

10 1964

planinski vestnik

planinski vestnik

Glasilo Planinske zveze Slovenije | Letnik XX | Oktober

V SEBINA:

DOLINA ZA DEBELIM VRIHOM Marian Lipovšek	433
KRESOVI NA BIAKOVU Petar Lučič-Roki	442
KARNSKE ALPE IN KARNIJA Dr. Viktor Vovk	445
PISMO Miran Marussi	453
DRUŠTVENE NOVICE	454
ALPINISTICNE NOVICE	457
IZ PLANINSKE LITERATURE	458
RAZGLED PO SVETU	459
IZ DELA V KOMISIJAH PZS	463
OBCNI ZBORI	467
IZ KARTOTEKE PRVENSTVENIH VZPONOV	480
NASLOVNA STRAN: ZNACILNO PECEVJE JUŽNE STENE PRUTAŠA Foto: Jaka Čop — Jesenice	

»Planinski Vestnik« je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga PZS - urejuje ga uredniški odbor. Odgovorni urednik: Stanko Hribar; glavni urednik: Tine Orel. Revija izhaja dvanaajstkrat na leto. Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Dvoržakova 9, p. p. 214, telefon 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina je din 900.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 225.— (naročnina za inozemstvo din 1600.—) / Tekoči račun revije pri Narodni banki 600-14-3-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izročijo Upravi do 1. decembra za prihodnje leto.

IZVAŽAMO 50 LET
V 45 PREKOMORSKIH DEŽEL

Tovarna emajlirane posode Celje

Telefon 22-71 — Telegram: Emajl Celje

VODEČI PROIZVAJALEC IN IZVOZNIK:

- emajlirane posode
- pokositrene posode
- pocinkane posode
- higiensko-tehničnih predmetov
- jeklenih kotlov
- jeklenih radiatorjev
- in jeklenk za butan — propan plin

Posebno priporočamo naše nove izdelke: ekonom lonec, alu-pekač, sokovnik, lonec za pranje perila z vložkom

Naše izdelke
z zaščitnim znakom »DVA LEVA«
z zadovoljstvom uporabljajo
širo po svetu

Dolina za Debelim vrhom

Marijan Lipovšek

Opisati hočem dolino, ki leži sredi gora med Triglavom in Bohinjem. Pred mnogimi leti sem prvič prišel vanjo in od tedaj je nisem pozabil. Toda kot večina gornikov, ki sploh vedo zanjo, sem jo tudi jaz spoznaval le po koščkih. Mislim, da bi še danes preštel tiste, ki jo kaj bolje poznajo, na prste ene roke, če izvzamem domače lovce in pastirje. Ta dolina je od rok, nikoli nikomur ne pride na misel, da bi jo prehodil od začetka do konca. Takó pač leži, vstran od znanih poti, čeprav se je v zgornjem koncu dotika steza čez Hribarice v dolino Triglavskih jezer. Povezuje kraje, ki ne spadajo skupaj ne turistično, ne gospodarsko-planšarsko, kvečjemu lovsko. Tako ostaja ta svet v svoji samoti slabo poznan, topografsko od gornikov še nikoli obdelan in tudi imenoslovno ne zanesljivo. Samo približno, mimogrede, govori Tuma o njem, ko piše o imenstvu okrog Debelega vrha.

Najlepše pa je to, da se spravljam k opisu in k bežnemu topografskemu orisu doline, ki je pravzaprav sploh ni. Zakaj na nobenem zemljevidu, na nobenem seznamu domačih ledinskih in geografskih imen je ne najdete. To ima pač svoje globlje vzroke: dolina se v zgornjem delu izgublja v visoko planoto in le pazljivo oko razbere njene obrise. In vendar vemó nekateri gorniki, zlasti pa smučarji za to dolino in pravimo ji: Jezérska dolina.

To pa moram pojasniti.

V svojem kratkem opisu Zajezerske doline, namreč doline Triglavskih jezer (Pl. V. 1956), kjer omenjam, da je ime »Sedmera« potujčen naziv za našo lepo dolino Zajezeri, ki nikakor ni dolina »sedmerih jezer«, zakaj že Tuma jih našteva devet, — v tem opisu torej pravim, da imamo za dolino Triglavskih jezer mnogo

lepih imen na izbiro. Med drugim omenjam tudi ime: Jezérska dolina. V ponatisu in redakciji svojih spisov, ki so izšli pozneje pri Mladinski knjigi, sem to popravil in navedel: ločiti je treba dolino Za jezéri (t. j. dolino Triglavskih jezer) od Jezérske doline, ki se vleče od Hribaric vzhodno pod Debelim vrhom.

In vendar je tudi ime Jezérska dolina zgolj turistično, pravzaprav le smučarsko, zakaj smučarji ji tako pravimo po njeni glavni značilnosti, po jezercu in — sedaj opuščeni — planini Jezérce, kjer stoji še danes podrt stan in sledovi drugih, že zdavnaj opuščeni in izginulih.

Čeprav je dolina prelepa, se njen geološki značaj v zgornjem delu spreminja, ker prehaja v krničaste dole, škrapaste sklade in v globoke konte. Morda je to vzrok, da sta njeni sestri na severu, Velska in Mišélska dolina, takó imenovani, namreč kot dolini, medtem ko je ona sama, najlepša in najprostranejša, obsegajoča največje višinske razlike, pravzaprav brez imena. Domačini pravijo njenemu spodnjemu delu nad planino Krstenica: *Jezérce*. Tjakaj gonijo živino na pašo. Za zgornji del ali vsaj za določen predel zgornje doline sem slišal od pastirjev zanesljivo ime: *Galétove konte* ali *Galétove kotlje*. Za celoto imena ni, razen prej omenjenega, turističnega. Vzroke za to bom skušal razložiti pozneje. Obstaja pa tudi ime, ki je naslov tegale opisa, ki ga včasih uporabljamo in ki si pomaga s krajevno določitvijo: Za Debelim vrhom.

Toda kaj je »za« in kaj »pred«? Debeli vrh kaže svoje obličje, namreč svojo najbolj impozantno stran na jug proti planini v Lazu. Kdor je kdaj gledal Debeli vrh »od zadaj«, s severa, ta vé, da je od tam bolj podoben nižjemu hribu s svojima značilnima, okroglima in debelušastima glavama. Zakaj gledaš ga skoraj vselej le z višjih gledišč, s Kanjavca ali s Triglava ali tudi s peskov pod Triglavsko glavo in od tam je seveda vse nižje kakor visoki svet okrog velikana in očaka Julijcev. Na jugu pa je to čisto drugače. Že planina v Lazu je za 800 m nižja, kaj šele Bohinj, ki leži skoraj 1900 m globlje. Iz Bo-

planinski vestnik

hinjske Bistrice in od povsod drugod iz vzhodnega dela Bohinja vidiš veličastno južno steno Debelega vrha, ki vse druge prekaša po višini, obliki in razsežnosti. Zato upravičeno govorimo o tem, da je to sprednji del gore, naša dolina je pa zato »zadaj«.

Vendar je Debeli vrh le najznačilnejša gora v vrsti višavij, za katerimi leži naša dolina. Ves njen spodnji del se razteza za Ográdi. Ker pa je Debeli vrh tako zelo pomemben in ni od Triglava do Bohinja važnejše gore od njega, sem izbral to ime za določitev lege naše doline.

*

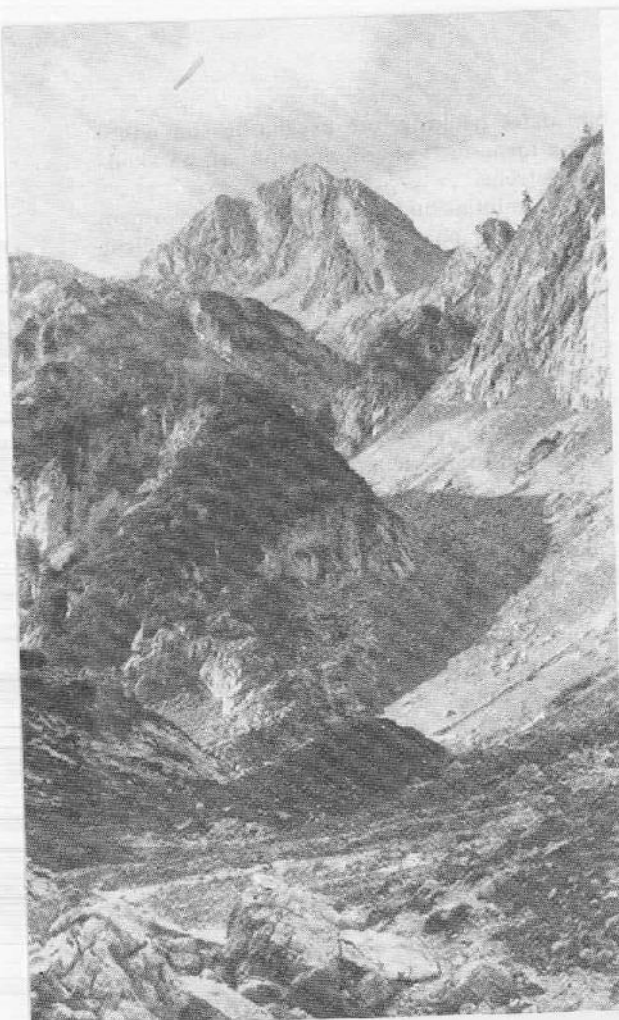
Lepi, dragi spomini vežejo gornika na mnoge kraje v gorah, koder je hodil. Obžarjajo jih letni časi in nespremenjena je njihova brezsnovna moč. V zarji spominov se vrsté tudi podobe iz Doline za Debelim vrhom.

Bila je huda zima meseca marca, pa sončen dan, ko sem s skalaši prvič rezal globok sneg pod Jezerskim prévalom. Prihajali smo od Vodnikove kočé. Na drugi strani je ležal nekakšen odmaknjen svet, poln čudne samote, kjer smo smučali po jasih sredi gorskih gozdov, z robov pa so nam sijale sončne zasnežene strmine. Saj nisem vedel, kod sem hodil. Vodili so me tovariši, s katerimi sem pozneje ostal v stikih vse življenje. Prijatelji in svetovalci kot oba Ravnika, Janko in Tonej; Milan Kham, s katerim me je življenje pozneje še bolj zvezalo v najinih pokličih; Mirko Kajzelj, ki imam z njim skupno svojo prvo plezalno pot čez Triglavsko steno; pa Danilo Martelanc, veliki, močni, mirni in goram predani mož. Toda bili so tudi drugi, ki me veže nanje samo še spomin in zavest ločitve za vedno, pokojni Janez Kveder, od-

Planina v Lazu

Foto M. Lipovšek

Skeđnjóvec z Jezérca

Foto prof. Janko Ravnik

lični gorski smučar, in Žane Košca, dobri in nad vse plemeniti tovariši.

Smučali smo torej čez Jezérce, nekako obšli Ográde, pustili za seboj najprej na levi Krstenico, na desni Laz in čez Planino pri jezeru¹ smučali na Vogar. Srečni časi smučarske in orientacijske nebogljenosti, pa brezmejne predanosti goram, ki so me dobrohotno sprejemale v svoja naročja!

Toda že leto za tem mi spomin na to pot ni dal miru. V sebi sem čutil močno željo, da bi spoznal tudi te vrhove in dole, ne samo severne strmine, po katerih smo toliko plezali. Zal mi je bilo, da bi mi ta svet ostajal neznan in nisem ga hranil za stara leta.

¹ Te planine (1493 m) z znanim, še kar dosti velikim jezercem, ki leži ob poti iz Stare Fužine k Triglavskim jezerom, seveda ne smemo zamenjati z našim Jezércom (1727 m).

Tedaj sem prvič obiskal Veliko Špičje v Lopah in odšel čez Tičarico, Dedno polje in Laz na Debeli vrh. Tam sem našel na škrljastih tablicah vrtana imena obiskovalcev. Kako malo jih je bilo! Čez Jezerski préval sem šel naprej na Velo polje. Sončen poletni dan je sijal čez gore. Samo v brezskrbni mladosti smo doživljali taka vremena in samo tedaj hodi človek kot zamaknjen skozi gorske lepote v prečudni polnosti doživljajoč gore.

In potem je prišla tista velika noč, ko mi je bilo dano doživeti pomladansko smuko od Hribaric dol do Laza. Kakšna smuka v zrnovcu po prostranih planjavah! Nižale so se od višavij tja do prelepe kotanje s kočami. In sonce je žgalo, da sva s prijateljem Levom Pipanom vnetih oči kar s smučmi na nogah planila v nek stan, iskajc zavetja pred bleščečo belino in pred rdečimi in zelenkastimi krogi, ki so se nama začeli delati pred očmi. Milo popoldansko sonce naju je čez nekaj ur pustilo, da sva ozdravljena romala čez Dedno polje in Ovčarijo nazaj h koči pri jezerih. Ob blagih sencah sva pozabila na vse tegobe dneva.

Prišla je zima, bival sem na Viševniku s Francetom Avčinom in s Starčtovima deklutama — kdo ve, kje sta sedaj in kaj počneta! Mrzlega jutra smo navsezgodaj odšli iz Tinčkovega stana v Laz. Pa gor na préval, še višje na prvo glavo Debelega vrha, naprej na Hribarice, pod Vršaki daleč dol v Globoko konto, navzgor na Vrata pod Zelnarico in po vsej dolgi, dolgi dolini na Dedno polje. To je bila tura! Še za poleti preveč. Tedaj pozimi je sijalo blede sonce v dole pod Kopicu, ko smo bili še visoko v robéh. Sredi gostega mraka smo prismučali v ledenem mrazu na Dedno polje. Še na Viševnik je bilo treba. V globelici pod Grivo je bilo pasje mrzlo. Pogledali smo na uro — osem zvečer! Bila je trda tema. In še je šlo navzgor do planine, kjer smo imeli svoj majhni, ljubljeni, topli stan.

Še in še sem hodil v tej prelepi, samotni gorski dolini. Dostikrat tuji, ko so se iz megle prikazovale kotanje in bregovi, največkrat pa je na široko odpirala svoje lepote in me sprejemala v tihe dole in na plane hrbte.

Mladim ljudem, ko to čitajo, je najbrž dolgčas. Kaj jih briga — tako si nemara mislijo — čas, ki je deset in desetletja za njimi. Toda kaj je desetletje in kaj je stoletje v tem gorskem svetu? Iste so gore, enaki so sne-

govi, ki so jih srečavali gorniki nekdanj in sedaj. Umirali so rodovi, vstajale in propadale države, divjale vojne, pogosto se godile krivice, včasih tudi dobra dela, živeli so slabi in dobri, pametni in nespametni, gore pa ostajajo, kakršne so od nekdanj v svoji neprizadeti odmaknjenosti, v svoji vzvišeni biti.

Minila je huda vojna, spet sem bil sam v koči pri jezerih, spet sem se namenil na pota, ki je na njih človeku tesno od sreče, ko ugleda stare znanke, strmine, dole in vrhove.

Odšel sem s smučmi na Kanjavec, prav na severni vrh. Gosti, beli oblaki so hiteli po nebu in včasih zakrili najvišje gore. Toda tam z vzhoda, izza Tosca in Slemena, tam zadaj iz Krme je prihajalo nekaj sivo-rumene, grozljivega. Nič se nisem smel zamujati. Zdrknil sem z vrha, pobral dolg plaz srenca za seboj, ko sem zasmučal dol na planoto. Čez robove in konte sem hitel pod Debeli vrh in v Laz, kjer me je ujela nevihta. Toča je klestila po snežnih poljanah, po smrekah, ki so se vile v viharju. V neki pastirski koči sem našel zavetje. Žive duše ni

bilo daleč naokrog, vse prazno, le šum vihre okrog mene in tleskanje ledenih zrn na skodlaste strehe.

Ko je minila huda ura, sem v spokojnem miru pozno popoldne spet romal čez širne snegove k Triglavskim jezerom.

In potem je prišla tista čudovita jesen, ko sva z Janekom nekoč ponoči z Doliča pritala pod Ográde in v Laz. Mila mesečina je obsevala rosno planino. Dva konja sta se čisto sama pasla po travi in zahrzala sta, ko sta naju zagledala. Tiha noč je bila vseokrog in midva sama z njenim utripom med gorami.

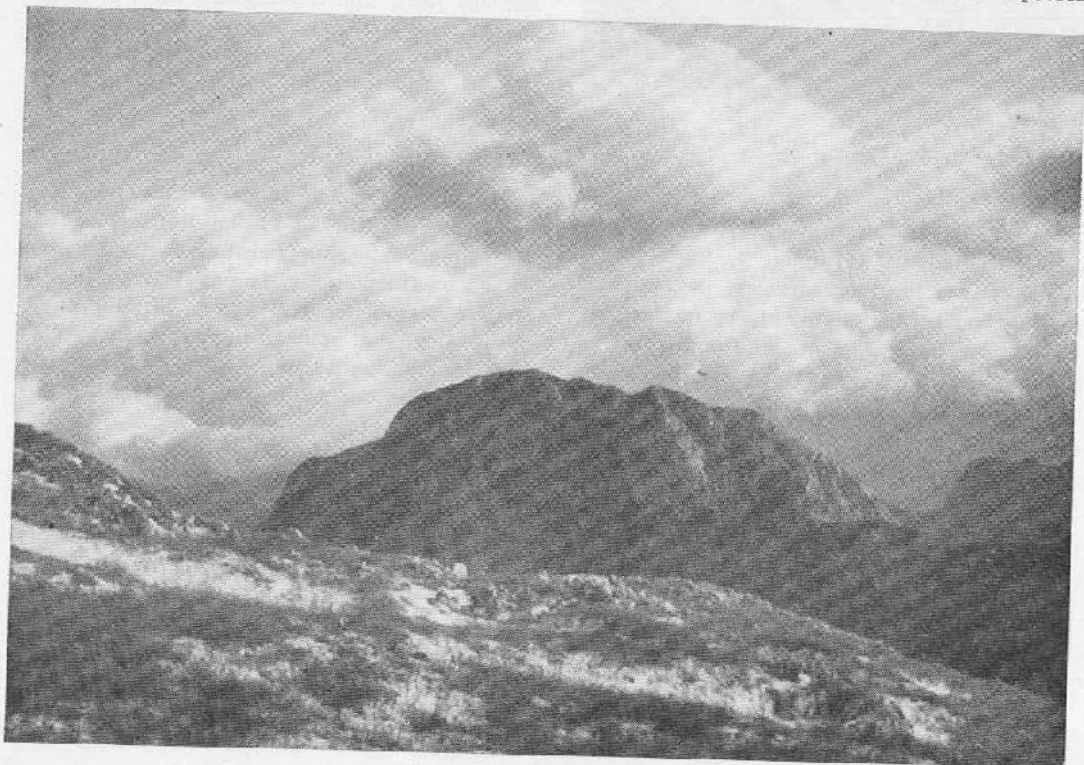
*

Tako sem se navezal na ta prelepi svet. Brskal sem po starih in novih zapiskih o njem, pa kaj posebnega nisem našel. Mislim torej, da bi bilo prav, če bi to dolino malo natančneje opisal.

Tu pa moram prositi prijaznega bralca, da bi malo potrpel. Če hoče dobiti jasno sliko o obliki doline, je včasih treba nekaj suhoparnega naštevanja. Skušal bom to opraviti kar moč na kratko.

Ográdi s Préválskega Stoga

Foto M. Lipovšek

Tri stopnje drže iz Bohinja do naše doline. Najprej za začetek Voje. Potem ozka zarez Suhe v zahodni stranski dolini. Nad zatrepom Suhe leži planina Blato, nad njo pa se vzdigujejo visoka, skalovita in porasla pobočja. Vrh le-téh, nekako 500 m višje, je začetek Jezérske doline.

Jelovi gozdovi — med njimi sončne jase. Iz strmin se dolina v začetku umiri in zravnava. Tam drži steza iz Laza na Krstenico. Okrog Ográdov pride, pogrezne se s sončnih pobočij med gozd in škrape, preči dolino in se po odprtem svetu vzpne na Krstenico.

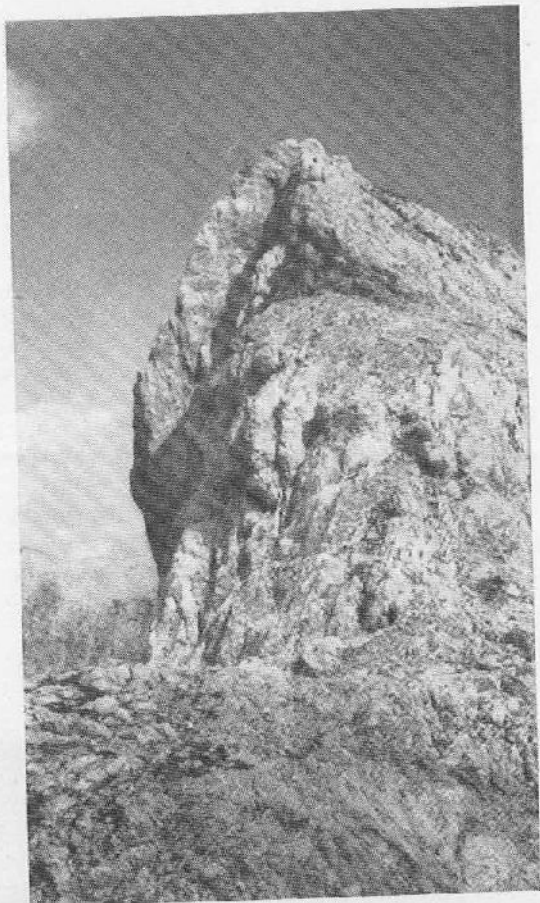
Dolina pa se vzdigne v kotanjast, z gozdom porasel, težko prehodni svet. Nekoč smo pozimi poskušali prečiti dolino na tem kraju, pa smo raje zavili pod stenc in po lepih gredah urezali smučino navzgor v kotel pod Krsteniškim prevalom. Vse do tam je pot pod Ográdi brez primere lažja, bolj odprta, pregledna in zato bolj prijetna, kakor v zamotanih, poraščenih kotanjah po sredi doline. Za hojo v kopnem pa velja to toliko bolj.

Dolina se torej zaenkrat zapre z dvema lepima, okroglima jasama. Tu je njen prvi konec. Na levi jo omejuje prvi masiv Ográdov, na desni pa Krsteniški hrbet, ki se mu po Tumi pravi Poljana, potem Krsteniški Stog in Krsteniški preval.

Strma stopnja pelje naprej. Gozd je redkejši, skale bolj izrazite. Prelepa razgledna pot pride prek pobočij pod Stogovi s Krstenice sem. Pred nami je sedelce, za sedelcem dolec, za dolcem jezerce, če le ni presuho vreme. Koj za jezercem onstran griča leži ravno, okroglo dno pašnika — planina Jezérce¹. Že smo pustili za seboj Jezérski Stog, tik nad nami zelenijo strme trave Jezerskega prévala. Na levi pa strmé v nebo silne stene Ográdov.

Sedaj se dolina vzdigne v okroglasto glavo. Desno in levo ob njej držé steze v pravi konec spodnjega dela doline, v zatrep pod Lazovškim prévalom na levi in Prévalskim Stogom na desni. Tu, tako kaže, je vsega konec. Tu stoje zadnja drevesa in pred nami se vzdiguje strma stena. Skalnata in platasta je, tu in tam z rušjem porasla in zapira vso dolino povprek. Najmanj pol ure je dolga in gotovo čez 100 m visoka. Le na skrajnem desnem koncu, tam pod Mišélskim prevalom, tam se ozek dolec izmuzne tej steni in tik

¹ Prav na tem pašniku je nekadaj ležalo jezero, ki je presahnilo. Sedanje jezerce je le majhen ostanek in leži pred gričem, onstran tega je pašnik.

Skednjóvec

Foto M. Lipovšek

ob njej zavije med skalovite in travnate hrbte. Tam pelje smer naprej pod Skednjóvec. Kdor hoče hoditi po dolini naprej, mora prav po tem dolcu mimo Skednjóvca visoko gor pod Vrh Hribaric¹.

Dolina se torej tod jasno deli v dva dela. Na spodnji, izpod Krstenice do sem in na zgornji, ki se začne nad steno za zatrepom in ima visokogorski, pôdast značaj. Spodaj se dolina vabljivo odpira med zelenicami, macesni in bujno poraslimi prehodi. Zgoraj je svet resnoben, brez visoke vegetacije. Strmine se vzpenjajo v nedogled in silno širjavo. Zato je ta zgornji del v svoji raznolični

¹ Na starem Tumovem toponomastičnem zemljevidu Julijskih Alp in na povojni karti PZS je Vrh Hribaric označen kot kota 2406 m, zahodno od Skednjóvca ali Skednja. Na vrhu Hribaric pomeni torej nekje vrh planote Hribaric, na vrhu Hribaric pa na vršiču, koti 2406 m. Ta leži v grebenu, nekoliko bolj na vzhod od planote. Glej pozneje o tem razlago in pripombe.

podobi krnic, hrbtov in dolov zelo težko pregleden. Njegove mejne črte je sicer lahko določiti. Toda kaj je vmes? Še ko smo stali visoko na Vrhju Hribaric ali na Skednjóvcu, ni bilo moč pregledati vse širne doline, kaj šele, če jo samo bežno pogledaš z Debelega vrha ali s steze čez Hribarice, odkoder se dá kaj videti le ob posebno ugodni svetlobi. Tako pa kulisasti hrbti, zeleni in sivi, ne dajo razpoznati topografskih osnov tega ogromnega sveta. Zato bo najbolje, če mi ljubeznivi bralec sledi po potih, ki mi jih je gorska sreča naklonila v tem prelepem okolju.

Mejni južni rob doline — Ográdi

Ste kdaj doživljali v svoji domišljiji gorski svet, ki ni bil nikoli tak, kakršnega ste srečavali v življenju, temveč je bil kakor vzet iz starih pravljič? Taki so Ográdi... tihe

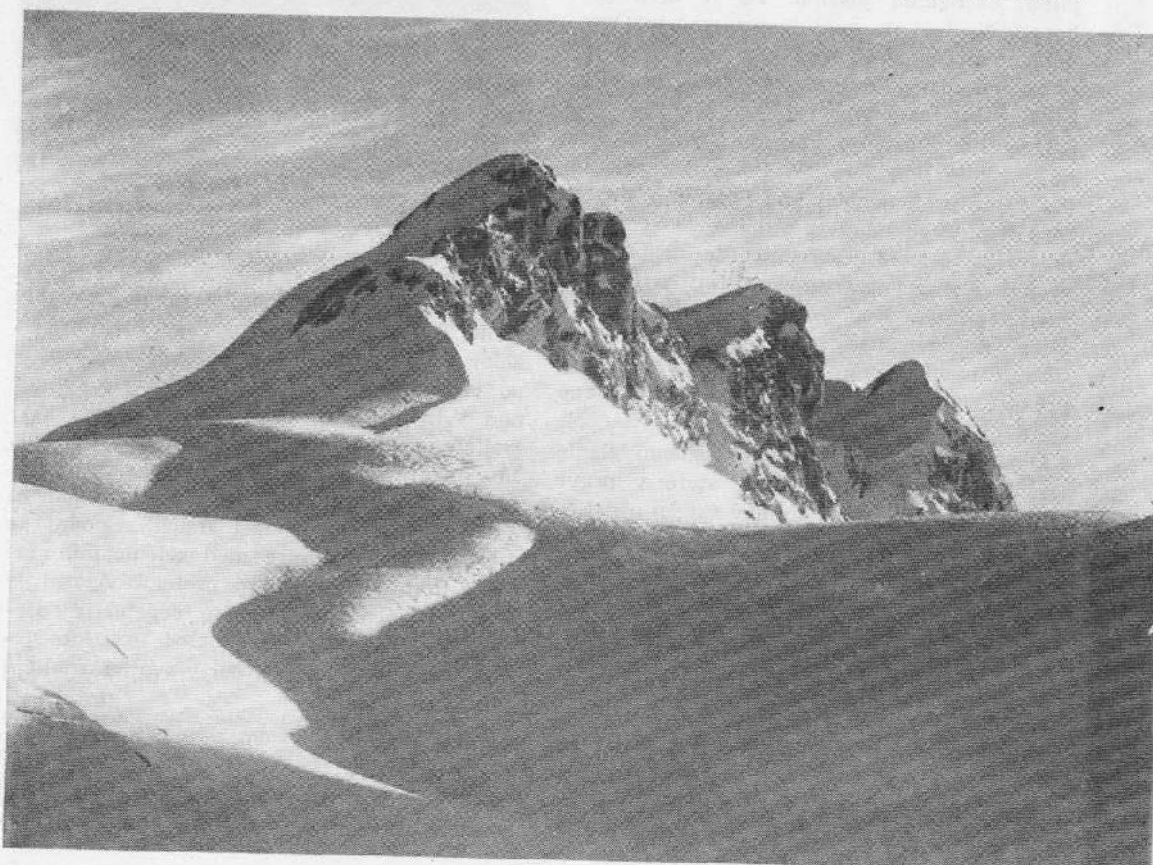
stene, na katere pripeka sonce, pod njimi so gruščasti jeziki in odprte jase z macesni. Spodaj šume brezkončni gozdovi. Tik nad stezo so gladke pečine, ki na njih obronkih tu in tam štrle ogoljena debela navpik. Grozljiva, pa prelepa gorska dežela, kakor presajena k nam iz daljnih, nezanih celin.

Strma, ozka pot pelje pod skalovjem iz Laza na Krstenico. V jasnih dneh sijejo sem čez iz daljav bohinske Spodnje gore, Raskovec in Rodica, pa Ratitovec izza nižjih obronkov okrog Vodičnega vrha.

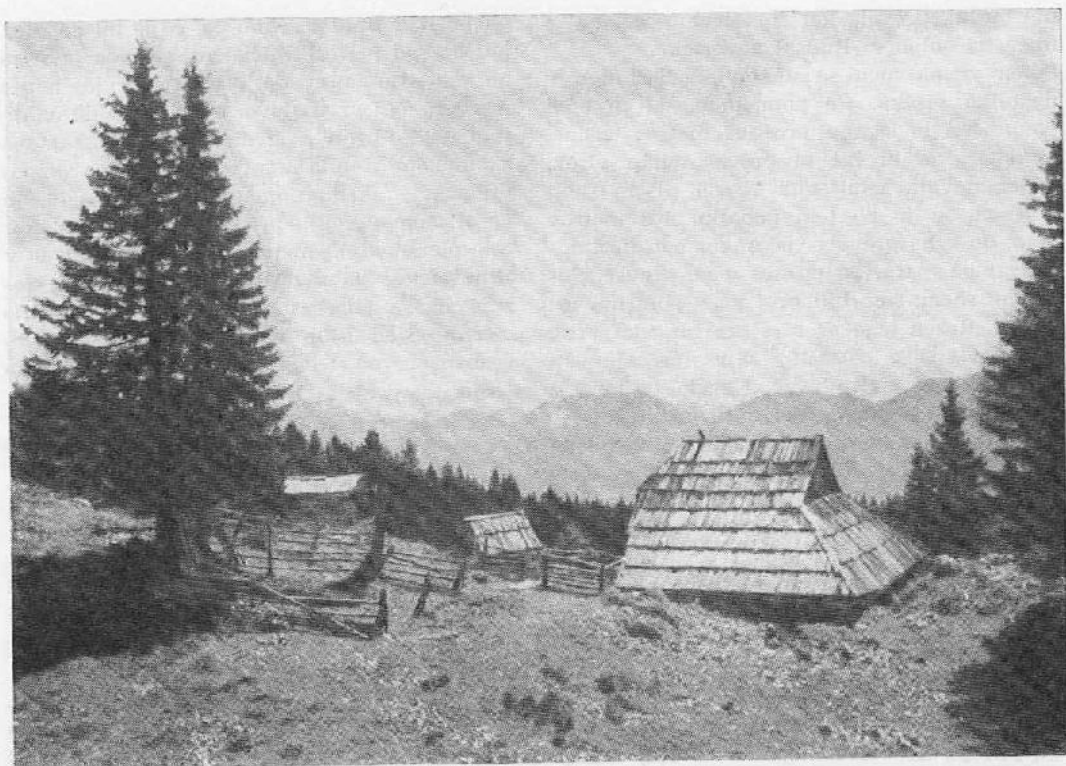
Pod najdaljšimi peski, kmalu nad planino, se steza cepi. Kravje sledi drže na Ográde čez dve, tri vijuge in strm skalnat ronek je premagán, edini prehod čez vse pečevje južnih prepádov. Če ste zgodnji, vas sprejmejo zgoraj ruše še vse rosne, polne cvetja. Tam so stari ostanki zapuščenega stana in tam kreneš na levo po strmih, zožujočih se hrbtih navzgor. Na vse strani so stene, vendar je

Vršaki

Foto prof. Janko Ravnik

Na Krstenici

Foto M. Lipovšek

toliko zložnega sveta, da se dá tod celo dobro smučati, čeprav ni dosti izbire v strminah. Vzdigujemo se in obzorje se niža. Iz za robu se pokažejo lepe glave Tosca, Vernarja in spodnjih Stogov. Kmalu obkrožimo na zahodu travnato glavo, tam je lahek prehod med spodnjim in zgornjim masivom Ográdov. Do vrha je še pol ure, do velikega možica, do koder morajo včasih planšarice iz Laza navsezgodaj po živino, če se prejšnji večer ni vrnila domov v planino. Na Ográduh pasejo šele po Velikem Šmarnu, ko je trava zadosti visoka in je spodaj že vse večkrat popaseno. Toda paša je nevarna zaradi strmih in modrasov.

No, sedaj smo na Špiku (2085 m), najvišjem vršiču Ográdov. Velikanski stoji na severu Triglav. V globini pod nami leži okrogli, zeleni prt Jezérca in belo-rjave pike se premikajo po njem. Nasproti nas je lep travnati vrh Prévalskega Stoga in ves dolgi, znižujoči se hrbet proti Krstenici. Konec Jezérske doline se pogreza gozdnat svet v ozko Suho. Razgleden in zračen travnat hrbet pada pod nami strmo nizdol na jug.

Greste z menoj na Lazovški préval? Nič se ne bojte, malo bo treba plezati. Po krušljivem travnatem robu gre smer in čez rdeče žlčbovje srečno pridemo na préval. Tam je steza in na kraju steze, globoko spodaj v planini, dobro lazovško mleko.

Lazovški préval (1966 m)

je tako imeniten, da zasluži posebno poglavje. Najprej ime: saj nihče ne ve, kako se mu pravzaprav reče. Morda se spominjate slovnične pravde med moškim prévalom in žensko prévalo. V tistem boju je bila ženska prévala poražena. Odkod se je sploh vzela? Ljudje govorijo: prévale. »Lazovšk' prévale« in »Mišéljsk' prévale« — tako pravijo in tako smo jih nešteto krat slišali. Ali je tedaj ta množinska oblika prévale dala v ednini prévalo? Tuma pravi: Lazarske prévale, — kar je nedvomno množinska oblika ženskega spola. Badjura mu je oporekal, da je préval moškega spola, a Pravopis ima obe obliki. Vendar bi mi s prijaznim bralcem hodili raje

na moški préval, kar je sicer pogostnejša imenska oblika v ljudski govorici.

Potem višina: meni se zdi številka 1966 metrov nekoliko visoka. Če pomislimo, da prhódi povprečen hodec na uro 300 metrov višine, ne kaže, da bi bil ta préval toliko visok, kakor navaja zemljevid. Nikoli nisem rabil iz Laza, ki je po tem podatku 408 metrov nižji, do vrha prévala več kakor eno uro, dostikrat pa manj. Še pozimi v ne preveč globokem snegu smo bili prej ko v poldrugi uri zgoraj. Razen tega pa se s prévala vidi vršič Ogradov, Šplik (2085 m), zares precej višji kakor le 119 metrov več. Kazalo bi torej z dobrim ancroidom preveriti ta podatek.

Končno lega in oblika prévala: leži takó, da gleda proti Jezércu, kamor drži zelo strma steza. Skoraj nikdo ne hodi tamkaj, pač pa se vsak obrne na levo in gre po stezi, ki veže Lazovski in Mišeljški préval čez vso dolino povprek. Zakaj tik ob prévalu se prične že zgornji rob tiste plataste stene, ki zapira spodnjo Jezérsko dolino, in prav za tem robom gre tudi steza, o kateri pozneje še več. Nekoč v juniju sva bila z Janekom v Lazu. Živine še ni bilo v planini, zato tudi mleka ne, pač pa nepopisno lepa flora. Kaj takega še nisem videl. In potem, ko sva krenila proti Gorenjemu Lazu na jaso med macesne in še višje naprej, se je začela razgrinjati pred nama vsa pomladanska lepota cvetic. Spodaj so bile pognale pogačice in nosile na svojih tenkih vratovih lepe rumene glavice. Nato pa, čim višje sva prišla, tem bolj zgodnje so bile te nežne znanilke življenja. Svišči, jegličiči, telohi, snežne zvončnice in zgoraj na prévalu še lepi beli krogus — prečudna čuda stvarstva in raznoličnih oblik življenja!

Toda sončni dan je postajal sopen. Gor do roba pod Debelim vrhom so naju napadale muhe. Šele potem, ko sva prišla zadosti visoko, so izginile. Napovedovale so, kakor navadno, hudo poslabšanje vremena in drugega dne se je po jasnem, pa sopenem jutru razbesnela silna nevihta.

Šla sva na prvo glavo Debelega vrha, kjer je Janek utrujen počakal, da sem sam zlezal čez znano, zloglasno škrbino na najvišji vršič

Debelega vrha (2392 m)

No, in tako smo že na tretji pomembni točki južnega robu naše doline.

O Debelem vrhu pravi Tuma, da je najpomembnejša gora južno Triglava. Kdor jo je

gledal iz doline, posebno pa, če je bil na njej, mu bo rad pritrnil. Mogočna grmada pečevja na vse strani prepada. Najlažje prideš nanjo s severa, čez prvo glavo. Lepo se pa dá nanjo tudi po grebenu s severozahoda. Tjakaj sva z Janekom krenila leto pozneje, ko sva skupaj premagala škrbino med obema glavama in po strmem pečevju prišla na vrh. Ta je kar cela planotica, ki njen zahodni rob prepada v silne stene. Na severu se pečevje naglo zožuje in se pogreza v kratko, pa navpično ostenje. Nad njim nekje zaviješ v levo in grebenast rob te popelje ne daleč dol na sedlo.

Glejte, že smo na četrti višinski točki, na

Sedlu pod Debelim vrhom.

No, če to ni sedlo! Saj je skoraj točen polkrog. Da, toda preden prideš vanj, mine tudi pol dneva. Z juga pripeljeta nanj dve smeri, saj potov daleč naokrog ni nikjer. S severa se tudi dá priti po grušču nanj, samo ne recite, naj vam tisto pot svetujem! Strmine in konte, ki jih morate tam premeriti, je pa že treba natanko poznati in vaje biti v grušču hoditi navzgor vsaj za en korak, če se za dva podričate vsakikrat navzdol. Z zahoda — ne, z zahoda ni na to sedlo nobene smeri, kvečjemu kakšna gamzova sled čez skalnat hrbet.

Lep kos sveta že poznamo. Sedaj bi radi vedeli, kaj je še naprej od tega sedla. Povedal sem: skalnat hrbet. Tuma mu je dognal ime: *V Laštah*. Naprej se pa komaj dá še kaj reči. Je še eno sedelce, skrito tam v zmešnjavi vrtač in prepadnih skokov, še en kotiran vrh 2365 m brez imena (po Tumi: *Vrh Lašt*) nekje sredi visokih robov pod zadnjim Vršakom. Čez te robove se dá iz doline za Debelim vrhom priti naokrog v Laz tudi v snegu s smučmi, če prav najdete prehode.

Tedaj pa je bilo sredi poletja, ko sva z Janekom prišedši z Debelega vrha čepela na tem sedlu in gledala v meglo. Južna stran je bila še nekam čista, zato sva odšla po dolgih meliščih pod stenami navzdol.

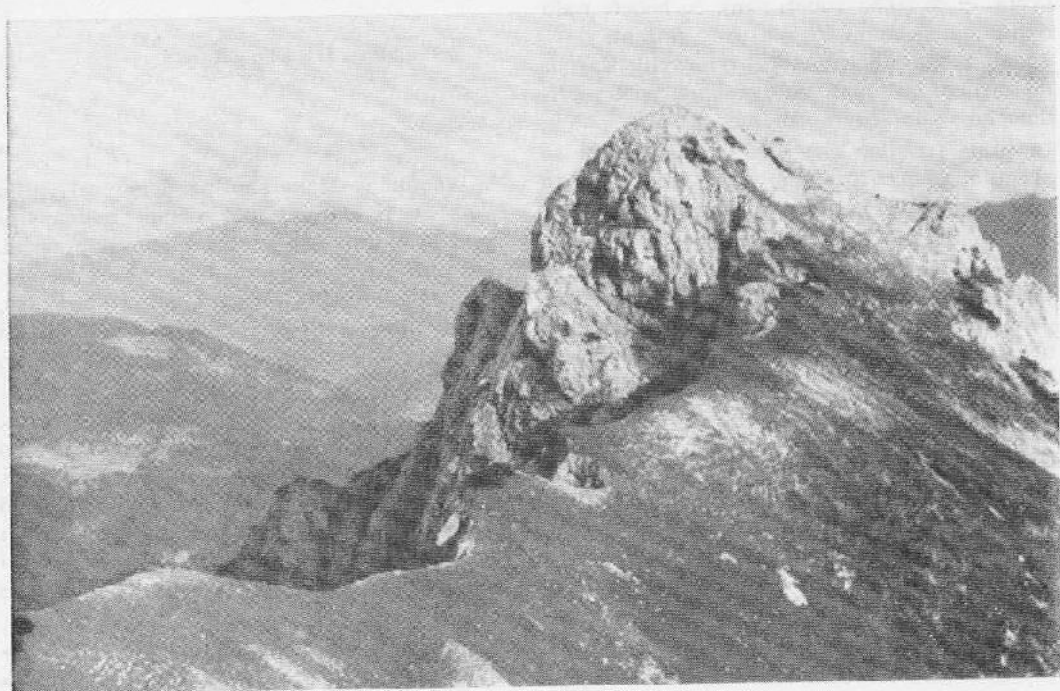
Megla se je nad nama lovila ob temnih stenah, ki so izginjale vanjo. Tiho so padale tu in tam kaplje od visokih preves na spodnje pečine in v grušč. Hodila sva po peskih — brez konca se vzpenjajo in nižajo ob navpičnem skalovju. Te višave so vidne od daleč naokrog in z njih se vidi vse širne dole in nižje pogorje proti jugu. Nikjer človeka, ne

Triglavsko pogorje s Krstenškega Stoga

Foto M. Lipovšek

Jezerski Stog

pastirja, ne lovca. Skoraj nikdo ne zaide tjakaj v tisto prelepo samoto.

Naenkrat sva zaslišala različne glasove in prijetno žvižganje popevke. Spogledala sva se — kakor da bi bil kdo nekje tik pod nama! Toda v tisti tišini vračajo stene Debelega vrha odmev daleč tam s Krede, kjer je hodila družba hrvaških planincev, starejših gospodov, ki so že več dni bivali v Lazu. V silni samoti si gore podajajo glasove druga drugi. Krenila sva med razóre. Pot po ozkem žlebu je med ploščatimi, nevarno strmimi pečinami po starih pastirskih sledéh precej kratka. Pod značilno rumeno pečino te pripelje v spodnje konte in v Laz.

Čez sedlo pod Debelim vrhom pa smo pozneje z Janekom in Borom, mojim majhnim fantkom, ki po gorah spretno pleza, prišli v še vse lepši svet. Namenili smo se najprej na Debeli vrh, pa megla, da si ne morete misliti gostejše, nam je načrt prekrižala. Iz Laza smo čez Globoko konto krenili na sever v velik kotel, od tam pa smo po počevnatem svežu zlahka prišli pod sedlo, potem ko smo pod nekim zanimivim previsom dolgo čakali na dež. Tega ni bilo, pač pa nas je ujela tista megla. Čepeli smo torej v neki vrtačici tik pod sedlom in na tihem upali, da se bo zjasnilo. Pa se ni, oziroma se je pozneje, ko smo bili že zelo nizko na drugi strani Debelega vrha. Toda zato smo odkrili nekaj prelepega sveta, ki je treba vedeti zanj, če hočete našo dolino za Debelim vrhom prav poznati.

Južni mejni rob smo torej odpravili. Čas je, da začnem opisovati dolino samo, potem pridejo na vrsto severne mejne višave.

In prav s sedla, kjer smo čakali, da bi se zjasnilo, smo tistega dne odkrili neka skrita gorska čudesa. Oh, saj ni nič posebnega! Vendar, saj je posebno vse, kar človek v gorah kot novo odkriva in spoznava.

Pravzaprav je to povzročil Janek. Nekaj dni prej smo se vračali s Triglava. Prenočili smo na Doliču, potem ko smo ob prelepih svetlobah zgodnjega popoldneva prečili širni svet pod Zaplanjo. Še precej zasnežen se je Kanjavec dvigal pred nami v čudno lepi, modrikasto-rjavi svetlobi. Toda tam iz Trente je prihajalo mračno oblačje in še tisti dan je treskalo.

Ko smo drugi dan hodili čez Hribarice, nas je pod prvo strmino ujelo slabo vreme in zgoraj na prévalu smo bili že mokri. Skozi vedno gostejši dež smo zagledali skoraj črn greben Skednjóvca, ki nam ga je vlažni, prozorni

zrak čisto približal. Pred Skednjóvcem se je dvigal Vrh Hribaric in videli smo vsak zobec, vsako nadrobnost v skalah.

Zaznamovano stezo smo pustili na desni in odšli po slabih sledéh v dolino za Debelim vrhom. Tam je Janek na vsak način hotel, da bi zavili v veliko konto, največjo, kar jih je tam. Toda nisem bil za to. Svetá tamkaj nisem poznal in nisem vedel, kam pridemo iz konte. Domneval sem že, domneval, da bi morda obšli rob, ki pada s prve glave Debelega vrha na sever, in da bi tako nekako naokrog dosegli Lazovski préval. Čisto gotov pa le nisem bil, da bi v tistem dežju zmogli to brez zamud. Zato sem vodil kar naprej, točno po zimski smeri nad veliko konto malce navzgor na rob in od tam dol na préval.

(Se nadaljuje)

Kresovi na Biokovu

(Napisano za Planinski Vestnik ob
90-letnici HPD)

Petar Lučić-Roki

Na vhodu v Makarsko primorje se vidijo Brela že iz daljave kot velika zelena lisa izpod sivo-sinjkaste verige biokovskih pečin. V Brelih so posebno prijetni večeri zavoljo svežine, ki diha iz borovih gajev ob morju, skozi katere že pred večerom začenja pihati sapica, ki se spušča z višav Biokova vse do belih obal.

Našel sem jaso na robu borovega gozdiča, odkoder se lepo vidi Biokovo. Ponoči je bilo videti kot visok teman zid neurnih oblakov, ki se naglo pomika naprej. Zdajci se na robu gore prikaže kres; za njim drugi, tretji in kmalu se je zvrstilo deset in več kresov na grebenu, ki se vzdiguje nekje nad Baško vodo.

Bil je lep prizor in dolgo sem ga gledal. Tišino je zdaj zdaj pretrgalo pljuskanje morja

za mojim hrbtom; morebiti je zdrsnil v vodo rakec ali je predrla gladino ribica, pa se naglo vrnila v globino in pomahala z repom. Ko sem se obrnil proti morju, sem videl, da se tudi na njegovi strani svetli nešteto iskric. Morje je fluoresciralo in zdelo se mi je, kot da s svojimi drobnimi kresovi hoče pritegniti mojo pozornost z gore na sebe. Bilo je videti kot neobičajna igra in gledal sem zdaj proti grebenu razsvetljene gore, zdaj spet na iskri-ce v morju.

Veliki kresovi na robu Biokova so govorili, da v tej visoki in navidez pusti gori žive ljudje, da dečki morda prav zdaj veselo ska-čejo okoli ognja in mu dodajajo subega dračja. Najprej sem mislil, da nekaj praznu-jejo, kasneje pa sem zvedel, da se to dogaja na vsak kresni večer, kot pozdrav sezonskih prebivalcev na biokovskih višavah.

Če to velikansko kamenito grmado gledaš z obale, ne bi pomislil, da je poleti tu toliko življenja. V poletni vročini je videti še posebno pusta in ta puščobnost odbija morda še bolj kot prepadne stene, ki se belijo v opold-anski pripeki. Toda kresovi nam dopove-dujejo, da so tam gori živa bitja in da je ta puščava samo navidezna. Zato smo se napa-tili na Biokovo.

S prvim svitom zapuščamo pod seboj Brela in njegove gaje. Turisti v hotelih še krepko spijo, mi pa, že gor na cesti, srečamo seljaka na potu proti vinogradom. Nedaleč od Baške vode se cepi na levo od ceste konjska steza in pešpot proti vasi Bastu. Skozi gaje starih oljk se polagoma vzpenjamo, dokler se pred nami ne odpre amfiteater preko 1500 metrov vi-sokih sten Ražnja, Kuranika in Šibenika. Na levi strani je velik naravni žleb med vrhom Ražnjem in stolpom Bukovcem. Trebušaste, orjaške stene Kuranika se pogrczajo v dolge valovite meli, ki se kakor pahljača širijo v dve kamene reke in teko vse do morske obale. Tu so morali ljudje postaviti močne betonske pregrade, da zavarujejo vinograde in oljčne vrtove pred divjimi hudourniki, ki se ob neurju tod mimo vale v morje in nosijo s seboj vso silo kamenja.

Zdaj smo pred Bastom, živopisno planinsko vasjo, ki se je stisnila na kamenite police pod okrilje visoke gore. Ljudje so prijetni in nam ljubezno pokažejo pot pa priporočajo, da čutare napolnimo s hladno vodo na dobro urejenem vodnjaku na vasi. Mlado dekle za-gorelih lic žene par volov in nam prigovarja, naj gremo raje po bližnjici.

Do višine okoli 400 m nad morjem nas spremljajo gaji oljk in borov, tudi vinogradi uspe-vajo v zatišjih kljub višini. Pot nas dalje vodi v ovinkih proti visokim melem in divjim strminam.

Srečamo prvo red fantov in deklet, ki gredo navzdol z višav s težkimi bremenii drv in po-košenega sena na plečih. Kmalu nato srečamo drugo pa tretjo in tako se zvrste vse skupine druga za drugo pri studencu pod samotno vrbo in duškajo. Med njimi so tudi starejši ljudje in otroci. Čeprav se jim pot puceja po zagorelih licih, so vedno vedri in pripravljeni za pogovor in šalo. Če jih vprašate, ali jim je težko, odgovarjajo, da je nam še težje, ker nismo navajeni na ta strmi krš. Iz njihovih besed vidimo, kako ljubijo in čislajo svojo goro, ki jim, čeprav za težek trud, daje krmo za živino, krompir in drva za kurjavo. Dan za dnem zapuščajo v ranem jutru visoke stan-ove, kjer imajo drobnico na paši, s težkim bremenom po strmini v vas, potem pa se v popoldanski sparini spet vračajo. Tako dnev-no premagajo tudi preko 2000 m višinske raz-like in se pehajo z žejo, vročino, strmino, včasih pa tudi z neurjem. Poslovili smo se od teh vedrih gorjancev in se dajali dalje z divjimi melmi, večji strmini nasproti. Po 100 m vzpona smo srečali novo gručo mla-dine. Spretno so preskakovali velike skale, njihove dirke ni niti najmanj oviralo težko breme na plečih. Kamenje se je valilo in zve-nelo še dolgo potem, ko so nam izginili izpred oči.

Bilo je pravo veselje videti tako živahnost v tej gori in v njej delo človeka, ki se tu približa naravi na poseben način in jo premaguje v boju za svoj obstanek.

Čim bolj se je strmina postavljala po robu, tem bolj se je odpiral horizont. Na višini okoli 1000 m smo med ostanki črnega bora, ki daje temu delu skoraj alpski videz, olepšan s pogledom na morje in otoke. Na nekaterih krajih imamo vtis, da se strme stene vrha Šibenika grezijo vse do morja. Spretno utrta steza nas vodi v poseben svet razčlenjenih visokih sten in stolpov. Zdaj pa zdaj slišimo, kako grmi kamenje in udarjajo skale, ka-tere spuščajo pastirji po grapah, da jih spodaj zložijo in ponesejo v vas.

Na višini svojih 1100 m smo prišli v področje nizke bukve in se čudili, ko smo našli v špra-njah in poklinah mnogo pisanega planinskega cvetja in mahovja.

Pogled z Biokova

Še vedno smo v senci visokega zidu gore, čeprav gre že na deseto. Zadnjim sto metrov vzpona se do roba imenovanega »Na motiki« vije steza po globokem žlamboru, skozi kate-rega vleče zelo hladen zrak.

Po izhodu iz žlambora nas je dočakalo sonce in veličasten razgled. Vse naokoli so se pele strme stene in stebri, globoko doli pod sivimi melmi in pod kamenitimi grobljami pa se je vlekel ozki pas zelenih vinogradov, oljk in borov, nato morja široka cesta. Tisti ostri špič, vrh »motike«, ki se vidi iz Baške Vode, je zdaj velika kamenita piramida, ki pa vendarle spominja na obrnjeno motiko. Pred nami zgoraj se je pokazala ogromna, gugasta visoka planota gore, v kateri se na vzhodnem koncu vzdiguje masivna piramida najvišjega vrha Biokova, Sv. Jure, visoka 1762 m.

Čudili smo se ostrim kontrastom te gore. Po golih strminah smo prišli zdaj v sredo zelenega bukovja, ki obkroža neštete globoke vrtače. V plitkih vrtačah se beli krompir v cvetju, med ostrimi škarpami pa zeleni ostranizka trava, ki jo kmetje potrpežljivo žanjejo z majhnimi srpi in jo zbirajo v stoge, da jo nato na plečih odnašajo dol v vas. Na visoki

planoti je mnogo globokih jam, v katerih se sneg drži celo leto, in ga kmetje iz vasi okoli Makarske vode prenašajo v vrečah naprodaj hotelom in letoviščem. Po visoki planoti gremo po poti, ki je označen s sledovi opank na razbrazdanih in spranih plateh. Končno smo na robu sten. Odtod se nudi skoro pošasten pogled na globoko kotlino nad Bastom, v katero se spuščajo gole stene okolnih vrhov, visoke preko tisoč metrov. Počasi hodimo po robu in pazimo na ravnotežje, nato spemo skozi borov gozdič, ki ga je požar skoro uničil. Končno smo na vrhu, kjer najdemo udobno mesto za oddih in razgledovanje. Tu imaš res kaj videti!

Pod ostro odrezanimi prepadi se 1500 m pod nami razprostira živopisna obala Makarskega primorja, s skupinami hiše v naseljih od Brel do Podgore. Ob obali se vidi dno morja, izmenoma s svetlo zelenimi ali plavimi lisami, pač glede na to, ali je peščeno ali pokrito s travo. Tu in tam reče gladino morja kak čoln ob obali. S te višine je videti kot orchova lupina. Na levi jugovzhodni strani se dobro vidi Makarska, s svojo luko v obliki podkve in strmimi stenami nad njo. Čisto levo, kjer

je Biokovo nekoliko nižje, se beli moderni hotel v Tučepih. Koliko lepote zajame en sam pogled, koliko doživetij in srečanj v enem dopoldnevu! S ponosom gledamo dol na nove rdeče strehe, ki so jih naglo obnovili marljivi ljudje biokovskega kraja, isti junaški kmetje in kmetice, ki so tako žilavo branili svoj kraj in goro v pretekli vojni, da sovražnik nikoli ni mogel nad njim zavladati. Kdo bi se tu ne spomnil tistih hrabrih žena, ki so se upale odplavati do minskih polj, ki jih je postavil sovražnik pred obalami pod Biokovim, odvile v morju mino za mino, zgrabile žico mine z zobmi in priplavale spet na kopno, kjer so jih pričakovali tovariši, vzeli iz mine eksploziv in s pomočjo konservnih škatlic napravili svoje znane bombe »biokovke«.

S ponosom gledamo s tega kraja še dalje na odprto morje proti Braču in Ivaru, vse tam do Visa, ki je prav tako ves čas vojne bil in ostal naš.

Zdajci se je nad zelenimi livadicami med vrtačami borovih gajev izvila neka senca, ki se je naglo pomikala proti pečinam na robu gore. Biokovski orel! Nenadoma se je prikazal nad nami, zaokrožil nekajkrat in se izgubil v stenah v smeri Vošca.

Neusmiljena pripeka opoldanskega sonca nas je prisilila, da smo poiskali senco. Iskali smo pot med krompirišči v vrtačah, ker se nam je zdelo, da je tod pot do letnih stanov najkrajši. Duh po dimu nam je povedal, da smo blizu, vendar smo jih ugledali šele, ko smo bili prav pred njimi, saj se je zavoljo vročega sonca zdelo, kot da so del kamenja, iz katerega so zidani. Notranjost stanov je zelo skromna: ozka lesena vratca drže v majhen prostor, kjer je odprto ognjišče, majhna polica za stvari in ležišče zraven zidu. Nasproti stanu stoji pokrit in ograjen prostor za živino, malo dalje kadunja za vodo. Prijeten mrak v izbi in hladna voda tu v gori sta več vredni kot sodobni komfort.

Čas oddiha je v razgovoru z bistrimi in prisrčnimi prebivalci teh planinskih stanov kmalu potekel. Težko se poslavljamo od gore in njenih gorjancev, s katerimi smo se v kratkem času toliko zblížali in ki znajo tako lepo govoriti o življenju gore. Iz njihovih besed vre ljubezen do narode in rodne grude.

Naglo se spuščamo navzdol. Popoldansko sonce je segrelo sive kamenine, blešče se in pečejo, kot da so se zarotile proti vsemu živemu. Srečamo spet iste ljudi, ki so šli zjutraj z bremenom nizdol v vas. Spoznajo nas, vpra-

šujejo, če smo utrujeni, žejni in kakšno se nam zdi Biokovo. Spet duškamo pri studencu pod vrbo, se krepčamo s hladno vodo in se spet prisrčno poslavljamo in pozdravljamo. Ko smo proti večeru šli mimo oljčnih vrtoz za Bastom, nam je nek deček ponudil sveže odtrganih smokev z besedo: »Vzemite, trudni ste, prav vam bo prišlo!«

Zmračilo se je. Počivamo po večernem kopanju na obali v Brelih in gledamo tenne obrise visokih sten, ko nenadoma zažari na njih kres. Najprej eden, nato drugi, tretji. Veselo zaplapolajo na nočnem obzorju. Zdelo se nam je, da nam z gore pošiljajo pozdrave naši znanci, gorjanci.

Karnijske Alpe in Karnija

VIII. KORITNIKI IN MONTE ZERMULA

Dr. Viktor Vovk

S Prihoda na Konjski Špik

Tisto noč se je zgodilo nekaj čudnega. Ko je bil dan tako lep, poln samega sonca, in večer brez oblčka na nebu, je pa zdaj na lepem začelo deževati. Neusmiljeno je dež pljuskal ob dile najine bajte in naju skoro spravil ob dobro voljo. Vstala sva pogledat, kako kaj kaže. Komaj zaznavno se je dan že začeljal siveti, sčasoma je dež ponehaval in le na drobno je še mrlelo iz gostih megla. Kmalu se je storil dan, megle so se začele sekati, naposled se je nebo ubrisalo in po čistem je zasijalo žarno sonce. Prisopihal je Pieri, moker, a praznične volje. »To sta se dežja ustrašila, mar ne?«, je hudomušno pobaral in že hitel naju poučevati. »Če začne nenadoma deževati kakšno uro pred sončnim vzhodom — je izkušeni mož razlagal — to še ne pomeni, da bo čez dan grdo vreme, nasprotno, to je za vreme kar dobro znamenje.« In res, kakor je naju tolažil, prav tako se je obneslo.

Brž smo se odpravili na pot. Po bregeh je v nešteti barvah cvetelo planinsko cvetje, veličastno so hribi žareli v mladem soncu, nepopisljiv je bil razgled v Julijske Alpe, občudovanja vreden prizor. Steza je peljala na zapad, po položnih travnatih rebrih navzgor v slame Prihoda (Monte Pricôt), kjer smo čez nizek preval (pribl. 1400 m) prišli na drugo široko, vso zeleno, vso cveteno *planino Prikotič*¹. Prečkali smo jo v zgornjem kraju skozi lep, prijeten hladen gozd. Sva vprašala

Pierija, če so tod divje zveri, medvedje in volkovi. »Kje neki«, je začuden odgovoril. Beseda je nanesla na živali, ki so v starih časih človeku ogrožale imetje in tudi življenje. Pieri je nama pripovedoval, da že sto let onod ni ne medvedov ne volkov. Za Karnijo je res zapisano, da že več ko sto let tam ni bilo videti volka. Zadnjega medveda so v Karniji ustrelili l. 1817, po drugi verziji 1821, videli pa so medveda še okoli 1846 in 1847, potem še 1857, mogoče tudi kasneje, a ti

¹ Prikotič, višina, kakor jo pišejo, 1246 m. Z imenom si od kraja nisem vedel pomagati. Ali je prehodišče, so prehodci, prehodavci, ali prehodišče, prihodci? Razsežna krnica je bila do prve svet. vojne v Avstriji, zdaj jo ima vso Italija. Nemci pišejo Prikatitsch, Prikatitsch, avstr. spec. ima Prikatitschalm, avstr. generalica in Zemljevid slov. ozemlja 1921 imata Prikatitsch Alm (nem. Alm = planina). Georg Geyer v »Zeitschrift des deu. u. österr. A. V.«, 1898, str. 314: Prikatitschkar (nem. Kar = krnica). Italijani pišejo zdaj: la conca di Pricatic (ital. conca = krnica), il vallone dim Pricotic (ital. vallone = dol), tudi Precotic v starejših kartah Istituto Geogr. Mil., vedno z naglasom na

tretjem zlogu. A do prve svet. vojne sta tudi zanje veljali nemški imeni Prikatitsch in Prikatitsch. Še l. 1921 se piše Prikatitsche Alm v opisu izleta furlanskih planincev, ki se ga je bil udeležil tudi Milan Nabergoj iz Trsta (»In Alto«, 1921, str. 41 i. sl.).

Naposled mi je ime razsvetlil dr. Julij Felaher: Prikotič je dejal: Več ko 15 let je bil njegov oče Josip Felaher župan občine Brdo v Šmohorskem okraju in je imel pogoste stike z ljudmi in posebno z župani iz že ponemčenega dela Ziljske doline. Često je slišal imenovati planino Prikotič. Dr. Felaher meni, da je mogoče dobila planina naziv po rodbinskem ali hišnem imenu nekdanjega lastnika.

Konjski Špik pozimi

Foto dr. L. Dolhar, Trbiž

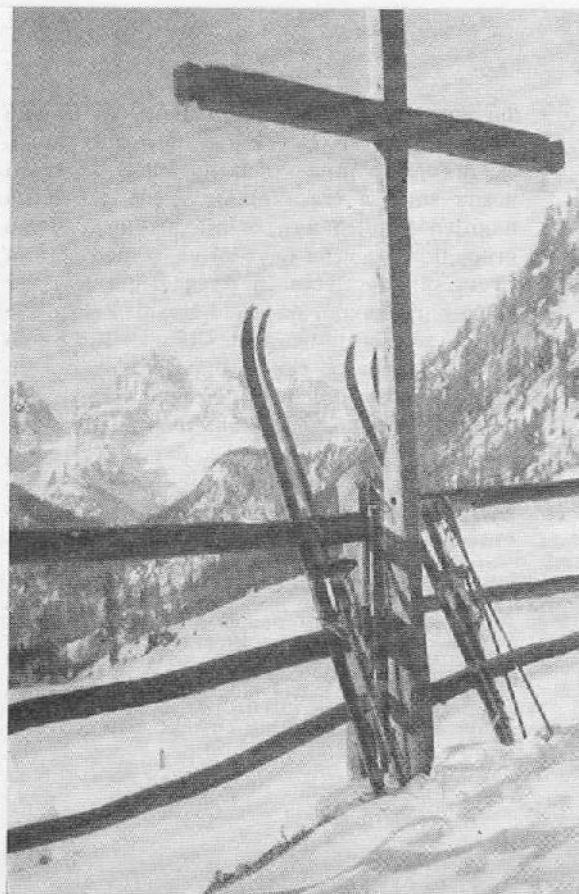

zapoznali medvedje — tako piše v knjigi — se v Karnijske gore priklatijo iz sosedne Koroške.² Morebiti pa so z Gorenjskega doma, ti medvedje? Ker »Planinski Vestnik« je tole oznanjal: »Na Koroškem so se medvedje še poleti 1957 pojavili. Videli so jih pod Vrtačo, v Podnu, na Kozjaku in na Belščici. L. 1955 je v Podnu medved raztrgal 30 ovac. L. 1956 so medveda videli tudi v Rožu. Vprašanje je seveda, če niso ti medvedi prekoračili Karavanke iz naših krajev...«³

Napeto je poslušal Pieri, ko sem mu pripovedoval o Tožbarju-Špiku, nesrečnem trentarskem lovcu. Zdaj bo kmalu sto let od tiste žalostne medvedje dogodbe. Tudi Ratečan Jože Dolinar je znal iz svojih krajev marsikatero povedati o medvedih. Več ko sto let je od tedaj, ko je France Vandot iz Kranjske gore v Pišnici ustrelil medveda. L. 1859 ali 1860 so v Pišnici naleteli na medvedovo sled, ki je držala iz doline preko Slemenca in Planice po Ovčji strani na Grunt in od onod skozi Vrataca za Ponco. Rateški gonjači so bili takoj na nogah. Medveda so izsledili za Visoko Ponco. Jože Gregor p. d. Čop je s puško pomeril na kosmatinca in sprožil. Medved je obležal in so mrtvega pripeljali z največjim pompom v domačo vas. Prav tisti čas sta šla brata Terjanca, Gregor in Lenc, samo prvi je imel puško, po medvedji sledi in sta v Skednjičih prišla do zverine. Le-ta se postavi na zadnji šapi in se zakadi v Lenca. Objameta se, Lenc pa trdo podtakne glavo medvedu pod rilec, da ga žival ni mogla ugrizniti. Prerivala sta se sem in tja, tako da Gregor ni mogel priti do strela. Ko je Lenc že težko sopal, je Gregor iz strahu za brata sprožil, strel je odletel tek Lenčeve glave in smrtno zadel medveda. Vse to se je dogajalo okrog Rateč in Kranjske gore pred več ko sto leti.⁴

Prihajajo Švicarji k nam na obisk. Tako je bil turist iz Švice pred štirimi leti na Gorenjskem, potem je doma zapisal, da je bil v Martuljku. Ko se je delal dan, je zbudil medveda in tudi slišal tuljenje volkov. V Martuljku.⁵ Predlanskim sta se dva Švicarja na-

Na planini Tragonta pod Clapsavonom. V ozadju Monte Cridola, pod njim Forcella Scudovacca

Foto C. Prato

potila na Rakovo špico. Turo sta opisala. »Pišnica... sediva visoko nad Krnico, nedotaknjeno, divjo stransko dolino... Bivak. V globoki temi leži pod najinimi nogami Pišnica, dolina, ki sva jo danes prekoračila z nemajhno težavo...« Prejšnjo noč sta prespala pri znancu v Ljubljani in tu zdihuje, kdor je članek napisal: »Preden sva zapustila civilizacijo... Krnica, divja, neukročena sestra doline Pišnice (die wilde, ungezogene Schwester des Pišnica-Tales). Razen dobro nadelane in vzdrževane gorske steze nisva nikjer opazila sledu po človeku ali njegovi roki. Zdelo se je nama, ko da sva nazaj porinjena v predpotopni svet. Če bi bil tamkaj medved planil iz goščave, bi naju to ne bilo prav nič presenetilo. Prešle so cele ure preden sva iz temnega gozda prišla na svetlo...«⁶

² Alfredo Lazzarini v knjigi G. Marinelli »Guida della Carnia«, I. izdaja, 1898, str. 86; gl. tudi v II. izdaji te knjige, 1908, str. 387; Lodovico di Caporiacco v knjigi Giovanni Marinelli-Michele Gortani: »Guida della Carnia e del Canal del Ferro«, 1924—25, str. 54.

³ »Planinski Vestnik« 1958, str. 51.

⁴ Jože Dolinar: »Rateče, rateško pastirjenje in še kaj«, PV 1954, str. 273.

⁵ Henri Nicole v reviji »Die Alpen«, SAC, 1960, str. 148.

⁶ Emil Weishaupt, Zürich und Appenzell: »Rakova špica (Julische Alpen)« v reviji »Die Alpen«, SAC, 1962, str. 124—125.

O medvedih in volkovih v naših planinah, zlasti o »zadnjih«, gl. zanimive podatke v knjigi dr. Anton Melik: »Planine v Julijskih Alpah«, str. 27—30.

Tu gori v lepi hosti nad Prikotičem ni bilo tedaj, da bi se človek bal nevarnih živali. Po drevju so ptiči veselo gostoleli. Na kraju gozda smo se čez skalnato gredo vzpeli na nagnjeno polico in po nji prešli v strmo grapo, ki se z vrha navzdol vleče med gorami Creta di Rio Secco in Treghet na levi ter Konjskim Špikom na desni strani. Zelo divje okolje, zelo odljuden svet. Creta di Rio Secco pada na sever po skalnatih, enoličnih bregih v Korito, sèm dol, na jug, pa se kaže kakor dolga in visoka, ogromna, neprelazljiva zidina.⁷ Po dnu grape teče, kadar je kaj vode, Prikotič, značilen gorski potok. Malo nad njegovim izvirom se smer cepi. Mi smo jo zavili v desno, naravnost na sever, v neznansko

⁷ Creta di Rio Secco, 2203 m, trigonometr. kota. Treghet (izg.: treget), na karti Istituto Geografico Militare, 1 : 25 000, list Pontebba, izdaja 1. 1982, višina 2103—2016. Izdaja te karte iz 1. 1927 ima Treghel (izg.: tregel), kota 2010. Avstr. karte in Zemljevid slov. ozemlja nimajo zapisanega Creta di Rio Secco, pač pa imajo na tistem mestu Trügel s koto 2204 ali 2209. Jugosl. spec. (list G. Dravograd) ima Kreta di Rio Seko 2203 in južno od tega koto 2010 brez

divji svet, in smo skozi hudo strm gruščnat žleb priplezali v škrbino 2123 m v italijansko-avstrijski meji. Tam je majhna jama, od onodod drži steza za krajem mejnikov naravnost na vršno planoto, koder je bogato brstelo obilno planinsko cvetje, ter čeznjo tu in tam po nerodnih razjedah na špik, na vrh, ki je cel na italijanski strani.

V vrhu zbujejo pozornost svojevrstne rdeče ali rdečkaste, okamenin bogate skale. Ziljani jim pravijo »kresilniki«. Eni pripovedujejo, da jih je hudič ondod raztrosil, drugi, da so kaplje krvi iz časov vesoljnega potopa. Veličasten je z vrha razgled, v vseh Koritnikih najlepši in najširši, zajema Karnijske, Julijske in Ziljske Alpe (v le-teh se zlasti lepo

imena. V tem zares čudnem kotu je imenoslovje zamotano. Rio secco = suhi potok. Ime Treghet, kakor se zdaj gora piše, izhaja očitno iz prejšnjega, starejšega Treghel, tole ime pa iz nemškega Trügel. Nemci so svoje ime izpeljali iz slovenskega natančno po pomenu: koritce. Kakor kaže, je ljudstvo zreklo »koritce« zgoraj navedeni grapi in se je ime od zdolaj preneslo na vrh. O Koritu, svojevrstni žlebin, bo beseda v kasnejšem poglavju.

Sauris di Sopra, Bivera — Clapsavon

vidijo Nagel, Belski vrh, Gradaščica), pa Karavanke, Visoke Ture ter orjaške snežnike Kadorskih Dolomitov (Dolomiti Cadorine). Povsem svojevrsten, prav posebno barvit, nepozaben je razgled na jug, v prostrano Furlansko nižino, in še naprej seže željni pogled, vse tja dol do daljnega morja.

Na Konjskem Špiku, 2239 m

S Prihoda na vrh je štiri ure in pol hoda. Od vseh gora, ki jim je Tabelj izhodišče, je Konjski Špik zaradi izredno divjega okolja in zelo širokega razgleda najbolj zanimiva tura. Talc špik, ko si ga prav ogledamo, niti ni poseben vrh, ako izvzamemo južni, pod Italijo spadajoči, nič kaj posebno izraziti konec razsežne planote. Široka gorska gmota pada na vse strani po navpičnih stenah v razrita, grda, težko prehodna vzožja. Prav posebno veličastno je videti gorovje spred gostišča na Mokrinah. V velikanskem profilu se z zapada na vzhod vleče obsežni Konjski Špik, preko visoke krnice mu kakor naravna podaljšava sledi bela, hudo skalovita Creta di Pricòt in se celotno gorovje še naprej razteza čez nizki, ne posebno zaznavni Pridol v škrapljasto gmoto Malega vrha. Ta ogromna kamnita pregrada loči dvoje krnic ali dolin: Prihod na južni ter Kot, današnjo Valle dell' Angolo, na severni strani. Onkrat sem se namenil, da si jo znova ogledam od blizu.

Bilo je v letošnjem, izredno vročem juliju, ko sva se z Jankom podala tja gor. Zdaj se človek že lahko pripelje do revne, a zelo slikovite planine Kot. Po Kotu, romantični dolini, teče Rio del Vinchel, po starem Kótnica, po vseh krajeh se prelivajo njene izdatne, bistre vodice, a tu in tam še dajejo obilo vode številni stranski izvirkki. Kaj vodá je todle vsepovsod! Niso samo bližnje Mokrine, znani preval Nassfeld, Passo di Pramollo, ne leži samo ta lepi preval v mokrotnem svetu, ker vsa zemlja tod okoli je z vodami bogata, visoko gor do golih skalovij izvirajo in se pretakajo gorski studenci, močila in potoki, in le-tam, kjer nisi stopil v vodo, pa stojíš na mokrih, na mahnatih tleh. Samo malo pod dvatisoč metrov višine imamo tod prav močne vrelece in kmalu niže je potok že tak, da ga ni moči ne preskočiti ne prebresti. Sploh so Karnijske Alpe revne z jezeri in ledeniki, toda zelo bogate tekočih, majhnih in velikih, vedno svežih voda. Nanje se često spominjam,

Spodnja Valentinska planina s Kellerwand (Creta della Chianevate)

ko me po nekaterih naših gorah, posebno v višinah, žeja neusmiljeno tare.

Po taki dolini nama je bila tedaj hoja, čeprav smo imeli hudo vroč julij, zelo prijetna. Obstala sva šele visoko gori na cni od velikih planjav pod Modričjem. Samo belo, navpično, razrito in raztrgano, vendar mogočno pečevje je bilo videti na zapad in na jug. A na jugovzhod, kakor da zremo skozi velikanska, na stežaj odprta kamnitna vrata, se je v sončnem blišču odpiral prelep, zamakljiv razgled v že znana nam gorstva. Ves ogromni lok od Jalovca in Mangarta na vzhodu pa do Amariane in Belega vrha (Monte S. Simeone) na zapadu se je nama razkazoval v svetlih daljavah. Ostro zarisani so vsak zase kipeli v sinje nebo častiti vršaci zapadnih Julijskih Alp, Rabeljske gore, Viš, Poliški Špik, Strma

peč in še drugi, kdo bi jih mogel vse po vrsti naštet. Špik nad Policami, Montaž, je največji, najimenitnejši od vseh, kakor kralj s krono na glavi je videti od tod, zares, nikoli nismo zadosti spoštljivi do njega. V ozadju na levi so se v poletnem mrču kakor lepe sanje prikazovale trentarske in bovške gore ter značilna, potegnjena, bela podoba Kanina in njegovih veljavnih sosedov.

A tistikrat smo stali na Konjskem Špiku in sva s Stankom z živim zanimanjem poslušala Pierija, ki je nama razkladal svoje vednosti in znanje. Tale gora, ki je od prve svetovne vojne spadala v Avstrijo, v deželo Koroško, je bila dotlej tudi v Italiji znana le z nemškimi imenom Rosskofl. Šteli so jo med »Furlanske Alpe«, Alpi Friulane, ne da bi ji bili poiskali furlansko ali italijansko ime.⁸ Toda ko se je Italija po vojni s svojo mejo pri-

maknila prav do tega gorstva, še več, prilastila si je njegovo špico na južni strani, pravi špik, tedaj so jo nemudoma krstili za Monte Cavallo di Pontebba, a še dolgo potem so novemu imenu v oklepaju pristavljali kot enakovrednega nemški naziv.⁹

Slovensko ime te gore nam je oznanil, mislim, da v slovstvu prvi, prof. Potočnik, zaslužni

⁸ Giov. Marinelli je objavil v reviji »Cronaca della Società Alpina Friulana« 1. I—1881, str. 128, seznam 232 vrhuncev v Furlanskih Alpah, ki imajo več ko 1000 m absolutne višine. Imenoval je tam tudi »Rosskofel« in mu zapisal višino 2234 m. »Prospetto di 232 vette appartenenti alle Alpi Friulane e superiori a 1000 m d' altezza assoluta.«

⁹ Nemški Ross = ital. cavallo = konj. Cavallo di Pontebba tabeljski konj. Prilastek »di Pontebba« je za ločevanje potreben, ker je že v samih Karn. Alpah več gora z imenom »konj« in konjiček (cavallino). Vsa Italija jih ima mnogo, še v Siciliji, na otoku, imajo goro Monte Cavallo.

M. Gortani piše v »Guida della Carnia e del Canal del Ferro«, 1924—25, str. 304: »M. Cavallo di Pontebba (o Rosskofel)«, ali Rosskofel.

Monte Dieltinis nad Saurisom. V ozadju Tiarftn, Antelao, Forcella Piccola, skupina Scotter — Bastioni, Marmarole, gorstvo Popera — Vaigrande, Cima Undici, Passo Sentinella, Crada Rossa, Crete di Mimosias

Foto C. Prato

šolnik, zgodovinar in geograf. L. 1909 je izšla njegova knjiga »Vojvodina Koroška«, še dandanašnji dragoceno, za Koroško in koroške razmere zelo poučno literarno delo. Za goro Roskofl ima Potočnik domače, ljudsko ime: Konjski Špik.¹⁰ Kaže, da smo pri tem ostali, ker čedalje bolj se pri nas v pisanju za goro uporablja slovensko ime.¹¹ Ne smem pa tu izpustiti naslednje, ako ne posebno pomembne, pa vsaj zanimive pripomnje. Konjski Špik, Roskofl, so na ponemčeni Zilji imenovali tudi *Palizenkofel*. Torej Poliški Špik.¹² V resnici so velikanska ostenja razsežnega gorovja preprežena z redkimi travnatimi gredami na južni ter širokimi gruščastimi policami na severni strani. Ob tem se pa človek zdaj vpraša, če vendar ni bilo prvotno, izvirno ime tega špika *Poliški Špik* in bi bil »Konjski Špik« le nemškemu imenu, ki je zdaj splošno v rabi, soroden naziv.

Mlakar se je blizu dolgega mostu pod Ziljsko Bistrico oziral po gorah in pravi: »iz gornje Ziljske doline molita svoja vrhova Gartnerkofel (2193 m) in Rajs-kofel (2234 m)« Meni se zdi, da Konjskega Špika ni videti iz doline pri Ziljski Bistrici. Vendar ne glede na to je Mlakar zamenjal imeni, ker je zapisal Rajs-kofel, ko pa je imel v mislih le Rosskofel, Konjski Špik. To se nedvoumno razbere iz višine, kakor jo je zapisal, 2234 m, ki je tiste čase za goro veljala v kartografiji in v slovstvu.¹³

¹⁰ Prof. dr. Matko Potočnik: »Vojvodina Koroška«, Ljubljana, Matica Slovenska, 1909, I. zvezek, str. 17. Višina Konjskega Špika je tam zapisana 2235 m. Prof. Potočnik, roj. 1872 na Koroški Belci, je imel za ženo Ziljanko in kaže biti tudi zato posebno zanesljiv v zapisovanju koroških, zlasti ziljskih toponimov.

¹¹ »Konjski Špik« piše Viktor Pirnat: »Na meji slovenske domačije«, PV 1952, str. 377. »Konjski Špik« ima dr. Lavo Čermelj v seznamu krajevnih imen v rubriki »V Videmski pokrajini« pod občino »Ponteba« (»Tržaško ozemlje ter Goriška in Videmska pokrajina«, Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani, 1958, str. 20).

¹² O tem piše tudi v knjigi dr. Eduard Amthor-Josef Rabl: »Amthors Alpenführer III, Süd-Tirol, Kärnten und angrenzende Gebiete«, 10. izdaja, Leipzig, Amthorsche Verlagsbuchhandlung, 1906, str. 202. Višina špika je tu zaznamovana 2234 m.

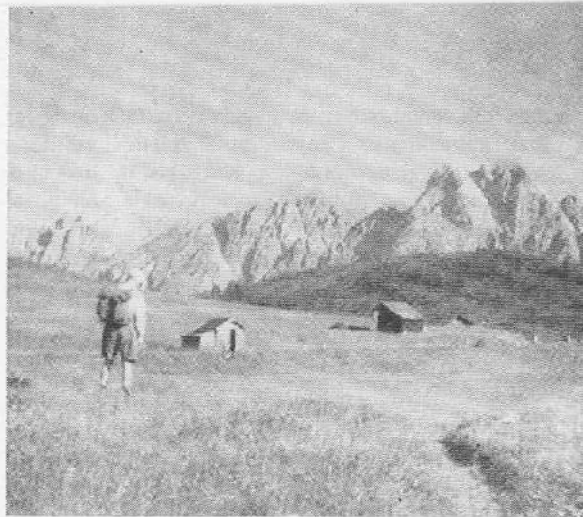
¹³ Janko Mlakar: »Dvakrat čez Ture«, PV 1897, str. 2, 3. Za Konjski Špik imajo višino 2234 m. dr.: Giov. Marinelli, kakor zgoraj op.; karta »Razgled z Višarj«, priloga »Zeitschrift des D. u. Oc. A. V.«, 1890; »Amthors Alpenführer«, kakor zgoraj op.; avstr. generalka iz l. 1917; Zemljevid slov. ozemlja, Rajs-kofel, ki ga Mlakar tudi imenuje v istem spisu, s pripisano višino 2309 m, to je pa stari slovenski Višprski vrh, po novjših meritvah 2371 m, najvišja in najlepša gora vzhodnih Ziljskih Alp. Prav dobro je vidna iz ziljskih krajev, od koder jo je obéduoval Mlakar, pa tudi s Triglava jo vidi, kdor ima bistro oko in jo zna o lepem vremenu poiskati. Par besed bo o nji izrečenih kasneje.

Kako je to, da sem se pri Konjskem Špiku toliko zamotil? Sem mar zašel v sentimentalnost, če sem se spomnil pripovedovanja, kako bi se morala tromeja prestaviti s Peči na zapad, v resnici kar na Konjski Špik, šele od onod da bi mogli mejo gor in dol tako potegniti, da bi pravično zajela ves slovenski svet. Zares me tu gori živo prevzema občutek, da stojim v križišču treh narodov, treh ljudstev, treh kultur in jezikov, na narodnostnem stiku slovenskega, nemškega in furlanskega, t. j. romanskega prebivalstva. Čez hribe in doline tja na severovzhod mi iščejo mejá radogledne oči. Razločno se s Konjskega Špika vidijo nekateri vrhovi Ziljskih Alp, Negal, Belski vrh, Borovška gora¹⁴. O počitnicah sta se fanta odpravila v gore, prehodila sta zamišljeno mejo ter se vesela in zadovoljna domov vrnila z lepega in poučnega potovanja. Z Mokrin vede planinski pot na Krniške skale, s Krniških skal na Skovško planino in čeznjo na gosto obraščeni Črni vrh (1497 m). S Črnega vrha sestopiš v globoki in divji, romantični Krniški dol in greš kraj Krnice navzdol do njenega izliva v Ziljo. Modrinja ves je še tostran vode, ki jo tam prekoračiš in spotoma obišeš prijazne vasi in vasice, Potoče, rojstni kraj Urbana Jarnika, Veliko ves in Limarče, pa naprej na sever te pripelje pot čez železniško progo v Grednje Bele. Od onod se strmo dvigneš v greben Ziljskih Alp, Golec in Moški vrh ostaneta na levi,

¹⁴ Borovška gora, 2044 m, ime ima po Borljah, lepi vznožni vasi, povedal mi ga je pa dr. Felaher, domačin, ki se je rodil pod goro, doma preživel vso svojo mladost in je po končanih študijah svoje kraje pogostoma obiskoval in jih še zmerom rad obiskuje. Rajni dr. Urbane, ki je bil iz Stefana doma, mi je od Stebna, mične cerkvice v zelenih rebreh Ziljskih Alp, mimo pučnega Stadorja kazal markantno goro, tudi on jo je imenoval »Borovška gora«. Sicer pa ni enotnosti z imenom te gore, ki ima v koti 2044 trigonometrično znamenje. Prof. Potočnik (n. m., str. 16) jo imenuje Gradašca z višino 2046 m in s pripombo, da je v južnem po-bočju gore razvalina Starega gradu. Očitno po Potočniku, ki je pri sestavljanju Zemljevida slovenskega ozemlja sodeloval, piše tudi Zemljevid: Gradašca 2046. Avstr. generalka: Gradiitzen 2046. Avstr. spec. piše čez ves greben med kotama 2044 in 1932: Graslitzen. Jugosl. spec. (list Trbiž) ima koto 2044 z imenom Šiman in čez ves greben med prej navedenima kotama zapis: Gradašca. Karta I. G. M., 1:50 000, list Tavrisio piše Gradiitzen 2044. Deutsche Heereskarte, 1:200 000, list Udine, l. 1943, Gradiitzen 2046. Prof. Melik (Slovenski alpski svet, str. 367) piše: Gradašca (Graslitzen) 2044 m. Dr. Svetozar Hečič pa takole pravi (»Planine ob dolnji Zilji«, »Geografski Vestnik« 1931, str. 132): »Borovška planina ima v zapadnem grebenu Šimana (Graslitzen 2044 m) poseben ovčarski stan«. Se isti (»Slovenska Ziljska dolina«, PV 1939, str. 150): Šimanov vrh 2044 m. Južno od Beljaka, pri Vetrovem, je 701 m visok hrib, na avstr. spec. Graslitzen, v koroški slovenski Gracévnica, kar razlaga Kranzmayer z osnovo: grad, Jugosl. spec. (list Trbiž) piše: Gracévnica.

mlada popotnika sta jo ubrala iz vasi čez vrh 952 naravnost na ostri, zeleni Negal, 2118 m. Z Negala teče črta po vrhovih Ziljskih Alp na vzhod, čez Belski vrh greš, nato preходиš lepo pot po bogatih slovenskih planinah, ki obkrožajo Borovško goro, Borovška planina (od vasi Borlje), Štefanska planina (vas je Šenštefan) in Gostinjska planina (od Gostinje vesi). Te planine, ves planinski svet vzhodno od Negala, imenujejo domačini »Slovenja planina«. Z Gostinjske planine gre naša steza za krajem Kozjega hrbta (1531 m) in Tisovca (1416 m) na Adrski vrh, 1717 m, tik pod vrhom stoji sončna Planina na Adrskem vrhu, tam čez pa dospemo na Čeglo goro, osamljen, zračen, na daleč razgleden vršac.¹⁵

¹⁵ Adrski vrh, 1717 m, ime po vasi Adre ali Hadre v občini Šenštefan, Čegla gora, 1893 m. Nemci pravijo Čegli gori »Tschekelnock«, kar razlaga Kranzmayer s slov. čekati = warten, wachen. Cekelj bi bil po njem »der Wartberg«? Dr. Felaher piše: kota 1717 je Adrski vrh, triangul. kota 1893 pa Čegla gora. Natančno tako stojita oba na jugosl. specialki, list Trbiž. Zemljevid slov. ozemlja l. 1921 ima: Čegla gora 1897, avstr. generalka Tschekelnock 1897, avstr. spcc. Tschekelnock 1893, jugozapadno od tega pa zaznamovano koto 1717 brez imena in z znamenjem suhote (menda Planine na Adrskem vrhu). Karta Istituto Geogr. Mil. 1 : 50 000, list Tarvisio, izdaja l. 1932, ima Tschekelnock 1893 in

Velika planina Razzo nad Saurisom v ozadju gorovje Brentoni

Foto dr. J. Orožen

jugozapadno od tega koto 1723 z znamenjem suhote. Dr. Svetozar Ilčič piše (»Planine ob dolniji Zilji«, »Geografski Vestnik« 1931, str. 125): »Adrski vrh, v dialektični izgovorjavi Afršč vrh, je slovensko ime za Tschekelnock, 1893 m«. Potem še: »Najvišja planina 1717 leži pod vrhom osamljenega, precej položnega Adrškega vrha (1893 m)«. V isti razpravi je na str. 138 navedena »Planina na Adrskem vrhu«. Tudi prof. Melik pravi (n. m.), da je Adrski vrh 1893 nemški Tschekelnock.

Sedovca, Javornik

Foto dr. Lojze Dolhar

S Čegle gore sta mladince sestopila v Vršje, po nemških kartah Windische Höhe, slovenski vrh, kodcr po prostornih senožetih Močidlani pasejo svojo skrbno gojeno živino. Pod Vršjem na jugu so Močidle, čeden koroški zaselek, na sever od ondod se vleče Poljanska dolina, po domače »V Poljanah«. Pod Vizalo (1430 m) sta se čez Vežák, nemški Windische Saag, povzpela na planino Na Vršiču, pravijo ji tudi Slovenja planina, po zemljevidih Windische Alm, 1622 m, v križišču gorskih potov in steza. S planine sta splezala na 1819 m visoki Kovcsnok, lepo, skalnato goro neumevnega imena. Še ena planina je tam, ime ji je Planinica, mejna črta pa bi potekala naprej proti vzhodu po vrhah, čez Poldnik, po nemško Mittagsnock, 1442 m, Kaduški vrh (1492 m, pod njim je vas Kaduča) in Špiček, 1329 m, s Špička pa dol v Beli potok ter dalje onstran vode na Bukovnik, 662 m, in z Bukovnika v dolino, kjer bi Dravo dosegla nad Beljakom med krajema Gummern ali Gumerče in Zgor-njo Belo.

Ondod so naše meje. Vsekdar nam take ho-dijo na misel.

(Se nadaljuje)

Pismo

Miran Marussig

Dragi Lojze!

Ne da bi dosti tuhtal, sem včeraj zjutraj ob pogledu skozi okno vedel, da s teboj ne bo nič. Seveda je bil dež, ampak dež je bil za vse: zame, za Tomaža, za Jurija. Telefon, ki že tako pokvari glas, je še bolj podolgočasil tistih nekaj slavkov. Sproti sem prevajal. »Kako je Lojz, greš?«

»V takem? Dež je, poba!« (Ne da se mi).

»Jaz grem!«

»Mokra bova, slabo vreme.« (Nimam volje).

»Jaz grem.«

»Pa drugič, drugič zares.« (Lenoba).

Sedim na skali in Ak je pol sonca. Do roba in čez. Pljuska čez skale in vre tako, da je Široka peč penasta od belih oblakov. Lojza seveda ni, tudi Jurija in Tomaža ne. (Tomaž je z ženo, Jurij čaka ženo, jaz pa puščam ženo. To ni lepo, je pa praktično). Dan pa je tak, da lahko molim za vsak trenutek, ki ga dahnem vase. Ampak Lojz, naj ti popišem večer.

Iz avtobusa ven, potem pot pod noge in mimo Mirana Cizlja na Rajske livade. Izberem senik, v nadstropju pripravim ležišče, nahrbtnik izpraznim na trati in zagazim bos v planinsko travo.

Zaduham svobodo. Udarila je v nosnice ko večerni hlad izpod Špikovih sten. To je čas! Moj čas! Moj in vseh dreves, kar jih raste po pobožjih Rogljice, Frdamanih polje, Kukove špice, pod Sreem in pod Akom. Počnem, kar hočem. Sedim, žvižgam, pojem, skačem — premišljujem.

Ljudje smo križanci opice in boga. Česa naj me je sram? Česa naj me bo strah?

Ko potegnem vejo iz kupa suhega dračja, zasika proti bosim nogam gad. Odskočim, na hrbtu pa začutim pot in srbečico. Pes bi revsknil in naskočil od zgoraj, jaz pa v strahu zbežim.

Potem pade rosa, Široka peč zardi — Špik je v senci. Počasi umira dan in tone v temino neba. Senik je senca, drevje so sence, voda je šum. Misel je netopir. Krik brez glasu in odmev brez podob. Sedem, prižgem ogenj in v svetlobi ognjenega zublja kličem ljudi... Sedim na skali in Ak je bel in zelen. Na tleh mravlje, v zraku muhe, na Oltarju sneg. Široka peč strelja. Kanonada padajočega kamnja in nekaj, kar ne razumem čisto do konca. Odkod, odkod ta ogromna gorska stran, ti penasti oblaki in mi — pametni ljudje.

Ti, doma s cigareto v ustih, s stisnjenimi zobmi ob pralnem stroju, preklinjajoč, ker veš, da se je izgubil dan v enoličnem dolgočasju tisoč podobnih dni. Jurij, neobrit in popadljiv, ker ve, da je razpolovil srce — pol ga je tu, pol doma ob njegovi ženi. In Tomaž, zaspan, brez posebnih občutkov, ker je to bolje od premišljevanja, da je nekje sneg in tisoč čudovitih rož.

Vas vse skupaj lepo pozdravlja Vaš

Miran

Ak, 31. maja 1964.

društvene novice

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO GORICA

Slovensko planinsko društvo Gorica je 1. marca t. l. imelo svoj 17. redni letni občni zbor v prostorih kluba »Simon Gregorčič« na Verdijevem korzu št. 13. Predsednik Karel Kumar je ob otvoritvi prebral brzojavko PZS iz Ljubljane, ugotovil, da je bilo delovanje društva v l. 1964 uspešno, se zahvalil vsem odbornikom, posebej tajnici Jožici Smetovi, nato pa so sledila poročila, iz katerih je razvidna vsebina in značaj društva.

Društvo ima 191 članov, 24 več kot l. 1963. Organiziralo je 19 izletov, ki se jih je udeležilo 481 članov in nečlanov. Bili so naslednji:

24. februarja:

Popoldanski izlet z vlakom do Volčje drage, od tam peš v okolico in na Vogrsko.

3. marca:

Popoldanski izlet z lastnimi sredstvi v Kobarško in Bovško okolico in ogled podjetja »Kreda«.

24. marca:

Enodnevni družinski izlet v Planico ob priliki mednarodnih smučarskih poletov. Avtobus je odpeljal izletnike skozi Podgoro, Videm, Chiusaforte, Pontebo, bivak Rateče, Planica, povratek skozi Kranjsko goro, Kranj, Ljubljano in Postojno proti bloku Rdeča hiša, udeležencev je bilo 70 in sicer z avtobusom 60 in 10 z lastnimi vozili.

15. aprila:

Tradicionalni izlet z avtobusom na velikonočni ponedeljek na Kras, preko bloka Rdeča hiša do Komna. V Komnu je bil postanek, kjer je bilo žrebanje z dobitki. Iz Komna je avtobus peljal izletnike v Dutovlje, tu se je nadaljeval program. Odbornik Peter Čermelj je razdelil bogate dobitke šestnajstim izžrebancem. Sledila je prosta zabava, za katero je poskrbel harmonikaš Elio iz Podgore in Rudi Bratuš iz Gorice. Povratek iz Dutovelj skozi Zgorjnjo in Spodnjo Branico v Branik in Dornberk. V domači gostilni so se pridružili izletnikom še znani dornberški pevci, razvilo se je veselo razpoloženje. Udeležencev je bilo 54.

5. maja:

Enodnevni izlet z lastnimi sredstvi na Matajur. Vožnja po Soški dolini skozi vas Idrsko pri Kobaridu, na Livek, Perate in Avso od tam peš po severnem pobočju, vrh Matajurja ni bil dostopen zaradi visokega snega (4 udel.).

13. junija:

Enodnevni izlet z vlakom do Mosta na Soči od tam peš skozi vas Drobočnik in Kasout, kjer so velika šmarnična polja, in še na Veliki vrh 800 m. Povratek preko Kloha na kolodvor (4 udel.).

16. junija:

Enodnevni izlet z lastnimi sredstvi na Lokve, v Malo Lazno do Anine kočje od tam peš po severnem pobočju na vrh Golaka (1495 m) in do Izlokove kočje. Povratek preko ledenika na Predmejo, Lokavec skozi Ajdovščino v Gorico (4 udel.).

29. junija:

Enodnevni družinski izlet z avtobusom s kolektivnim potnim listom v Istro in sicer preko bloka Skofije, v Buje, Pulo, Mošeniško drago, Opatijo in Reko, povratek preko bloka Pesek (45 udel.).

6. in 7. julija:

Tura na Bogatin (2008 m) z lastnimi vozili do k.o.e. Klementa Juga v Lepeni od tam peš, povratek po isti poti (5 udel.).

20. in 21. julija:

Tura na Škrbino (2054 m) z avtomobilom do vasi Žabče, od tam peš skozi vas Ravne na Razor planino in Škrbino (4 udel.).

15. in 16. avgusta:

Tura — prva skupina — na Krn (2245 m) — (4 udel.).

17. in 18. avgusta:

Tura — druga skupina — na Kriške pode — Pogačnikov dom (2050 m), Križ in Stenar nista bila dostopna zaradi nevihte (4 udel.).

15., 16. in 17. avgusta:

Tretja skupina devetih mladih članov, ljubiteljev gora, iz Standreža in Sovodenj se je podala na tridnevno visokogorsko turo. Odpeljala se je z vlakom do Bohinjske Bistrice, kjer so sedli na avtobus in se odpeljali do kočje »Savica« v Bohinju, od tam peš na Komno do Triglavski jezer, na Prehodavce, Dolič, Kredarico in osvojili očaka Triglava — najvišjo goro v Jugoslaviji (2863 m). Povratek po Tominškovi stezi, skozi dolino Vrata do Mojstrane na vlak (9 udel.). Zal, da vsem trem skupinam vreme ni bilo naklonjeno.

25. avgusta:

Enodnevni družinski izlet z avtobusom s kolektivnim potnim listom v Postojno, Predjamski grad, v Ljubljano in Iški Vintgar, udeležencev je bilo 43.

31. avgusta in 1. septembra:

Visokogorska tura z Vršiča na Prisojnik (2547 m) — 4 udel.

14. in 15. septembra:

Zaključna visokogorska tura na Jalovec (2684 m) in sicer z lastnimi vozili do Izvira Soče v zadnjo Trento od tam peš do kočje pod Špičko, drugi dan na Vrh Jalovca. Trud je bil res poplačan, ker je bilo vreme krasno kot malo kdaj, nepopisljiv razgled bo ostal v živem spominu štirim planincem, ki so 2 uri uživali krasote gora na vrhu Jalovca.

13. oktobra:

Enodnevni družinski izlet z avtobusom preko bloka Pesek na Slavnik, Grad Socerb do Rižanc, kjer so se izletniki ogledali izvir Rižanc in narodni park (30 udel.).

27. oktobra:

Enodnevni izlet z lastnimi sredstvi preko bloka Pesek na goro Učko (1339 m) na Hrvat-

skem, ki se dviga nad Opatijo in Reko. Povratek skozi Senožače, Razdrto do Ajdovščine v planinsko kočjo pri Izviru Hublja (4 udel.). 17. novembra:

Tradicionalno »martinovanje« na Lokvah v hotelu Poldanovec je zelo dobro uspelo v zadovoljstvo organizatorjev in vseh prisotnih. V naši sredi smo imeli dva predstavnika Planinske zveze Slovenije iz Ljubljane in sicer tajnika Rada Lavriča in Tineta Orla, urednika revije »Planinski Vestnik«. Tajnik Lavrič je v imenu PZS daroval društveni knjižnici 6 knjig planinske vsebine (knjige so na razpolago članom društva). Navzočih je bilo tudi 45 članov in prijateljev Planinskega društva Ajdovščina. Predstavniki društva je poklonil 5 planinskih knjig za dobitke tombole in cno naši knjižnici z naslovom Svet med vrhovi od Jaka Čopa. Prvič je bil v naši sredi moški zbor prosvetnega društva »Kras« iz Dola in Poljan, ki je zapel nekaj pesmi, nastopili so tudi solisti Planinskega društva iz Ajdovščine. Dvorana je bila planinsko okrašena z zelenjem, s svežim cvetjem in karikaturnami, za kar so poskrbeli Bernard Bratož, Jožica Smetova in bivši član in odbornik društva Srečko Ustar iz Nove Gorice. Transparent »Dobrodošli planinci« je pripravil odbornik Ivan Delpin. Vseh navzočih je bilo 170. Z goriškim avtobusom je prišlo 44 članov in nečlanov, 55 članov z lastnimi sredstvi in še ostalih 30 neprijavljenih. PD Ajdovščina 45. Organizatorji so poskrbeli za oštevilčenje stolic v dvorani, vsi navzoči so sedeli.

Dobitki tradicionalne tombole so bili iz Ajdovščine, Podgore, Gorice in Ljubljane. Po tomboli je društvo poskrbelo okusno večerjo, (ki jo društvo nudi članom brezplačno). Sledila je prosta zabava z godbenim triom »Emio« iz Podgore. Na tem večeru je bilo precej mladine iz Goriške in tudi iz Ajdovščine. Društvo je torej organiziralo 19 izletov, od teh 6 družinskih (vključeno martinovanje), od teh šestih dva s kolektivnim potnim listom v lastni režiji preko italijanske turistične ustanove v Gorici, 10 visokogorskih tur in 3 v nižje hribe.

Ture v visoke gore je vodil Bernard Bratož, znan goriški planinec, ki mu je izkazala svoje priznanje tudi PZS. Nekaj izletov je odpadlo zaradi slabega vremena, nekaj tudi zaradi premajhnega števila prijav, vendar je izletniško delovanje slovenskega planinskega društva v Gorici v resnici živahno in uspelo. Odbor se zaveda važnosti pomladitve in zato je še posebej razveseljivo, da se njihovih izletov udeležuje tudi mlajši rod.

Goriško društvo se je udeležilo tudi proslave 60 letnice PD Ajdovščina, priredilo predavanje »Slovenska odprava na Kavkaz« (A. Mahkota), ki se ga je udeležilo nad 100 poslušalcev. Naj omenimo, da je SPD Gorica za to odpravo poklonilo 14 parov podplatov vibram-montagna, za Skopje pa darovalo 5000 lir. Udeležilo se je po svojem zastopniku Petru Čermelju občnega zbora Slovenske prosvetne zveze. 42 Goričanov je naročenih na Planinski Vestnik, kar je lepo število.

Naj navedemo še novi odbor:

Predsednik — Karel Kumar; podpredsednik — Ivan Delpin; — tajnik Jožica Smet; namestnik tajnika — Artur Košuta; blagajnik — Stanko Medveček; namestnik blagajnika — Nataša Pavlin; gospodar — Peter Čermelj; namestnik gospodarja — Karel Nanut; I. odbornik — Ivo Marinčič (tisk); II. odbornik — Ivan Brogant; III. odbornik — Zdenko Vogrič; preglednik računov — Emil Doktorič; preglednik računov — Borut Leban.

DVANAJSTI ZBOR PLANINCEV PTT JUGOSLAVIJE NA KOMNI

V dneh od 3. do 5. julija se je zbralo na Komni okoli 150 delegatov-predstavnikov 4760 planincev Jugoslavije, da bi na XII. zboru planincev ugotovili dosežanje uspehe planinskih društev, tako da bi društva dosegala še več uspehov kot doslej, zlasti na področju rekreacije zaposlenih ptt delavcev. Na zboru so se zbrali delegati planinskih društev PTT iz Ljubljane, Maribora, Beograda, Zagreba, Reke, Splita, Sarajeva, Tuzle, Titograda, Niša in Novoga Sada.

Zbor bi moralo po sklepu XI. zbora sicer organizirati Planinsko društvo iz Skopja, vendar je lanskoletni katastrofalni potres to veliko planinsko manifestacijo poštarjev na področju Šar planine onemogočil in zato je prevzelo organizacijo Planinsko društvo PTT iz Ljubljane.

Zbori poštarjev planincev iz leta v leto preraščajo v prave planinske manifestacije, kar med drugim potrjuje tudi vedno večja udeležba. Prvega zbora se je udeležilo namreč le 30 planincev, za letošnjega pa je vladalo že takšno zanimanje, da prireditelj sploh ni mogel upoštevati vseh želja in je moral zaradi pomanjkanja prenočišč število udeležencev določiti za vsako društvo posebej.

Delegati so bili nameščeni v dveh planinskih postojankah — domu na Komni in koči pod Bogatinom.

Prireditelj je dal letošnjemu zboru poseben poudarek — zbor je bil res v gorah, kamor z avtomobilom ni dostopa in je bilo treba do zbornega mesta pešačiti 3 ure. Odpadla so tudi vsa športna tekmovanja, zato pa je bilo na programu zbora več planinskih izletov; tako so udeleženci zbora obiskali kočjo pri Triglavskih jezerih, Črno jezero in Bogatinsko sedlo ter slap Savico. Nekateri udeleženci pa so po zboru odšli celo na Triglav.

Zbor je imel delovni značaj — predstavniki vseh 11 planinskih društev so na slavnostni seji pregledali svoje delo od lanskoletnega zbora in ugotovili med drugim tudi, da planinska organizacija postaja čedalje bolj množična oblika rekreacije v ptt stroki, saj je v merilu Jugoslavije danes že vsak 8. ptt delavec član planinskega društva, za Slovenijo pa je to stanje še veliko boljše, kajti vsak drugi ptt delavec je tudi planinec. Vsi predstavniki društev so poročali tudi o nenemnem in razveseljivem naraščanju števila članstva.

Iz poročil, ki so jih podajali na slavnostni seji predstavniki posameznih društev, lahko povzamemo, da se dejavnost društev izraža predvsem v nudenju čim večjih in čim boljših pogojev za rekreacijo, bodisi z organiziranjem raznih izletov, taborjenj, smučarskih tečajev in podobno. Planinsko društvo iz Niša npr. organizira vsako leto za svoje člane več taborjenj, tako da le-ti res poceni lahko letujejo, planinci iz Tuzle pa so v preteklem letu pripravili taborjenje za otroke ptt delavcev, ker sindikat ni bil v stanju izvesti to akcijo. Po organiziranju raznih izletov dalcé pred ostalimi prednjači planinsko društvo iz Ljubljane. Planinsko društvo PTT Ljubljana s svojima 1502 članoma torcej ne nosi kar tako naziva najaktivnejšega planinskega društva Slovenije!

V poročilih smo zasledili tudi podatek, da tista društva, ki najdejo pri svojih organih upravljanje posluh, zlasti v finančnem oziru, tudi za to vrsto rekreativne dejavnosti, beležijo pri svojem delu mnogo večje uspehe kot ona društva, katerim organi upravljanja ne nudijo dovolj pomoči. Razveseljivo pa je vsekakor dejstvo, da je več onih, ki imajo razumevanje tudi za planinstvo, kot onih, ki mislijo, da rekreacija v kakršnikoli obliki ni stvar vsakdanjih nalog neke delovne organizacije. Podjetja pomagajo planinskim društvom zlasti z nižjo ceno pri avtobusnih prevozih, prav tako pa tudi z dajanjem finančne pomoči.

Delegati iz Tuzle in Sarajeva so prikazali velike prednosti, ki so jih planinska društva pridobila z uvedbo 5-dnevnega delovnega tedna. V teh dveh kolektivih opažajo namreč, da delavci ob ponedeljkih, po dveh dneh počitka, prihajajo na delo res spočiti, delovna storilnost pa se dviga, po drugi strani pa delo planinskih društev pridobiva pri obsegu, prav tako pa tudi raste njihov pomen.

Vsi delegati brez izjeme pa so izrazili nujno potrebo po neke vrste planinski publikaciji-informativnem biltenu ali nekaj podobnega, ker pri uredništvih svojih strokovnih časopisov — razen pri uredništvu PTT Zbornika — ne najdejo zadostnega razumevanja za publiciteto planinske dejavnosti.

Na podlagi obširne in temeljite razprave so delegati ugotovili:

1. Da je planinstvo v ptt stroki ena najbolj razširjenih oblik rekreacije, v katerem se aktivno udeležuje vsak osmi ptt delavec, zato je nujno potrebno zainteresirati posamezna ptt podjetja, da sredstva, namenjena rekreaciji, vlagajo tudi v planinstvo.

2. 42-urni tednik oziroma 5-dnevni teden je tudi eden izmed pogojev za množičnost planinskega udejstvovanja, zato bodo planinska društva pri Skupnosti jugoslovanskih PTT zaprosila, naj le-ta pri zveznih organih pokrene akcijo, da bi bilo vprašanje uvedbe 42-urnega delovnega tednika rešeno enotno za vse gospodarske organizacije in ustanove v državi.

3. Planinska društva so se s svojim delom v PTT že afirmirala, vendar pa se o njihovih uspehih in problemih še vse premalo piše

bodisi v glasilih ptt kolektivov kot v dnevnem časopisju. Popularizaciji udejstvovanja je torej treba dati v glasilih ptt kolektivov vso možnost in podporo, prav tako pa bi bilo nujno osnovati samostojno informativno glasilo vseh planinskih društev PTT Jugoslavije, v katerem bi ta društva pisala o svojem delu, težavah, problemih in uspehih.

4. Ena izmed najvažnejših dejavnosti planinskih društev je brez dvoma vzgoja planincev v prave ljubitelje gora-prave planince in poštene državljane, kar bodo društva dosegla preko raznih izletov, predavanj, tečajev in seminarjev ter s prikazovanjem diapozitivov s posnetki prelepega gorskega sveta, ki bodo poslušalcu prav gotovo zbudili tudi čut do zaščite gorskega cvetja in živalstva. Pri tem se bodo posluževala novih in novih oblik organizacije vsega tega in se pri organiziranju izletov kot nove oblike prevoza, v večji meri kot doslej, posluževala poleg avtobusnih prevozov tudi prevozov s posebnimi motornimi vlaki. Republiške planinske zveze pa bodo društva zainteresirala za organizacijo tečajev za vodnike, ki naj bi svoje pridobljeno znanje prenašali v društva in na planince, kajti le na ta način bo možno vsak dan naraščajočo množico novih planincev sproti vzgajati in preprečevati trganje dragocenega planinskega cvetja, pijančevanje v gorah, neprimerno kričanje v tišini gorskih vrhov ter krepiti medsebojno tovariško pomoč, nesebičnost in iskrenost ter ljubezen do gora.

5. Mladina je naša bodočnost, zato bo posebna skrb vseh planinskih društev veljala prav mladini in mladinskim odsekom pri društvih, ki naj postanejo popolnoma samostojna telesa v okviru matičnega planinskega društva, v najtesnejšem sodelovanju z mladinskimi organizacijami v ptt šolah in tečajih.

6. Razumljivo je, da se bo planinska dejavnost v polni meri in največji možni meri razvijala v tistih društvih, ki bodo tudi organizaciji društva samega posvečala dovolj pažnje in posluha. Dobro organizirano društvo je temelj dobremu delu. Društva bodo zato težila k ustanavljanju posebnih sekcij, kar je pogoj za dobro organizirano delo, tako bodo skušala ustanoviti propagandne in gospodarske sekcije, mladinske odseke, sekcije za zaščito gorske prirode in sekcije za vzdrževanje gorskih poti ter ustanavljanju smučarskih odsekov, kjer so seveda za to pogoji.

Vse delo planinskih društev pa se bo razvijalo v smeri rekreacije delovnega človeka, v ta namen se bodo društva povezala tudi z občinskimi sveti za telesno kulturo.

7. Ne nazadnje pa bodo društva posvečala posebno skrb tudi organiziranju društvenih zabav s kulturnimi programi, kajti tudi to je sredstvo za vzgajanje planincev kakor tudi sredstvo za medsebojno spoznavanje in zbliževanje.

Delegati so ob zaključku seje sklenili nadalje, da se tudi planinski partizanski marš PTT organizira v Sloveniji in tako bomo v prvi polovici septembra pričeli veličastnega pohoda

ptt planincev Jugoslavije po poteh primorskih partizanov od Lepene preko Krna-planine Razorja-Vogla-Rodice-Crne prsti na Sorško planino.

Zboru je prinesla pozdrave z vrha Triglava tudi mladinska štafeta Planinskega društva Ljubljana.

Prireditelj je poskrbel tudi za ekspozituro pošte na Komni s posebnim poštnim žigom, izdal je posebne znake zborc ter tri izredno okusno opremljene številke »Biltena XII. zboru planincev PTT Jugoslavije«.

Ob koncu zboru, ki sovпада v jubilejno leto planinstva v Jugoslaviji, so bila predstavnikom vseh društev izročena tudi lična darila — planinski klobuk in cepin — ročni izdelek kropsarskih kovačev.

Tatjana Pust

NOV RED GORSKIH STRAŽARJEV

V soboto in nedeljo 20/21 junija se je vršil na Mozirski koči na Golteh tečaj za gorsko stražo. Seminar je na pobudo planinskih društev v Savinjski dolini organizirala PZS s sodelovanjem vseh društev v Savinjski dolini, udeležili so se ga tudi 3 člani iz PD Mežica. Jedro pa je tvorilo članstvo PD Mozirje, v katerem so na novo ustanovili odsek gorske straže. V soboto zvečer so si tečajniki ogledali barvne diapozitive o naši lepi alpski flori in pazljivo poslušali predavanje o njej. V nedeljo dopoldne se je predavanje pono-

vilo. Ogledali smo si tudi knjige o flori, nakar pa so sledili izpiti, katere so vsi tečajniki in tečajnice uspešno opravili.

S tem tečajem smo dobili tudi v Mozirju gorsko stražo, ki bo skrbela, da bo planinska flora, katere je v našem kraju precej, ostala, oziroma bo očitvana, da je turisti ne bodo trgali in uničevali.

Tečaj je nad vse zadovoljivo vodil tov. Božo Lavrič, načelnik komisije za zaščito flore pri PZS, vsi tečajniki in društva, posebno pa še PD Mozirje se mu za to najlepše zahvaljujemo.

M. Aubreht

alpinistične novice

AO JESENICE

V letošnji sezoni je jeseniški AO razmeroma zelo agilen. Kakor vsako leto je tudi letos spomladi izvedel plezalno šolo za začetnike-prapravnike. Vseh plezalnih treningov, ki jih je vodil Niko Tancar s sodelovanjem nekaterih starejših alpinistov, je bilo šest. Pri tej vadbi so dobili pripravniki osnovne pojme plezalne tehnike v suhi skali in na snežiščih, o delu

Galerija obrazov s tečaja za gorsko stražo z Golte nad Mozirjem

z vrhovo, s klini in ostalim plezalnim orodjem. Pripravniki so se udeležili tudi začetniškega tečaja v Vratih, ki ga je vodil Marjan Keršič-Belač. Posebno razveseljivo je, da ima AO Jesenice razmeroma močno ekipo pripravnic, ki so že lani same plezale nemško smer, letos pa že bavarsko smer, skalaško in še več drugih. Posebno agilne so Jožica Trček, Jankica Shomavc in Mihela Žemva. Ta trojica bo v kratkem sposobna premagovati naše najtežje smeri.

Seveda ne mirujejo tudi članske naveze. Naveza Dimitrov—Krušič je letos preplezala že dve prvenstveni smeri in sicer eno v Stenarju, ki jo je ocenil Krušič s šesto stopnjo in eno v Srebrnjaku. Ta naveza se je odpravila tudi v Centralne Alpe, Italijo, Švico, Francijo. Med mladimi plezalci je najbolj agilen Mitja Košir, isto ime tudi pri AO Ljublj., ki pleza letos skupno s Klavdijem Mlekužem iz Mojstrane. Čeprav oba zelo mlada (Mitja 17, Klavdij 19 let), plezata že naše najtežje smeri, letos sta preplezala Čopov steber v 4 urah, naskočila sta tudi že Peternelovo smer (Butinar—Tancar) in preplezala že do višine bavarskega stolpa v štirih urah, nakar sta se spustila zaradi dežja nazaj. Odsek ima okoli deset pripravnikov in štiri pripravnice. Naveza Tancar, Košir in Praček je letos tudi že opravila vzpon na Glockner, Johannisberg so pa morali opustiti zaradi slabega vremena. GRS Jesenice skupno z AO Jesenice gradi pod Krušičevim vodstvom bivač na Voglu, ki bo še letos pod streho, če ne bo administrativnih zaprek. Ta bo služil izpopolnjevanju članov v zimski alpinistiki, predvsem pa v turnem smučanju. Člani AO so tudi aktivno sodelovali pri nošnji materiala na Stol. GRS Jesenice ima že skoraj dograjeno svojo kočo v Črnem vrhu nad Jesenicami, ki bo zaradi velikega števila prostovoljnih ur razmeroma poceni, dosedanja stroški še ne presegajo milijon in pol dinarjev. Poročilo o delu vseh navez bi bilo seveda preobširno, zato bo sledilo pozneje, ob koncu leta, ko bodo dali plezalci svoja poročila.

Ciril Praček

iz planinske literature

DIE ALPEN — LE ALPI — LAS ALPS — LES ALPES, 1964/5, 6, 1. in 2. zv. 40. letnik glasila SAC urejuje znani dr. h. c. Max Oechslin, za francoski del pa odgovarja letos prof. Pierre Vaney iz Lausanne. Bilten izhaja sredi meseca, četrtletni zvezek pa sredi zadnjega meseca v četrtletju. Letna naročnina znaša 18 šv. fr. (Revija se seveda vzdržuje tudi z oglasi. Cena za celo stran znaša 200 000 din). V mesečnem biltenu je vselej mnogo boga-

tega gradiva iz klubskega življenja in iz življenja sekcij. Iz njega je razvidno, kako močan činitelj javnega življenja je švicarsko planinstvo. Gradivo je razvrščeno v poročila centralnega klubskega komiteja, v kroniko sekcij, kroniko tečajev, nekrologijo, alpinistično kroniko, kroniko koč, mladinsko rubriko, reševalno kroniko in rubriko zaščite prirode. Zelo izčrpna in informativna so poročila o planinski literaturi iz vsega sveta. Bilten prinaša vselej tudi kak tehten članek, v pričujočih dveh zvezkih dva Oechslinova zapiska o sondah in alpski flori, ter o izletih z mladino in Partmannov članek o morenah. Almanah prvega četrtletja prinaša barvno reprodukcijo Buxgerjevega olja »Badile«, zvezek II. pa Bauerjevo grafiko »Sirarne na planini Sprella«. Med članki omenimo: Storz, Lik planinskega popotnika (»šodrovca« bi rekli tisti, ki vihajo nos ob misli na navadno stezo); Thürer, Velika noč na Gross Venedigerju; Hürlemann, Prvi vzpon na Pumo Ri; Walcher, Južina na Monte Ferro; Künzler, Aletschhorn; Blumenthal, Razgledovanje po dinarski gorski verigi Jugoslavije; Meier, Nočno doživetje v steni Sciora itd.

Da sta papir in oprema odlična, ni treba ponavljati. Vsaka ilustracija v reviji reprezentira klub, tiskarno in založbo in ni se jim treba umakniti pred nobeno drugo na svetu.

T. O.

SCHWEITZER NATURSCHUTZ, glasilo Švicarske zveze za varstvo narave, 30. letnik, zv. 3. Glasilo izhaja šestkrat na leto, visoka letnica pa kaže, da zaščita prirode ni nekaj enkratnega, ampak stanovitna, trajna dejavnost, iz leta v leto resnejša prav zaradi razvoja civilizacije in potreb človeka, ki od nje in v njej živi. Predsednik zveze v daljšem uvodniku razpravlja o zveznem zakonu za varstvo narave in o bodočih ukrepih za zaščito divjačine, predvsem pa o tem, da za varstvo narave ni dovolj zakon, marveč predvsem podpora družbe oblasti, šole, vseh, ki oblikujejo človeka in mu krojijo njegov duhovni in materialni svet. H. Herren piše o ponovni naselitvi divje mačke v švicarskem hribovju okoli 1500 m višine. Spis je apoloģija te »zverci«, ki ji pomenijo glavno hrano — miši, obenem pa spričuje, kako težko gre nova »vselitve« od rok. Zanimiv je članek gozdarskega inženirja Thommena o cestnem robu kot poskusnem torišču za gozdarja, za nas toliko važnejši, ker nam pri gradnji gozdnih cest ponavadi zmanjka sredstev za ureditev robov in nagibov na obeh straneh nad in pod cesto. »Vrašcanje« ceste v okolico pa je zelo važno vprašanje za varuhe prirode pa tudi za graditelje, saj je lepo vgrajena cesta tudi lep okras pokrajine. Načelo bodi: Narave ne oblikujemo, ampak jo ohranjamo. Ko zasajamo robove, mislimo na to, da premostimo prehod od tehničnega posega v naravo pa do nje. Zato naj pri tem sodelujejo tehnik, vrtnar, gozdar, arhitekt. Ogibajmo se dendroloških poskusov! — V francoskih član-

kih beremo o cričku in njegovem življenju, o vzeljevanju in vpeljevanju rastlin, ki so izumrle, o divjačini, o skupščini UICN v Nairobiju (Kenija) itd.

Vsak zvezek obsega 24 strani in ima ovitek iz umetniškega papirja.

NATUR — UND NATIONALPARKE, izdaja Verein Naturschutzpark Stuttgart — Hamburg, izhaja vsako četrtletje. Glasilo zamejnamo z našim šele nekaj mesecev in pomeni koristno čtivo za aktiviste naše novoustanovljene komisije za varstvo prirode pri PZS. Kakor švicarsko tako tudi nemško glasilo izhaja v treh jezikih in je v svojih rubrikah usmerjeno na pogled po vsem svetu. Tudi naša redakcija je dobila uradno vabilo na letno skupščino zveze, ki se je dovršeno organizirana v mednarodnem duhu vršila od 1. do 3. maja 1964. Žal se je nismo mogli udeležiti.

JUGEND AM BERG, glasilo mladine DAV (Deutscher Alpenverein) 10. letnik, zv. 1, 2, 1964. Mladinska revija DAV je pognala korenine in kaže, da ne bo zamrla, kakor se to z mladinskimi revijami vedno in povsod rado zgodi. Urednik je Fritz Schmitt, ki mu pomaga mladinski referent DAV. Schmitt je mož peresa, ima pa tudi smisel za knjižni trg in občutek za publiko. Zato ima uredniški odbor, v katerem je delaven član tudi Jörg Lehne, eden od Saksoncev, ki so l. 1957 potegnili prvo direktivno v Cinah. Vsebinska je navdušujoča, vendar ne z gesli, ampak s problemi in dinamičnim odnosom do planinstva in družbe kar mladino mika in vabi. Sicer pa je uredniško krmilo obrnjeno v omnibusno smer, največ pa seveda daje prostora alpinističnim dosežkom, duhovni problematiki in idejnim trenjem v planinstvu.

T. O.

ruzgled po svetu

O MOTIVIH PLANINSTVA je na jubilejni skupščini SAC govoril L. Storz: Človek ne deluje vselej po logičnem sklepu ali iz osnov svojega značaja, ampak tudi zaradi posnemanja, po vzgledih, pri čemer ima svojo vlogo tudi podzavest: temelj dajejo starši, učitelji na prvi stopnji pouka, kasneje pa zglede jasneje razločujemo in jih postavljamo v rang idej. Hoja v gore je splošen planinski pojem, ima pa celo vrsto stopenj, ki jih loči evropski človek, odkar je začel hoditi v gore: Ta s hojo v breg uri svoje mišice in si s tem skuša povečati moč in pridobiti vztrajnost; drugi se pripravljata za plezanje, tretjemu gre za geografsko obzorje, četrtemu za osvajanje vrhov,

so tudi taki, ki hodijo po hribih, da bi se izurili v vojaških vednostih in sposobnostih. Pa to še ni vse. Mikaven je zgled planinskih prirodoslovcev. Zdaj seveda ni mogoče več odkrivati novosti, poleg tega je tehnika prodrla v gore, tako da je tip nekomercializiranega prirodoslovca v hribih že stvar davne preteklosti. Na tem je tudi zgled gorniškega pionirja, ki se mora danes, če se le more, zatekati na Grönlandijo, polarno področje, v Azijo in Južno Ameriko. Pionirstvo je stvar denarja, dinamike, zato je izzorelo v Evropi, ne v kontemplativnem orientu. Evropa pa vidi v pionirstvu nekaj višjega, »ogcnj čistega duha«. In še nekaj več, če ga gledamo pri G. W. Youngu izpred prve svetovne vojne. Ko je poskušal novega vodnika, ga je gnal od Zinala na Pointe de Zinal, na Mt. Durand in odtod na kočo Hörnli. Bila sta 24 ur brez hrane, šla naslednji dan na Matterhorn, nato v Zermatt in nato takoj na bivak pri Triftgletscherju. Tretji dan sta bila na Wellenkuppe, prišla kot prva na Gendarme v Obergabelhornu in nato Obergabelhorn; nato sta se spustila preko Arbengrata, splezala nazaj na vrh Obergabelhorna in sestopila po severnem grebenu. Ta tempo je tudi za današnje pojme neverjeten. Youngu ni šlo samo za to, kaj zdrži, kaj zmore, za slavo, za moč volje, ki naj bi zmogla več kakor čigarkoli drugega. Bila je prava ekstaza tempa, pravi polet, opoj sreče, vse narejeno v dovršenem ritmu, ki je pomiril fizičen pritisk, potolažil nemirnega duha in podredil harmoniji misel in fantazijo. Tako piše Young sam. Bilo mu je to fantastično gibanje »gibanje samoureničevanja« (bralcem moderne filozofije še enkrat povemo, da je Young ta izraz rabil pred prvo svetovno vojno!), ekstaza vzpona, življenje na višjo potenco. Zato imenujemo Younga pravega alpinista, da ga ločimo od navadnega planinskega popotnika, hodca.

Druga je ekstaza nevarnosti, prav tako tipična za alpinista, ki zaživi v tveganju, življenje se mu zdi vredno šle, če se mora zanj boriti in čuti v bližini smrt. Pozitivna je pri tem zmaga nad egoističnim udobjem, požrtvovalnost; če pa gre za preziranje življenja, potem je psihološka osnova v nekakšnem svetobolju, čigar duhovni izviri potekajo iz časov romantike, so izraz neoromantike v alpinizmu à la Maduschka. Oba tipa ekstaze bosta trajna vira najvišje oblike alpinizma, duhovni magnet za mladino, ki jo vselej priteguje skrajnost, izrednost, dinamika. To je nujen korektiv k utilitarizmu, na komfort usmerjenemu povprečnemu mišljenju naše dobe, kvas v testu naše eksistence. Ni dobro, če se v mladini to zatira, rast naroda bi s tem ogrozili. Storz sodi, da oba tipa »heroičnega« alpinizma švicarskemu značaju nista pogodu. Švicar je preveč realističen in če je »heroičen«, se tudi heroizma drže najbolj vsakdanje stvari. Ekstaza pomeni, da gre človek iz sebe, ne vase, da ruši celotnostno svojo podobo. Zato je švicarskemu planinstvu bližje totalno planinstvo, izraz, ki ga pozna že Theodor Simler, ustanovitelj SAC 1863. Planinski popotnik

pride v prirodni stik s prvobitnimi, za življenje potrebnimi stvarmi: sončno lučjo, vročino, kruhom, vodo, lesom, kamenjem, stezo, kočjo. Doživetje teh preprostih stvari zunaj območja moderne na konsum usmerjene družbe je pravo zdravilno sredstvo za izkoreninjenega razvjenega človeka, ki v svojem poklicu ne more uiti mestnim oblikam življenja. Le premislimo natanko, kaj vse nudi hoja po hribih človeku, ki živi leto in dan v asfaltni džungli! Ne samo zgoraj naštete preproste stvari doživi spet od blizu in v njihovem prvotnem pomenu za življenje, marveč tudi zakone elementarne narave: dan, noč, strela, nevihta, vesolje, vse doživlja kakor nekoč pastir, nomad, lovec. Zato planinec hodi počasi, kot »spoznavalec«, ki ti je pri srečanju »red vsch stvari«. Zato ima planinski popotnik tudi veselje do razgovora o teh stvareh in o vsem mogočem. Srce se mu odpre, steza do sočloveka je odprta. Njegova preprostost ni sama sebi namen niti ni v njej sovraštva do sodobne družbe. Planinski popotnik je sproščen, ker s svojo ljubeznijo do gora sproti dopolnjuje mehanizem, v katerega ga vključuje moderna družba. Nič posebnega ni v tem, noben triumf, in vendar je veliko, saj od človeka marsikaj terjaja; njegova moč je v tem, da se preizkuša in spoznava, ne da »zmaguje« vrhove. Saj tu res ne gre za nobeno zmago, tu naj človek le prisluhne in se uči.

Storzeva razmišljanja vzbujajo marsikak pomislek, predvsem pa ugotovitev, kako malo skrbimo za to, da bi z idejno vsebino planinstva dohajali čas in s planinskimi stvarmi odgovarjali na njegova vprašanja.

Dr. PAUL KALTENEGGER je bil na letošnji skupščini ÖAC (Österr. Alpenclub) imenovan za častnega člana ÖAC. Srednji rod naših alpinistov dr. Kalteneggerja pozna kot uspešnega alpinista, ki je svoje prve vzpone izvršil v Julijskih Alpah. Mlada leta je preživel v Radovljici. Znani so njegovi vzponi v severovzhodni steni Mojstrovke, v severovzhodni steni Visoke Ponce, južne stene Kotove špice, še bolj pa njegovo delo »Die Julischen Alpen«, 150 strani obsegajoča temeljita monografija, ki je izšla v »Hochtourist«. Kot planinski publicist redkih kvalitiet je napisal vrsto pregnantnih, kritičnih spisov, vrsto knjižnih poročil, ki vsa kažejo globoko razgledanost in temeljito poznanje stvari, posebno Himalaje in himalaistične literature. Pravi, da je njegov urad shajališče himalajcev vseh dežel in da zlepa ne odide v Himalajo ekspedicija, ki bi ne iskala nasveta pri njem. Njegova promocija za častnega člana je bila za vse generacije avstrijskih alpinistov prirodna počastitev njegovih intelektualnih, športnih in kulturnih kvalitiet.

MONTE COGLIANS in skupina Sappada so nam zdaj po dr. Vovkovi »Karniji« že kar bližje znanke. V švicarski reviji »Les Alpes« 1964 jih z drugimi očmi opisuje Avstrijec, urednik ÖAZ S. Walcher, dober poznavalec Julijcev in Grintovcev. Predvsem ga seveda

zanimajo nemški jezikovni otoki in nemška toponomastika. Njegova trditev ni presenetljiva: »Imena potokov, rek in planšarij so pretežno nemška, tudi družinska imena so le deloma poitalijanca. Domač jezik je tu nemški.« Opisuje tudi napredek turizma, ki je Karniji odprl nove vire dohodka. Sicer pa je avtor koncilianten: »Mnogi veliki problemi bodo pred zlatimi vrati tolerance izgubili svojo važnost«. — Žal v tem lepem kotu Alp slovenski problem ne eksistira več, tako da za avtorja niso več vidni niti ostanki izkrvavelega rodu. Italijanom pa njegovi pogledi na Karnijo niso prav nič vseč. O tem, kako so članek sprejeli, bomo še poročali, saj gre za našo zapadno mejo, kjer so tudi naše sledi objektivnemu očesu vidne in neizbrisne.

VIERESELGRAT — greben štirih oslov se imenuje greben Dent Blanche od vzhoda na jug. Greben se posebno lepo vidi iz zmuttske strani Matterhorna. L. 1921 ga je v rekordnem času zmagal Horeschowsky, je pa še vedno zanimiva tura za vodniške partije.

APNENIŠKI MASIV GAVARNIE (le circuit du Massiv calcaire de Gavarnie), ki je v naši planinski literaturi tolikokrat omenjen zaradi znane Bouéjeve primerjave z Logarsko dolino, je opisal nedavno Jean-Louis Blanc v I. zv. »Les Alpes« 1964. Takole pravi o Cirque de Gavarnie, ki da je po Ami Bouéju edini konkurent Logarski in ga je imenoval čudo narave tudi Victor Hugo: »Na robu planote se je pred nami grezil strašen prepad in nam vzel sapo. Orjaški Cirque de Gavarnie se je širil pred nami kakor gigantski antični teater. Bil je slovesen trenutek. Pogled nam je drsel s špika na špik, iz škrbine na škrbino. Skozi la Brèche de Roland je ušel sončni žarek in prerezal senco visokih sten Toura in Cazquea«. Legenda pravi, da je Roland s svojim strašnim mečem Durandalom z enim samim zamahom odprl tisto veliko zev v grebenu.

V istem zvezku je izšel tudi članek o pirenejskem smuškem raju na Marcaduju

DINARSKO GORSTVO v Jugoslaviji je v 2. zvezku »Les Alpes« na uvodnem mestu opisal Moritz M. Blumental, švicarski geolog in geograf iz Locarna, ki se večkrat oglašava v glasilu SAC s pregnantnimi opisi manj znanih gorstev Evrope in drugih kontinentov. Avtor je l. 1963 tri mesece potoval po Jugoslaviji in je na tem potovanju nastajal njegov geografski oris Dinarikuma. Potrudil se je biti objektivni in pravičen pri zapisu imen, nemško poimenovanje v oklepaju dodaja le znanim geografskim pojmom zaradi večje jasnosti in orientacije pri publikaciji švicarske revije. Ne vselej srečno, a vendarle, saj naletimo tudi na zgolj Birnbaumer-Wald, Ternovaner Wald, Cattaro, Bodgoriza, dalje na nekatere nerodne zapise (Planinskaria Dom ipd.). Avtor je opazil nemogoče stanje topografskih kart, ki jih pravzaprav ni, vsaj

ne za turistično rabo. Omenja letnico ustanovitve HPD in SPD in razpolaga s sumarnimi podatki o planinskih domovih in shemi planinske organizacije, zabeleži »Planinski Vestnik« in »Naše planine«. Imel je eksaktnega informatorja Mira Markovića, sekretarja zagrebške akademije, ki ga poznajo tudi bralci tega glasila kot našega sodelavca. Kritično je ocenil naše planinske kočice, češ da manjka skromnih, vendar domače komfortnih koč SAC, pač pa da imamo hotele na eni strani, po drugi strani pa nič kaj mi-kavne slabo upravljane kočice. Avtor je priložil 5 zemljevidov in 25 fotografij, žal ne v velikosti in razporedu, kakršnega smo navajeni v »Les Alpes«. Vsekakor objava na uvodnem mestu za popularizacijo dinarskih lepot mnogo pomeni.

ŠE ENKRAT O ČELADI kot zaščitnem alpinističnem rekvizitu naj poročamo zaradi strokovnega poročila ing. E. Kosmatha, varnostnega referenta VAVO in ÖAV na Dunaju. Napisal ga je prav zaradi raznih reklam in notic, ki pačijo resnico o vrednosti čelade. Trdno na glavo posajena čelada ne more zmanjšati nastopajočih sil, ampak jih le porazdeli na večjo površino. Verjetnost poškodbe na lobanji se s tem zmanjša, nič pa se ne zmanjša nevarnost za lobanjsko bazo. Udarce na trdno posajeno čelado se prenese na bazo, posledica je zlom baze ali vratnih vretenc in nato čisto smrt zaradi epiduralnega hematoma, pri zlomljenih vratnih vretencih pa zaradi motenj v dihalnih in krvotočnih centrih.

Sila pri udarcu na lobanjo je funkcija energije sunka, smeri sunka in načina, kako se energija sprejme. Energijo sunka, če pade kamenje, določa masa in hitrost kamna, pa tudi smer zadetka ter masa in položaj plezalčevega telesa. Najbolj neugoden primer je navpičen padec kamna na navpično stoječega plezalca s trdno uprto glavo (če plezalec pade, ko ga kamen zadene, je sila manjša, ublažena). Če plezalec z glavo zadene na skalo, določa energijo masa in hitrost plezalčevega padca kakor tudi smer, v kateri je plezalec zadel na skalo. Pri prostem padu vertikalno padlega kamna in pri glavi, ki se pri sunku ne umakne, znaša energija

$$E = \frac{m \cdot v^2}{2} = T \cdot h,$$

pri čemer je m masa, T teža, h višina pada in v hitrost kamna. Hitrost kamna zadrži zračni upor s ca 60 m/sec, kar odgovarja teoretični višini pada

$$h = \frac{v^2}{2g} = 200 \text{ m}$$

Energija pada sme torej znašati $E = 200 \cdot T$, to je pri kamnu teže 1 kp 200 kpm. Energija se pri nepremaknjeni glavi vsa prenese nanjo in se uniči lahko samo z njeno deformacijo; pri tem je vseeno, kolikšen del energije se uniči z elastično deformacijo lobanje oziroma čelade in kolikšen del s plastično deformacijo.

Glava brez čelade je že močno ogrožena, če pride do udarca, ki deformira lobanjo do 1 cm. Pri 1 cm deformacije znaša sila sunka že ca 40 000 kp, kar gotovo ne zdrži nobena lobanja. Čelada naj ščiti torej lobanjo pred zlomom s tem, da udarce razširi na vso površino in lobanjsko bazo tako, da energijo sunka sprejme in jo ublaži. Prvo nalogo opravi čelada s tem, da se ne zlomi, drugo pa opravi navzkrižni pasovi znotraj čelade. Današnje čelade iz plastike (350 g) so lahke in težje ne pridejo v poštev. Pasovi so ponavadi iz konoplje, gotovo pa bi bili boljši iz nylona po istih načelih kakor pri plezalskih vrveh Raztegljivost nylona lahko za petkrat ublaži sunek (4000 : 20 000 kp!). Čelada naj bo torej iz trdnega nelomljivega materiala, navzkrižni pasovi pa taki, da imajo »visoko zmogljivosti raztezka.« Ker prileti kamenje tudi od strani, naj bo čelada ob robu dobro podložena.

Preizkušnja čelade je treba opraviti dinamično in po načelih UIAA za vrvi. Čelada mora vzdržati, posajena na leseno podlogo vsaj dva maksimalna udarca, ki pa sta seveda omejena glede na okoliščine, saj je čelada zaščitno sredstvo samo do določene meje, torej kvečjemu po formuli

$$E = 4000 \text{ kp} \cdot 5 \text{ cm} = 200 \text{ kpm}.$$

Ker ni mogoče spustiti kamna s težo 1 kp iz višine 200 m, naj se teža poveča (20 kp pri 10 m višine ali 100 kp pri 2 m višine). Ing. Kosmath trdi v zaključku, da sedanje čelade niso kaj prida, ker pretrdo prenašajo sunek na bazo in to povzroča njene zlome in zlome vratnih vretenc. Treba jih je opremiti z nylonskimi pasovi, od temena čelade do temena glave.

LAUSANNE, svetovno znano mesto ob Zevenskem jezeru s pogledom na Mt. blanski masiv je lani našlo med svojimi alpinisti toliko stremljivih ljudi, da je organiziralo svojo lastno ekspedicijo v Ande. Bilo jih je šest: dr. Bach, Bezinge, Apothéloz, Jaquet, Fatton in Rham. Air France jih je preko Lizbone čez noč odložila v Limi, kjer jih je direktor Bezzola oskrbel v hotelu Crillon. Naslednji dan so z DC 3 v dveh urah preleteli v Caras, kjer jih je z dvema avtomobiloma pričakal Cezar Morales Arnao, predsednik Club Andino Peruano, s katerima so po 80 km slabe ceste dosegli Huaras na višini 3060 m v dolini Río Santa. V pomoč jim je bil Benjamin Arnao, predsednikov brat, ki je v Švici študiral glaciologijo. V Huarasu so čisto dobro založene trgovine, vendar samo s hrano. Ker v letalo niso smeli vzeti kisikovih aparatov, so morali te kupiti v Peruju. Aparat je bil težak 50 kg in jim je pri prenosu seveda delal preglavice. Sicer pa so bili dobro opremljeni, vse po nasvetu Ditterta, Asperja in Habersaata, imena švicarskih alpinistov, ki so nam dobro znana. Prvi cilj je bila dolina Ishinca. Šli so po dolini Río Santa, nad katero se vzdiguje strašni Huascaran. Srečavali so »Indios«, ki so s svojimi tovari na ramah hiteli na vse strani. Ustavili so se na haziendi (po-

sestvu) Collon, kjer so dobili deset oslov in štiri konje. Preden so jih otovorili, so jih skoro požrli roji muh. V višini 3700 m so videli poslednje vasi, v višini 4000 se dolina zoži in je porasla z iglavcem, ki mu domačini pravijo quenua. Prenočili so v višini 4100 in poslušali med drugim tudi rjovenje pume. Ko se je zdanilo, so zagledali Tocllaraju (6030 m), ki je zelo podoben Matterhornu. V višini 4000 do 5000 m je tu 230 ledeniških jezer s 60 milij. kub. metrov vode. Za prebivalce doline Rio Santa pomenijo grozečo nevarnost, saj lahko prekljujejo in izkopljejo moreno, jo predro in poplavijo dolino. Zato jezera nadzorujejo in izkopljejo v moreni kanal, če je treba, da prestrežejo nesrečo.

Punta Ishinca (5500 m), Ranrapalca (6160 m), Churup (5490 m) in Pic Uru so vrhovi okoli doline Ishince. Ko so šli na Ishinco, so videli malo jezerce, ostanek ledeniške vode, ki je l. 1941 predrla 150 m visoko moreno in samo v Huarasu vzela življenje 5000 ljudem. Tako Ishinco kot Ranrapalca so dosegli brez hujših naporov, so se pa dobro aklimatizirali, tako da so se lahko lotili Urujev in Tocllaraju. Tudi to so zmogli, največ strahu so menda užili pred napul divjimi biki, ki se pasejo tod v višini andinističnih baz (4900 do 5200 m). Peruanska zima traja od maja do avgusta in je za vzpone izredno ugodna, stanovitna, milo, suho vreme. Aklimatizacija je potrebna, ker je dostop razmeroma kratek, iz Švice do 4900 m v Ishinci v nekaj dneh opravljen. Zato so trenirali že v Švici v Wallisu in Mt. Blancu. Gorska bolezen je napadla člana, ki se je mučil z oslom, otovorjenim s kisikovim aparatom. Osel je zbežljal in trajalo je precej časa, preden ga je »odgovorni« pomiril. Posledica nabora je bila gorska bolezen, zaradi katere je moral za dva dni 1000 m niže. Nepečnost in glavobol pa je mučil vse udeležence. Hrano so imeli vedno svežo, razvajeni Švicarji so pogrešali le sir, razno suho mesnino, kekse, kar v Huarasu ni bilo dobiti. Vodo so uživali prekuhano, prav tako sadje. Zato zdravniško poročilo ekspedicije ni imelo kaj poročati o boleznih.

ŠTRAJK PRISTANIŠKIH DELAVCEV v Genovi je skoraj zmešal potne načrte ekspedicije na Pumo Ri, o čemer smo na kratko že poročali. Ueli Hürlemann piše v tej zanimivi ekspediciji iz prvega polletja 1962 v 1. zvezku »Les Alpes« iz l. 1964 (ažurnost teh poročil redakcijam ni najvažnejša stvar, glavno je avtentičen tekst in avtor): Ko so prišli Lenser, Rützel, Torrer in Hürlemann v Genovo, je bil štrajk na višku in njihova prtljaga je obležala na pošti. Nič ni pomagalo: ne luška kapetanija, ne švicarska agencija, ne intervencije križem kražem, vsa italijanska gentilezza je utonila v vrtincu štrajka. Rešil jih je nemški konzul Enrico, ki je v podobnih primerih že večkrat posredoval, vendar brez formularjev ni šlo. Drug šok jih je pričakoval v Bombay, kjer so morali dva tedna molelovati za nepalsko vizo. Izkazalo se je, da se je zmotila indijska birokracija. Končno so jih

spustili v Indijo in na nepalski konzulat v Delhiju. Pretrpeti so morali kljub temu še marsikaj, ko pa je steklo, so na vse neprijetnosti pozabili. Indija je hlepela, vsa izžrta od suše, po monsumu, njim pa seveda ni bilo do tega. Ekipa, ki je s »taunusom« odšla naprej, je komaj ušla lačnim kmetom, ki so jo pričakovali ponoči z bambusovimi palicami in kamenjem. Pritisk na plin jih je rešil, od naslednje vasi pa jih je do Raxaoula spremljala policija. Avtor pravi: »To je bilo vse, kar je oblast ukrenila.« Iz Raxaoula so z avtom potovali do Kathmanduja še dva dni. Tu so jih prijazno sprejeli Švicarji, ki stalno žive v Nepal. Jean Jacques Roussi, sirarski strokovnjak, jim je v nekaj dneh zbral 57 kuljev, s katerimi so nastopili 20 dnevni marš v notranjost Himalaje. Vseh dvajset dni so živeli ob istem meniju, za katerega je skrbel Nima Dorje: zjutraj mleko z rižem, popoldne kuhana jajca, zvečer rižota in sem in tja kokoš, ki jo je pokosila starost. Evropska preskrba se je začela šele na baznem taborišču. Po enem tednu so prišli v Jiri, kjer je Svica zgradila vzorno farmo in bolnišnico. Ekspedicija je pridobila štiri velike hlebce sira in se z njimi in z vsem ostalim pratežem potila čez hrib in dol do 800 nadm. v. na 2200 m spet na 800 in še gor na 2000 m. Prišli so v Dudh-Kosi, dolino reke, ki izvira še za sedem dni marša više v straneh himalajskih vrhov. Nemci so jo krstili za »mlečno reko«. Ob njej so prišli v Namče Bazar, vasico, ki jo iz himalaistične literature danes pozna že skoraj ves svet. Policijska postaja jih je povabila na čaj, kuliji iz Kathmanduja pa so se vrnili in treba je bilo izbrati nove. V Namče Bazar-ju je tudi zadnja priložnost za nakup hrane. Tu so opravili tudi nekaj obveznih obiskov in bili povsod pogoščeni s čangom in rakšijem, pa tudi s posušenim mesom jake, slanin čajem in krompirjem. V treh dneh so z vseh strani prišli novi kuliji, ki jih je zbral sirdar šerp. Skoro vsi so bili v bližnjem ali daljnem sorodstvu z najtjimi šerpami. Naslednji cilj je bil samostan Tjangboče. Vse naokoli gore: Nuptse, Lotse, Ama Dablam, Kangtega in roj šesttisočakov brez imena, vsaj šerpe pravijo, da do 6000 m gore nimajo imen. V samostanu je 50 lam, ki jih vodi »nadlama«. Menihi so opravili obrede za srečen potek ekspedicije in jim pri tem ponudili slan čaj z žarkim maslom. Iz vljudnosti so ga seveda popili, saj jim je bilo servirano v cerkvi, toda škodovalo jim je vseeno: vsem je šlo na bruhanje, k sreči pa vreme ni odvisno od Buddhe in zato se njegove zamere niso bali.

Naslednji dan so gledali že v obraz Pumo Ri, »hčerine gore« in se utaborili za dva meseca v bazi na 5300 m. Nekaj dni jih je stiskala gorska bolezen, redki zrak jih je mučil, da so se kakor hromi potikali okoli šotorov. Hürlemann je moral po štirih dneh za 1000 m niže, da se adaptira. Vrnil se je po treh dneh.

Nato so začeli goro ogledovati: SZ greben se je izkazal kot neprehoden, prav tako JZ, zato

so se odločili za jugovzhodno stran. Ni bila lahka, vendar edini prehod. 200 m stene so morali premagati z vrvo v klini. Vodja baze Urkien, sirdar, ki se je rad naredil bolnega, je odšel v Namče po sveže jakovo meso, krompir, sladkor, čaj in petroleje, za v steno sta bila sposobna samo Nima Dorje in Nima Tenzing. V enem dnevu ji niso bili kos, potreben je bil bivak v steni. Naslednji dan so preplezali tudi ključno mesto, 30 m visoko, navpično, zelo krušljivo poč. Bivak v steni je bil težak, komaj so si priborili prostor za najmanjši šotor, potreben za navezo dveh, ki sta prodirala naprej. Plezalski del vzpona so šerpe z lahkoto zmagovali in to celo prečnico, ki nič ne zaostaja za »prečnico bogov« v Eigerju. Sploh je v tej steni več mest, ki so izredno podobna onim v Eigerju in zato so jih imenovali kar po domači gori: Pajek, drugo snežišče, rampa itd. Gora pa jim je pripravila še drugo presenečenje. Pričakovali so, da po 200 metrski steni greben ne bo težak. Bil pa je tako divji in tako raztrgan, poln opasti, odlomov in stebrov, da mu niso bili kos. Položaj ni bil rožnat. Monsum je bil blizu, hrane v bazi malo. Večina je bila za umik, le Hürlemann in Rütgel sta bila za nadaljevanje vzpona, vendar za pravi juriš brez taborov in aprovizacije. Vsak po 20 kg na hrbet, bivak šotor, plezalske potrebščine in brez oddiha na divji 1000 visoki greben Pumorija, ki jima je branil prehod z vsemi kalibri strme in surove grebenske plezarije, polno presenečenj. Bila sta potrebna dva bivaka, da sta si stisnila roke vpricho silnega razgleda na vrhu Pumo Ri.

Iz dela v komisijah PZS

OKVIRNI ALPINISTIČNI PRAVILNIK

Širši planinski javnosti homo gotovo ustregli, če priobčimo okvirni alpinistični pravilnik, ki je bil formuliran in sprejet sredi poletja 1964 v Vratih na zboru jugoslovanskih alpinistov. Pravilnik je sicer obstajal tudi doslej, vendar ga ni bilo prav čutili. Iz predložena je videti, da hoče sedanje vodstvo zvezne komisije za alpinizem s potrditvijo novega pravilnika objaviti tudi nova pota našega alpinizma. Vsi, ki poznajo vsebino in problematiko tega športa, ki hoče običajno biti več kot šport, bodo tem prizadevanjem pritrjevali in jih po svojih močeh podpirali, upajmo, da tudi pri uveljavljanju tistih postavk, o katerih se utegne največ govoriti in terjati določene spremembe ali dopolnitve, t. j. predvsem člena 6., 7., morda tudi čl. 10. Za oživotvorenje teh členov je namreč treba ne samo nekoliko prilagoditi naše dosedanje nazore o alpinističnem delovanju, marveč terja od planinskih organizacij in AO večjo organizacijsko strukturo, administracijo, uvajanje reda in smisla za kolektiv, torej nekaj, kar je v zapadno usmerjenem alpinizmu skoraj krivoversko, v našem pa so bila ta vprašanja via facti odrinjena iz dnevnega reda. Jasno pa je, da je treba tudi to športno dejavnost, ki se bolj kot katerakoli druga pribli-

žuje h kulturi ali se vsaj doslej nikjer ni prav ločila od svoje kulturne vsebine, podrediti določenim predpisom, ne zato, da bi se dušila, marveč da bi se z njimi kazala pot naprej in bi se omogočalo, da jo goji in se z njo bogati čim več naših mladih ljudi. Op. ured.

Čl. 1.

Da bi omogočile gojiti alpinizem, planinske organizacije lahko ustanove za svoje člane alpinistične odseke. AO se lahko ustanovi, če obstoji en član, ki izpolnjuje pogoje za zvanje alpinista, in dva pripravnika.

Čl. 2.

V organizacijah, ki nimajo pogojev za ustanovitev AO iz prejšnjega člena, med članstvom pa obstoji zanimanje za alpinizem, se lahko ustanovi AO, o njegovem vodstvu pa odloča pristojna republiška komisija za alpinizem.

Čl. 3.

Delo za razvoj alpinizma v posameznih socialističnih republikah vodijo republiške komisije za alpinizem. V PSJ obstoji koordinacijska komisija za alpinizem, v kateri so obvezno vodje vsaj treh republiških komisij. Koordinacijska komisija PSJ ima svoj sekretariat s potrebnim številom članov.

Čl. 4.

Vodje AO in komisij so obvezno člani upravnega (izvršnega) odbora planinske organizacije, katere člani so.

Čl. 5.

Članstvo AO sestoji iz pripravnikov in alpinistov.

Čl. 6.

Alpinistični pripravnik lahko postane vsak psihično in fizično zdrav član planinske organizacije, ki je izpolnil 18 let in je pred tem opravil najmanj 15 vzponov na vrhove preko 1500 m, medtem pa na najmanj 5 vrhov preko 2000 m.

Alpinist lahko postane vsak polnoleten psihično in fizično zdrav član planinske organizacije, ki je s svojim delom v gorah in planinski organizaciji dokazal, da je pozitiven in moralno zdrav član družbene skupnosti, in ki je opravil najmanj 30 vzponov v stenah nad 300 visokih, med temi pa najmanj 20 v različnih plezarskih vzponih; dalje, da je sposoben samostojno voditi navezo v IV. težavnostni stopnji, v razu ali po grebenu (Dolga nemška smer v triglavski, Brojanov raz v Stenarju, greben Velikega Rokava), da obvlada (tehnično in orientacijsko) smučanje po visokogorskih terenih, da se je pozimi povzpел na 10 vrhov z višino 2000 m in več, da zna nuditi prvo pomoč v gorah, da v osnovi pozna razvoj alpinizma, plezalne tehnike in naše planinske organizacije in da obvlada tudi ostale planinske spretnosti in vednosti.

Čl. 7.

Alpinist je lahko tudi član organizacije, ki iz opravičenih razlogov aktivno ne pleza več, vendar se po svojih možnostih še nadalje udeležuje alpinističnega dela.

Čl. 8.

Prilavniko in alpiniste sprejema AO na svojem sestanku, ko izpolnijo pogoje iz čl. 6. tega pravilnika.

Naziv pripravnika in alpinista potrjuje v planinski legitimaciji republiška komisija za alpinizem.

Čl. 9.

Alpinistični pripravniki so dolžni udeleževati se dela v svojem AO in se v roku največ 4 let usposobiti za dosego naslova alpinist.

Alpinistični pripravniki so dolžni sodelovati v delu svojega PD, predvsem v delu MO.

Alpinistični pripravniki ne smejo opravljati plezalske vzpone brez dovoljenja vodje AO ali alpinista, ki ga je vodja AO pooblastil.

Čl. 10.

Dolžnosti članov AO so:

1. da se aktivno udeležujejo dela v svojem AO;
2. da v primeru potrebe v gorah nudijo pomoč in so na razpolago vodji reševalne akcije;

3. da varujejo orientacijska in varovalna sredstva v gorah (kažipote, klime, žice, vrvi, piramide itd.);
4. da na leto napravijo z alpinističnimi pripravniki najmanj tri vzpone in da aktivno delajo za strokovni napredek pripravnikov.

Cl. 11.

Članstvo v AO preneha:

1. Na lastno zahtevo.
2. S prenehanjem članstva v planinski organizaciji.
3. Z izključitvijo iz AO zaradi kršitve tega pravilnika.

Odluk o izključitvi iz AO izreče AO na svojem sestanku in o tem obvesti pristojno komisijo za alpinizem in disciplinsko sodišče PD.

Cl. 12.

Člani AO se lahko prepišejo v drug AO s tem, da prenesejo svoje članske dokumente (osebni karton, karto vzponov itd.) z uradno potrjeno izpisnico. Izključenim članom se odluk o izključitvi vpiše v članske dokumente. Ti člani se ne morejo vpisati v drug AO, dokler traja kazen izključitve.

Cl. 13.

Člani AO imajo pravico, da volijo in da so voljeni v forume alpinistične (planinske) organizacije in da uživajo določene popuste v planinskih objektih. Spisek teh objektov naredi IS PSJ.

Cl. 14.

Vsi pravilniki posameznih planinskih organizacij morajo biti v skladu s tem pravilnikom.

Cl. 15.

Ta pravilnik postane veljaven, ko ga sprejme na svoji seji IS PSJ.

Vrata, 1. in 2. avgusta 1964.

MLADINSKI VODNIŠKI TEČAJ NA STAJERSKEM

V zadnjih dneh meseca junija in začetku julija se je vršil letos že drugi tečaj za mladinske vodnike na Stajerskem.

Prvi je bil 27. 1. do 2. 2. 1964 na Celjski koči. Udeležilo se ga je 19 tečajnikov iz celjskega planinskega področja, v glavnem pa iz MO Celje, ki so vsi z uspehom opravili izpit.

Ze tretje leto zaporedoma se je vršil letos že drugi tečaj na Stajerskem in sicer od 29. 6. do 2. 7. 1964 na planinskem domu Kozjak na Kozjaku.

Prvi dan tečaja je bil posvečen vzgoji naših gorskih stražarjev. Tega enodnevnega tečaja se je udeležilo 35 tečajnikov.

Naslednje dni so bile predavane ostale stvari, ki jih mora mladinski vodnik obvladati.

Predavanje je spremljalo 23 kandidatov za mladinske vodnike iz mladinskih odsekov koordinacijskega odbora Maribor.

Ker tudi pri teh tečajih igra vlogo denar-tečajnina, ki jo morajo prispevati povečini finančno šibka društva, je bil program zelo nabit in tečaj naporen, vse to pa mlade in nadobudne kandidate ni oviralo, da bi ne našli nekaj časa za tovariško zbliževanje in pomenke.

Po večerih so bila organizirana predavanja z barvnimi diapozitivi, na zaključni večer pa so si tečajniki zakurili tudi taborni ogenj.

Tudi ti tečajniki so pri zaključnem razgovoru pokazali precej znanja, ki so si ga s prizadevnostjo na tečaju pridobili.

Oba štajerska tečaja je organiziral in vodil Danilo Škerbinek.

Vili Peršak

PLENUM JUGOSLOVANSKIH ALPINISTOV V VRATHI

Dne 1. in 2. avgusta se je v Vratih sestala razširjena komisija za alpinizem i pečinarstvo PSJ, tako, da spričo udeležencev, ki so srečanju prisostvovali s posvetovalnim glasom, lahko govorimo o plenu jugoslovanskih alpinistov.

Posebno razveseljujoče je bilo dejstvo, da je bilo lepo število navzočih alpinistov iz Srbije, Makedonije in Hrvatske, da ne govorimo o slovenskih. Vsi so bili v Vratih kot udeleženci tabora, ki se je to leto vršil kot jugoslovanski in ne samo slovenski tabor. To je ena od prvih izpolnjenih nalog Komisije za alpinizem i pečinarstvo PSJ, ki se v polni meri zaveda, da se alpinisti MORAJO predvsem poznati, če naj skupaj napredujejo k postavljenim, skupnim ciljem.

Plenum je obravnaval, včasih tudi ob dokaj glasni, a na kraju vendarle skladni diskusiji, vprašanje tečajev. Ugotovljeno je bilo, da naj republiške komisije organizirajo začetniške letne in zimske alpinistične tečaje, tečaje turnega smučanja za začetnike. Tisti, ki te tečaje že vodijo ali kažejo sposobnost za doseg višjih alpinističnih ciljev, bodo gojenci zveznih, instruktorskih tečajev. Prihodnje leto bo Komisija za alpinizem i pečinarstvo organizirala štiri tečaje: letni in zimski, tečaj za turno smučanje in tečaj za plezanje v ledeniškem okolju. Pripravila bo tudi zlet turnih smučarjev ter tabor v Vratih, posebna komisija pa bo izdelala projekte za šole alpinizma v okviru AO in PD ter pripravila vse podatke in projekte, ki so potrebni za pristop k ustvaritvi stalnega alpinističnega centra v Julijskih Alpah.

Plenum je obravnaval pogoje, ki jih mora izpolniti pripravnik alpinist, če želi postati alpinist in če želi, da mu družba pomaga napredovati tako daleč, da se bo lahko podal v evropske in druge ledeniške Alpe ter še višje v Ande in Himalajo. Predlog, ki ga je Komisija pripravila vnaprej, je bil brez pripomb z nekaj dodatnimi pogoji osvojen. Na podlagi sprejete klasifikacije so bili sprejeti kandidati za 1. ledeniški tečaj v področju Glogglocknerja, ki ga letos vodi tov. Ciril Debeljak-Cic.

Izredno ostro je plenum pokazal ogromno dobro voljo vseh jugoslovanskih alpinistov, da Julijske in Kamniške Alpe postanejo skupni imenovalec, skupna šola vseh jugoslovanskih plezalcev. Vsi, ki naj v našem in svetovnem alpinizmu kaj pomenijo, morajo skozi šolo sten, razov in grebenov Julijcev. Naši alpinisti, zlasti še mladina, bodo ob primerni podpori republiških in zveznih organov z največjim veseljem gojili zamisel poenotenja našega znanja in medesebnega spoznavanja v stenah. Udeležbi mladih gre hvala, da so se med razpravo lepo prikazale težnje, katerim naj dober alpinist še ustreza. Biti mora eden iz odseka, človek, ki ga družba ceni zavoljo delavnosti in prizadevnosti v planinskem pokretu. Naj bo to že mladinska problematika, znanost, gospodarstvo, GRS, dopisovanje v PV in lokalno časopisje. Skratka, zahteva je ta, da naj bo naš alpinist družbotvoren element, ki bo tako, ali drugače vzgajal mlade in prispeval k zveznosti v naših naporih za doseg vse višjih ciljev.

Bilo je še mnogo drugega. Znale in stare zgodbe o opremi z nekaterimi svetlimi točkami in izjemami: Trnovce v Sloveniji, TAM in Jesenice. Pravilno je predlagal tov. Ismet Baljič iz PS Irvatske, da so to vse improvizacije, ki nam sicer zelo koristijo, a nikakor ne pomenijo prekinitve starega načina dela. Družba in trgovina morata NUJNO sami povzeti iniciativo, če naj naš turizem pride naprej in če si naj lahko tudi tujec po potrebi nabavi opremo za pohod v gore. Končno je plenum določil še udeležence letošnje alpinjade v Rili planini, Bolgarija, ki jih bo vodil tov. Stjepan Cibelič iz Zagreba. V Romunijo na alpinistično tekmovanje ob 20. obletnici osvoboditve bosta šla tov. Ante Mahkota in Branko Pretnar.

Toliko o plenumu za sedaj. Če bodo sklepi postali resnica, bo združeno delo vseh kmalu moč čutiti tudi v dejanjih. Upajmo, da bo tako!

Ing. P. Segula

TEČAJ ZA STENSKO REŠEVANJE — OKRESELJ

Po dolgotrajnih pripravah je 11. julija 1964 na Okrešlju stekel tečaj za reševanje v stenah. Organizirala ga je Komisija za GRS pri PZS s pomočjo tovariša Staneta Veniška, načelnika GRS Celje, ki je prevzel organizacijsko vodstvo tečaja. Tehnični vodja, ki je zelo uspešno opravil svoje delo, je bil načelnik postaje GRS Ljubljana tov. Jože Govekar. Instruktorsko nalogo so opravili v splošno zadovoljstvo vseh tovariši Marjan Lavtižar iz Kranjske gore, Ciril Debeljak iz Celja in Peter Janežič iz Ljubljane. V posebno zadovoljstvo sta si vodji tečaja štela dejstvo, da so v tečaju aktivno sodelovali šef Instituta za sodno medicino dr. J. Milčinski ter doktorji Evgen Vavken, Andrej Rohič, Jože Andlovic in dr. Završnik iz Celja. Sodelovali so še nekateri člani Komisije za GRS ter tudi načelnik komisije dr. M. Potočnik.

Tečaj si je zadal nalogo, da zbere mlade reševalce iz vse Slovenije ter jih osposobi za reševanje v najtežjih pogojih reševanja — v steni. Kadri GRS so številni, med njimi ne manjka odličnih plezalcev; zadnja leta pa se je nekajkrat pokazala potreba, da bi sposobnosti reševalcev še dvignili, skrajšali čas reševanja ter poenotili prijeme. V primeru nesreč je treba računati na udeležbo reševalcev od kjerkoli, zato je prav, da se fantje poznajo ter v primeru potrebe na čim lažji način vskladijo svoje znanje.

Udeležba je pokazala, da se starejšim reševalcem ni treba bati, da bi tradicije iz dobe njihovih mladih let zamrle. V mladeničih, ki so se zbrali na Okrešlju, in v tistih, ki še pridejo na tečaje kasneje, so si našli sposobne in vredne posnemalce. Leti so poleg obvezne mladostne zagnanosti in občudovanja vrednih plezalskih veščin pokazali tudi pravišno mero resnosti in dokazali, da so kos tudi najtežjim nalogam. Splošno mnenje vseh poznavalcev je: katerakoli četvorica fantov s tečaja na Okrešlju je sposobna, da sama reši iz stene ponesrečenca, seveda s pogojem, da jim pomaga primerna skupina ob vznožju in organizacija v zaledju.

Za časa tečaja so tekle tudi številne razprave. Vsem je bilo jasno, da se mora okrepiti sodelovanje med alpinisti in GRS.

To v dvojnem pomenu.

Prvič mora alpinizem sam dati vsem alpinistom osnove iz reševanja v steni: samoreševanje in tehniko manevriranja z vrvmi ter sodobnimi pomagali. Če bodo alpinisti kos tem nalogam, bodo že kar sami lahko rešili tovariša v navezi in pomoč iz doline sploh ne bo potrebna.

Drugič bo vzgoja s področja reševanja in samoreševanja brez dvoma bistveno prispevala k preventivi v krogih, ki so zaradi svoje dejavnosti v gorah vsak dan najbližje nesreči. Fantje, ki poznajo nevarnosti gora, ki vedo, kako jim je treba oteži žrtve, bodo gotovo storili vse, da ne bodo tudi sami končali tako kot tisti, ki jim morajo nuditi svojo nesebično pomoč.

V tem in podobnem kramljanju so potekali večeri. Sicer pa: ob petih zjutraj v stene, pozno popoldne nazaj v zavetišče. Vmes so delovali tudi zdravniki, ki so se z varovanci podajali tudi v stene. Tam so spet in spet pilili prijeme s področja prve pomoči, prikazali najprimernejše načine posredovanja, transporta itd. Poleg tega so bili tečajniki deležni kvalitetnih predavanj s temami:

- ugotovitev smrti,
- umetno dihanje in masaža srca na fantomu,
- prehrana v gorah,
- zmrzline in krvavitve.

Glede na splošno pomembnost bi bilo želeli, da bi PV priobčil predavanje o prehrani dr. Završnika, ki lahko neposredno mnogo koristi tudi laikom in planincem na sploh, tako da bodo vedeli, kako ravnati, ko se za daljši čas podajajo v gore in nameravajo biti navezani na lasten vir prehrane. Poleg vsega naštetega so se tečajniki dodobra seznanili še z neizbežnimi improvizacijami, spoznali opremo in — žal — tudi morali izvesti transport dveh mrtvih planincev iz Domžal, ki sta postala že februarja plen Mrzle gore ter so ju povsem po naključju odkrili med vajami.

V soboto, 18. julija, je tečaj zaključil z delom. Uspešno so ga zaključili naslednji tovariši:

Celje: Kukovec Dušan, Golob Janez, Jagrič Anton;
Jesenice: Noč Albin, Košir M.;
Kamnik: Grile Cene;
Maribor: Škerbinek Lilo, Pajnik Teo;
Mojstrana: Mlekuž Klavdij, Kofler Stanko;
Kranjska gora: Kerštajn Janez, Mrak F., Oman J., Oman A.;

Prevalje: ing. Zagore Drago;
Makedonija: Bogojevski G. in Andrejevski A.

Tečajnikom, instruktorjem in vodjem želimo še mnogo uspehov in kar najmanj intervencij. Naj bodo čim uspešnejši v preventivi!

ing. P. Segula

JANUARJA 1965 MEDNARODNI TEČAJ ZA REŠEVANJE IZ PLAZOV V ŠVICI

Predsednik Podkomisije za reševanje iz plazov I. K. A. R. je v izvajanju sklepov zadnjega sestanka podkomisije v Chamonixu pripravil vse potrebno za tečaj reševalcev iz plazov z mednarodno udeležbo.

Čeprav pri nas udeležbo razpiše Komisija za GRS pri PZS, navajamo v informacijo planincem, alpinistom, turnim smučarjem in seveda gorskim reševalcem program tega tečaja. Poznavanje teh podatkov bo koristilo za čim boljši izbor kandidatov, ki se bodo kot člani naše GRS udeležili tečaja.

Program lavinskega tečaja:

1. Uvod v poznavanje snega in plazov.
2. Kako ocenimo, če preti nevarnost plazov.
3. Previdnostni in zaščitni ukrepi.
4. Opozorilna služba.
5. Zapora, markiranje in signalizacija na pistah.
6. Umetno proženje plazov.
7. Kako uredimo reševalno postajo.
8. Solanje šefov reševalnik akcij, vodij reševalne službe in komandantov področja, na katerem teče reševanje.
9. Poenotenje metod reševanja.
10. Prva pomoč.
11. Pomoč letalstva.

Iz razpisa je videti, da bo treba izbrati res najboljše kandidate, ki bodo vrh vsega morali znati tudi dobro nemško ali francosko. Organizator predvideva nekako 70 udeležencev, ki se morajo vsi dobro spoznati na reševanje pozimi in v plazovih in ki so v domačih pogojih vodilni reševalci določene postaje GRS.

Udeležba gre seveda na stroške tistega, ki pošilja tečajnike. Glede na to, da bo tečaj v Davosu od 15. do 19. januarja, torej štiri dni, in glede na razpoložljiva vozna sredstva je računati še na skupno dva dni vožnje. Skupno nekako za enega udeleženca 60 dolarjev ter 25 000 din za vožnjo. Upajmo, da bo tečaj dobro uspel.

ing. P. Šegula

KLASIFIKACIJA ALPINISTOV

I. Pogoji za pridobitev naziva alpinista:

1. Osnovni pogoj je uspešno prestana pripravniška doba s tem, da je kandidat zadostil pogojem plezanja v letnih in zimskih razmerah.

LETNI POGOJI

- a) Trideset vzponov v stenah, višine nad 300 m, od tega najmanj dvajset vzponov v različnih plezalnih smereh.
- b) Kandidat mora biti sposoben samostojno voditi navozo v steni, na grebenu in razu v smereh četrte težavnostne stopnje, na primer:
— dolga nemška v triglavski steni,
— Brojanov raz v Stenarju,
— greben Visoki Rokav — Škrlatica.

ZIMSKI POGOJI

- a) Kandidat mora dokazati, da obvlada (tehnično in orientacijsko) visokogorsko smučanje.
- b) Da je opravil vsaj deset vzponov na različne vrhove, višine nad 2000 m, v zimskih pogojih.

II. Pogoji za pridobitev pravice udeležbe v ledeniškem tečaju:

1. Tehnični pogoji:

- a) da je kandidat aktiven alpinist vsaj dve leti,
- b) da je opravil vsaj pet vzponov pete težavnostne stopnje v različnih smereh v kopni skali,

c) da je opravil vsaj tri zimske plezalne vzpone v različnih stenskih smereh ali tri grebenska prečenja.

2. Posebni pogoji:

- a) da aktivno in uspešno deluje v planinski organizaciji (odbornik, vodnik, gorski reševalec, sodelavec v tisku, znanstvenik),
- b) da je v zadnjih dveh letih izvršil vsaj šest plezalnih vzponov s pripravniki,
- c) da je vsaj v zadnjih dveh letih vsaj dvakrat sodeloval kot vodnik v alpinističnih šolah AO, alpinističnih tečajih, tečajih GRS ali tečajih za mladinske vodnike.

3. Organizacijski pogoji:

- a) da kandidata predlaga planinsko društvo, čigar član je,
- b) da predloži pregled vzponov v zadnjih dveh letih.

Kandidat, ki ustreza pogojem pod II, lahko prosi tudi za pomoč pri odpravi v avstrijske Alpe ali Dolomite.

III. Pogoji za pridobitev pravice udeležbe v odpravi v Centralne Alpe.

1. Tehnični pogoji:

- a) da je kandidat aktiven alpinist vsaj tri leta,
- b) da je opravil vsaj pet vzponov pete težavnostne stopnje v različnih smereh v kopni skali,
- c) da je opravil vsaj dva vzpona šeste težavnostne stopnje v različnih smereh v kopni skali,
- d) da je opravil vsaj dva zimska plezalna vzpona v stenah in vsaj dvoje grebenskih prečenj.

2. Posebni pogoji — kot v odstavku II.

3. Organizacijski pogoji — kot v odstavku II.

IV. Pogoji za pridobitev pravice kandidiranja v odpravah v Kavkaz ali enakovredna gorstva.

1. Tehnični pogoji:

- a) da je kandidat aktiven alpinist vsaj štiri leta,
- b) da je opravil vsaj šest vzponov pete težavnostne stopnje v različnih smereh v kopni skali;
- c) da je opravil vsaj troje vzponov šeste težavnostne stopnje v različnih smereh v kopni skali,
- d) da je opravil vsaj troje zimskih plezalnih vzponov v različnih stenah in troje grebenskih prečenj,
- e) da obvlada tehniko vzponov v ledeniških pogojih,
- f) da je opravil najmanj pet vzponov v višinah nad 3500 m.

2. Posebni pogoji — kot v odstavku II.

3. Organizacijski pogoji — kot v odstavku II.

V. Pogoji za pridobitev pravice kandidiranja v odpravah v tujih velegorstvih, Andih, Himalaji in podobnih.

1. Tehnični pogoji:

- a) da je kandidat aktiven alpinist vsaj pet let,
- b) da je opravil vsaj šest vzponov pete težavnostne stopnje v različnih smereh v kopni skali,
- c) da je opravil vsaj troje vzponov šeste težavnostne stopnje v različnih smereh v kopni skali,
- d) da je opravil vsaj troje zimskih plezalnih vzponov v različnih stenah in troje grebenskih prečenj,
- e) da je v Centralnih Alpah, Kavkazu ali njih enakovrednih gorstvih opravil vsaj pet plezalnih vzponov tretje težavnostne stopnje,
- f) da ima vsaj en zimski prvenstveni vzpon ali prvo ponovitev smeri, ki je v letnih pogojih IV. težavnostne stopnje.

2. Posebni pogoji:

- a) vse kot v odstavku II,
- b) da se je z udeležbo v alpinističnih akcijah izkazal kot uravnotežen in dober tovariš ter pokazal, da se zna podrediti zahtevam dela v kolektivu, kar potrjuje AO ali PD.

Sprejeto na plenumu komisije za alpinizem i pešinarstvo PSJ 1. in 2. avgusta 1964. Vrata, Slovenija.

občni zbori

PD HRASTNIK. Pretekla mandatna doba UO ni bila tako pestra kot prejšnja leta. Vzrok je v tem, ker je bila dograditev doma na Kalu delno že izvršena, da društvo ni razpolagalo s potrebnimi finančnimi sredstvi, končno pa je bila vzrok tudi preobremenjenost članov, saj se je na rudniku in drugih podjetjih delalo skoraj vsako nedeljo.

Gospodarski odbor, ki šteje 5 članov, se ni sestajal ločeno, temveč skupno z UO, saj so bili vsi gospodarski problemi takega značaja, da jih je moral obravnavati celotni UO. Vse tekoče naloge in dnevno problematiko sta sproti reševala društveni gospodar in oskrbnik postojanke. Društvo ugotavlja, da se v zadnjih letih tradicionalnih proslav v gorah udeležuje vedno manj ljudi. Vzrok je iskati najbrže v tem, da iščejo ljudje razvedrilo predvsem na področjih, dostopnih z avtomobili. Postojanka na Kalu pa zaenkrat še ni povezana z avtocesto. Koča na Kalu je imela malo večji promet od preteklega leta, vendar se pa s tem društvo ne more zadovoljiti, saj kapacitete postojanke zmorejo znatno večji promet. Postojanka je ustvarila 5 526 000 din prometa, kar je za 593 000 din več od prejšnjega leta. Prevladuje še vedno promet alkoholnih pijač, ki je znašal 3 703 000 din, medtem ko so za jedila izkupili 1 320 000 din, za brezalkoholne pijače samo 423 000 din in za ostalo 80 000 din. Nočnine so društvu prinesle 116 770 din. Vpoštevaje prispevke za amortizacijski sklad, sklad PVP in GRS ter stroške društvene uprave je društvo zaključilo z dobičkom 3041 din. Ker pa je društvo iz svojih dohodkov investiralo v strelodiv in prekritje strehe 250 023 din, se za to vrednost finančni efekt zviša.

Mladinski odsek nikakor ne more zaživeti tako kot v prejšnjih letih. Na šoli Ivana Cankarja med prosvetnimi delavci ne morejo najti vodnika, ki bi vodil mladinski odsek. Zelo požrtvovalna je vodnica na šoli heroja Rajka tov. Znidaršičeva. Odsek je organiziral 3 skupinske izlete in sicer na Liseo, na Golico in na Kum, sodelovali pa so tudi pri mladinski štafeti iz Kala. Odsek šteje nekaj čez 100 članov. Lansko leto je plačalo članarino 103 člani, 26 vpisanih pa ni poravnalo članarine. Na novo se je vpisalo 30 članov.

Ker se mladinci po končani šoli nekako porazgube, tudi alpinistični odsek ne more pomladiti svojih vrst. Sodijo, da se bo stanje izboljšalo, ko se bo

nekaj alpinistov vrnilo od vojakov. Člani GRS so sodelovali pri izvedbi raznih republiških in ostalih smučarskih tekmovanj, pri raznih tečajih itd. Občinska skupščina je dala svoje priznanje postaji GRS s tem, da ji je dodelila skromno finančno pomoč. Lansko leto ustanovljena gorska straža je že zaživela, saj se je njen načelnik udeležil dvodnevnega tečaja na Kalu, zbora načelnikov na Gori Oljki in skušal zainteresirati člane, predvsem pa mladince, za varstvo flore. Tudi markacijski odsek je zadovoljivo opravil svojo nalogo. Na novo je markiral vse poti od Hrastnika proti Kalu in Kumu, obnovil markacije zasavske planinske poti Kal-Mrzlica, kakor mu je bilo naročeno s strani KO PD. Propagandnemu odseku se je posrečilo organizirati le dva izleta. Planinski Vestnik ima okrog 40 naročnikov.

Članarino je v preteklem letu plačalo 509 starejših članov (303 moški in 206 žensk), 129 mladincev in 176 pionirjev, ali skupno 814 članov. Po vpisni knjigi je obiskalo njihovo postojanko na Kalu 8750 planincev, vendar je društvo prepričano, da je koč obiskalo dejansko najmanj 10 000 planincev. Nočitev je bilo 847. Zasavske planinske poti je končalo v preteklem letu 5 planincev.

Zbor je vodstvo društva ponovno zaupal doseadanemu društvenemu predsedniku tov. Slavku Šentjuru.

PD MURSKA SOBOTA. Društvo v letu 1963 ni izvedlo svojega občnega zbora. Borilo se je z velikimi organizacijskimi težavami. Sestav UO je bil več ali manj slab, člani UO so neredno prihajali na seje. Kmalu po konstituiranju UO je bil še premeščen večletni društveni predsednik. Po njegovem odhodu je prišlo tako daleč, da kmalu ne bi vedeli, kdo je sploh še član UO. UO je kasneje izvolil začasnega predsednika in kooptiral v UO nove člane ter tako začel z rednim delom, predvsem pa s pripravami za občni zbor. Pri pregledu finančnega poslovanja pa je NO ugotovil nerednosti in finančni primanjkljaj, za katerega odgovarja društveni tajnik. Po njegovem odhodu je UO ugotovil, da sploh ni prave evidence članov, da ni na razpolago sejnih zapisnikov in da je tudi sicer arhiv zelo skromen. Kasneje je društvo imelo več sestankov s članstvom, predvsem z mladino na šolah, ki so bili zelo uspešni. Na eni izmed svojih sej je UO sklenil, da ustanovi šolske skupine. Do danes so bile ustanovljene skupine na SKS Rakičiji, SŠTV Murska Sobota, na SMS in na gimnaziji. Ustanavljanje teh skupin je bilo nujno, saj mladina tvori 90% članstva tega društva in je zato prav, če se težišče društvenega dela prenese na te skupine mladincev. Kljub raznim težavam in pomanjkljivostim se je planinska dejavnost v društvu razvijala še kar zadovoljivo, za kar gre zasluga predvsem mladini. Člani mladinci s posameznih šol so napravili več skupinskih izletov in pohodov ne samo po naši ožji domovini, temveč tudi po ostalih krajih naše države. Člani iz SŠTV so izvedli največ izletov in pohodov. Prvi izlet po pomurski poti so prehodili v štirih skupinah v petih dneh. Začeli so s turo po slovenski planinski transversali. Ena skupina je šla po poti Bled-Postojna. Zelo zanimivo turo je napravila skupina 35 članov-mladincev, ki je krenila po Črni gori ter dalje po Srbiji. Skupina 6 članov

je prehodila pot od Julijskih do Kamniških Alp. Ena skupina si je ogledala področje od Sežane do Divače in Nanos. Izvedena je bila tudi tura od Slovenjgradca do Kranjske gore. Smučarskega tečaja na Smrekovcu in na Peci se je udeležilo 35 mladincev. Nekateri člani so si ogledali smučarske polete v Planici, en njihov član je krenil v Planico kar s kolesom. Člani-smučarji so se v zimskem času udeležili tudi zelo številnega smučarskega prvenstva v slalomu in smuku v Mačkovcih. Organizirali so tudi izlet na Plitvička jezera s 45 člani. Društvo šteje 56 odraslih članov, 201 mladincev in 6 pionirjev, skupaj 263 članov. V imenu UO PZS in KO štajerskih je pozdravil občini zbor tov. prof. Ivan Šumljak.

PD KOČEVJE. Društvo skrbi za svojo kočo pri Jelenovem studencu, ki privablja vsako leto več navdušenih obiskovalcev. Koča je že precej dotrajana, njeno življenjsko dobo pa ji bodo skušali podaljšati s tem, da ji bodo z odpadnim oljem premazali streho. Društvo razmišlja, če ne bi kazalo preurediti v planinsko postojansko sedanjo delavsko kočo, ki jo je gozdna uprava Kočevje zgradila pod razvalinami gradu Friderika Celjskega. Glede na to, da se njeni delavci ne zadržujejo v koči v vseh letnih časih, pa tudi vsako leto ne, bi ta koča lahko koristila planincem v vseh štirih letnih časih. O lokaciji nove planinske postojanke že dolgo razpravljajo, večina pa se strinja s predlogom, da naj bi se zgradila na mestu, kjer stoji sedanja koča. Koča PD Kočevje je izhodna točka za Ledeno jamo (kjer je Friderik Celjski hladil meso), do Jame treh bratov, Eleonorino jamo in Pragozd.

Društvo je mnogo storilo za to, da je svojim članom približalo naravo, medtem ko so se mladinci posvetili raziskovanju in odkrivanju podzemeljskih jam v okolici svoje postojanke. Našli so novo podzemeljsko jamo in jo krstili za Zvezdico. Propagandni odsek je objavil vrsto zanimivih in poučnih člankov v lokalnem časopisu Novice. Žal po ukinitvi tega lokalnega časopisa njihov novi glasnik Dolenjski list ne kaže za te vrste čtivo prevelikega zanimanja. Društvena oglasna deska je bila tudi v preteklem letu stalno založena s članki in slikami iz Stojne. Skupno s TD Kočevje pa je društvo na novo namestito kašipote po vsem Fridrhištajnu, Mestnem vrhu in na drugi strani mesta čez Rog do Baze 20.

PD TRBOVLJE. Društveno delo je potekalo v znamenju 70-letnice slovenske planinske organizacije in 35-letnice obstoja društva. Njegovi uspehi že vrsto zadnjih let potrjujejo življenjsko moč planinske organizacije v Trbovljah. Ne samo, da se je številčno zelo okrepilo, temveč tudi vsa zadnja leta uspešno utira pot večjemu številu občanov iz njegovih revirjev v planinski predel Mrzlice. Potem ko je pred tremi leti dogradilo in odprlo novo cesto na Mrzlico, je v preteklih dveh letih zgradilo nov planinski dom, postavilo Polceto vo kočo na Štorovem travniku, zgradilo nov rezervoar za vodo itd. Ustvarjeni so torej bili s pomočjo občine Trbovlje, podjetij iz Trbovelj in številnih sodelavcev vsi pogoji za čim večje obiskovanje njihove osrednje točke — Mrzlice. Število članov so dvignili za 8,5 %, t. j. od 976 na 1059.

Društveni odbor je na svojih sejah razpravljaj največ o članstvu, gradnji doma na Mrzlici, o gospodarjenju na Mrzlici in v društvu, o stikih z ostalimi društvi in koordinacijskim odborom posameznih odsekov, o delu z mladino, o organizaciji izletov in o vrsti drugih aktualnih problemov, ki so v neposredni zvezi z društveno dejavnostjo. Za sodelovanje s koordinacijskim odborom zasavskih PD društvo ni znalo najti prave povezave.

Društvo upravlja na Mrzlici tri planinske objekte in to: novozgrajeni planinski dom, depandanso in Polceto vo kočo na Štorovem travniku. Otvoritev novega planinskega doma je bila 8. 9. 1962. Stara zgradba je bila porušena oziroma prestavljena, prostori v novem domu pa prve mesece še niso bili prirejeni za redno poslovanje, čeravno je bila kuhinja z eno sobo že preje urejena. Promet na postojanki je znašal 2 760 405 din, kar je za 38 960 din manj kot v letu 1962 in 334 478 din manj kot v letu 1961. V vpisno knjigo se je vpisalo 4545 domačih in 41 tujih obiskovalcev. Nočišča je koristilo 413 članov in 116 nečlanov, izkupiček nončnin pa je znašal 120 430 din. Tudi dejanski promet postojanke je bil znatno višji, če upoštevamo, da je kuhinja v režiji oskrbnika in da promet kuhinje ni zajet v znesku 2 760 405 din. Markačisti so se omejili le na markiranje poti na Mrzlico iz trboveljske strani, kjer so namestili tudi potrebne kašipote. Na savinjski strani so bile namreč markačije v pozni jeseni še v dobrem stanju.

Mladinski odsek šteje 94 mladincev in 315 pionirjev. Od tega se je na novo včlanilo 29 mladincev in 141 pionirjev. Kljub raznim težavam — izvoljeni predsednik mladinskega odseka ni pokazal nikake volje do dela z mladino — je mladinski odsek organiziral več skupinskih izletov za mladince in pionirje. Mladinci so prehodili Triglavsko pogorje, dolino Trente preko Mojstrovke v Planico. Več izletov pa so izvedli s pionirji v zasavske hribe. Največji skupinski izlet je bil organiziran na Kum, ki se ga je udeležilo preko 80 mladih planincev. Drugi večji izlet je bil izveden na Mrzlico, kjer je bilo preko 40 pionirjev. Dva člana odseka sta doslej opravila tudi izpit za gorskega stražarja. O delu pionirjev na osnovni šoli Alojza Honkrauta je podala posebno poročilo pionirka Ivica Sternaša. Med drugim je ugotovila, da letos pristopajo v njihov planinski krožek tudi učenci iz višjih razredov, kar so prejšnje leto pogrešali in da so za nje najboljša propaganda izleti, katerih sicer ni tako veliko, a so zelo prijetni.

Delo propagandnega odseka ni zaostajalo za onim iz preteklega leta. Uspelo mu je sestaviti fotografski album Mrzlice, kjer so zbrane fotografije, ki prikazujejo planinsko udejstvovanje na Mrzlici od začetkov organiziranega planinstva do danes. Predavanje je bilo organizirano le eno. Tov. Kalan jih je z lepimi barvnimi diapozitivi popeljal v Alpe. Pred in po otvoritvi novega planinskega doma je propagandni odsek objavil nekaj člankov v dnevnem časopisu. Število naročnikov na Planinski Vestnik je ostalo neizpremenjeno. Napredek je zabeležil tudi alpinistični odsek. Skupno so izvršili 34 letnih in 11 zimskih zlezalnih vzponov, t. j. 15 vzponov več kot v preteklem letu, med tem tudi nekaj V. in VI. težavnostne stopnje. Alpinisti so izrazili željo po ustanovitvi samostoj-

ne postaje GRS, saj se Zasavje razvija v močan smučarski center.

Prvič je bilo na obnem zboru podano tudi poročilo odseka o varstvu narave.

Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Alojz Dular.

PD PODBRDO. Društvo je dne 18. 4. t. l. ob navzočnosti 95 članov, mladincev in pionirjev že sedmič polagalo članstvu obračun svojega dela. Sedemdesetletnico slovenske planinske organizacije je proslavilo meseca maja v vasi Stržišče s predavanjem o naših Julijcih. V nabitvo polni dvorani šole je predaval tov. Mihelič iz Bohinja, o sami 70-letnici pa je spregovoril društveni predsednik tov. Ivan Anderle. Korak naprej je društvo storilo z ustanovitvijo mladinskega odseka. Glede na okolnost, da dela društvo na območju gorskih predelov, ki jih v izredni meri krasijo gorsko cvetje, bo društvo ustanovilo tudi odsek za varstvo narave in gorsko stražo. Lep uspeh je zabeležilo društvo tudi s porastom svojega članstva. V celoti vključuje 275 članov, s čimer je postalo najmočnejša društvena organizacija svojega področja. Kljub velikemu prizadevanju pa društvu tudi letos ni uspelo dvigniti števila naročnikov na Planinski Vestnik.

Društvo je organiziralo dva skupinska izleta in sicer v začetku avgusta članski in mladinski na Triglav ter konec avgusta na otvoritev Staničevega doma pod Triglavom.

Delavna je bila tudi propaganda. V dnevniku Delo in v Primorskih novicah je odsek na primeren način prikazal bralcem pomen slovenskega planinstva in napredek tega društva. Na postojanki na Črni prsti so za jubilej 70-letnice slovenskega planinstva dali v promet posebne razglednice, ki so bile z letnicami prikazane za ta zgodovinski dogodek. Poleg tega je društvo prenovilo stare in postavilo nove smerne tablice na vsem svojem področju. Markaciisti so na novo markirali novo transverzalo Gorenjska partizanska steza, ki je speljana iz Bohinjske Bistrice preko Mencingerjeve kočice skozi planino Zalise na Črno prst. Tu se vključil na slovensko planinsko transverzalo, ki pelje preko Petrovega brna na Porezen ter dalje v bolnico Franjo in preko Blegoša nazaj na Gorenjsko. Poleg markacije je ta steza označena še s črko G.

Koča na Črni prsti, ki jo upravlja to društvo, je zabeležila 1005 obiskov, 244 nočitev, promet postojanke je znašal 690 000 din. Obiskov in nočine so v primerjavi z letom 1962 sicer nekoliko padle, finančni promet postojanke pa se je v preteklem letu zvišal za 73 000 din. Lahko pa bi bil še višji, če bi oskrbnica kočice nudila gostom to, kar je društvo od nje pričakovalo.

Delo gradbenega odseka je bilo usmerjeno predvsem na nabavo in prenos gradbenega materiala ter pripravo kočice za nadgradnjo v letošnjem letu. S konji so prenesli na Črno prst 34 159 kg gradbenega materiala. Na gradbišču so sedanjo visečo streho zravnali v vodoravno lego in pokrili z 10 cm debelo železobetonsko ploščo. Poleg tega so na zapadno-severni strani kočice v sedanji višini strehe napravili novo kapnico v velikosti okrog 9 m², s čimer so omogočili vodno instalacijo v vseh spodnjih prostorih. Nadalje so nalomili, zdrobili in

zmleli okrog 40 m² peska, ki bo zadostoval za dokončno dograditev kočice. Izvršili so torej celotno delo, planirano za preteklo leto. V celoti so preteklo leto investirali v to gradnjo 3 404 420 din. Računajo, da bodo celotni stroški izgradnje te postojanke znašali 13 000 000 din. Za potrebna denarna sredstva je v glavnem poskrbela PZS iz sklada PVP.

Poročilo o delu mladinskega odseka je posebej podal mladinec Zdravko Lapajne, ki je društvenemu predsedniku tov. Ivanu Anderlu, za njegovo pozornost in pomoč, ki jo posveča mladinskega odseku, poklonil v imenu tega odseka sliko s posvetilom. Občni zbor je soglasno sklenil, da naj društvo tudi v bodoče vodi dosedanji predsednik tov. Anderle.

PD CERKNO. Občni zbor je bil zelo slabo obiskan, saj se ga je udeležilo le 25 članov. Slaba udeležba na obnem zboru in tajnikovo poročilo o nazadovanju članstva sta dala povod za razpravo, kje so vzroki za vedno manjše zanimanje za planinstvo. Vzroki so sicer take narave, da jim društvo za enkrat ni kos, obstaja pa odločna volja, da planinska ideja v tem kraju ne sme zamreti, saj letos poteka 60 let, od kar je bila ustanovljena podružnica SPD v Cerknem, si bo društvo še bolj prizadevalo in utrdilo društvo, ta pomembni jubilej pa dostojno proslavilo.

V preteklem letu je sicer vpisalo kakih 30 novih članov, vendar pa jih je še več odpadlo. Glavni vzrok je preselitev Elektrogospodarske šole iz Cerkna v Novo Gorico, nekaj je pa tudi takih članov, ki so sicer še v Cerknem, niso pa poravnali članarine. Ob koncu leta 1963 je društvo imelo 211 članov, kar pomeni 11 manj kot v letu 1962. Od tega je 144 moških in 67 žensk. Pionirjev in mladincev je bilo 96. Planinska skupina na Sovodnju je imela 30 članov, t. j. 16 manj kot v preteklem letu. Kot vsako leto, so se tudi v preteklem letu obrnili na šole, da bi jim pomagale pri vključevanju mladine v društvo, vendar brez uspeha. Ena sama šola je poslala seznam 6 učencev, ki bi se želeli vpisati, a še ti potem niso plačali članarine. Še na tistih šolah, kjer so imeli v preteklih letih kakega člana, jih sedaj ni več. Delo z mladino je sploh za to društvo velik problem. Da jim to ne uspe, je delno vzrok v tem, da se prav tisti mladinci, ki se navdušujejo za planinstvo, med počitnicami razkrope in tako ni mogoče organizirati izletov. Kar pa jih ostane v Cerknem, pa so v glavnem vključeni v taborniško organizacijo. Zadovoljivo tudi ni bilo delo propagandnega odseka. Od planiranih izletov je organiziral le en izlet na Krvavec z udeležbo 37 članov. Izlet na Koroško in na Grossglockner, za katera je bilo prvotno toliko navdušenja, je odpadel zaradi premajhnega števila prijaviteljev. Več tur pa so napravili pojedini oziroma manjše skupine zlasti v Triglavsko pogorje. Okolica Cerkna ima nebroj nižjih gora in hribov, ki po svoji lepoti prav nič ne zaostajajo za svojimi višjimi sosedi in ki zato prav tako zaslužijo, da jih obiščemo. Vsi so lahko dostopni in nudijo nešteto lepot, če pa pogledamo v vpisne knjige njihovih postojank, ugotovimo, da je v njih zabeleženih le malo obiskovalcev iz Cerkna. Zlasti velja to za postojanko na Poreznu, na Rožidanskem brdu in v Ravnah, čeravno so bile baš

te postojanke nekoč zelo obiskane. Nekoliko bolje je sicer na Črnem vrhu, verjetno pač zato, ker se tja pride lahko z avtomobilom ali motorjem.

Društvu dela velike težave oskrbovanje postojanke na Poreznu in na Črnem vrhu, za kateri ne more najti ustreznega oskrbnika. Majhni dohodki obeh postojank namreč ne morejo kriti vseh stroškov, ki bi nastali v zvezi z namestitvijo stalnih oskrbnikov. Zato bodo do nadaljnjega ostali pač pri tem, da bodo stalno oskrbovali postojanko na Robidenskem brdu in v Ravnah, sezonsko pa kočo na Poreznu in na Črnem vrhu. Koča na Poreznu je bila preteklo leto oskrbovana vsega le 26 dni, obiskalo pa jo je v tem času 344 planincev, predvsem transverzalcov. Nočitev je bilo le 19. Kljub temu ni bila pasivna. Zahvala gre predvsem tov. Dušanu Sedlaku, upravniku Dijaškega doma v Cerknem, ki je nekaj časa kočo brezplačno upravljal, in tov. Cenetu Platišji iz Poč, ki vedno rad priskoči na pomoč, kadar je društvo v Zadregi. Koča na Črnem vrhu je bila oskrbovana od 1. junija do 28. septembra. Obiskalo jo je 2973 gostov, nočitev je bilo 85. Obisk v tej postojanki je bil še kar dober, prav tako tudi njen finančni uspeh. Tudi postojanki na Robidenskem brdu in v Ravnah sta bili aktivni. Markaicijski odsek je svoje delo zadovoljivo opravil. Markiralo je Gorenjsko partizansko transverzalo na odseku Porezen—Črni vrh, kakor je bilo dogovorjeno s PD Kranj. Obnovil in pomnožil je markacije še na naslednjih poteh: Cerkno—Porezen, Porezen—Labinjske lehe, Črni vrh—Porezen in Robidnica—Črni vrh. Število naročnikov na Planinski Vestnik je še vedno samo devet.

Za društvenega predsednika je zbor ponovno glasno izvolil tov. Milana Lahajnarja.

PD BOHINJSKA BISTRICA. Društvo vključuje 406 članov, od tega 226 odraslih članov, 117 mladincev in 60 pionirjev. Na novo se je vpisalo 40 članov, 9 mladincev in 26 pionirjev. Mladinski odsek

je bil v preteklem letu nekoliko delavnejši. Člani tega odseka so se udeležili proslave 70-letnice slov. planinske organizacije v Valvasorjevi koči in se tudi povzpeli na vrh Stola, obiskali so Javorniške rovte, organizirali izlet na Begunjsko, sodelovali v orientacijskem tekmovanju v Ribnem in izvedli izlet v Tolminska korita. Društveni tajnik se je udeležil dveh sestankov na Šmarjetni gori, kjer so razpravljali o mladinskih problemih v društvih. Aktivni pa so bili tudi poedini mladinci. V skupinah so prehodili Triglavsko pogorje, predel do Idrije, deset mladincev pa se je podalo na pot slovenske planinske transverzale. Njihov član Tine Mihelič je zelo aktiven alpinist. Udeležil se je odprave v francoske Alpe, letos pa je odšel z alp. odpravo v ameriške Ande. Društvo je na novo markiralo pot na Rjavo skalo, obnovilo pa je pot na Črno prst.

Poslovanje društva je bilo tudi v finančnem oziru zadovoljivo. Skupni promet Mencingerjeve kočice, ki jo ima v svoji upravi, je znašal 754 360 din. Promet in dohodek kočice je v preteklem letu nekoliko nižji od onega v prejšnjem letu, ker postojanka ni bila oskrbovana vse sobote in nedelje.

Društvo letos praznuje 10-letnico svojega obstoja. Razmeroma številno članstvo in lastna planinska postojanka je dokaz, da je društvo uspešno delalo in opravičilo svoj obstoj.

Občni zbor se je vršil dne 14. 6. 1964 v Mencingerjevi koči. Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Janko Torkar. PZS je zastopal podpredsednik tov. Tone Bučar.

PD DOMŽALE. Društvo je preteklo leto praznovalo 10-letnico otvoritve Doma na Veliki planini. Ob tej priložnosti je podelilo priznanja in diplome najbolj aktivnim in delovnim članom.

Da je društvo eno najmočnejših organizacij na svojem območju, je priznala tudi občinska skupščina Domžale, ki je društveno delo zajelo tudi v osnutku svojega občinskega statuta. Društvo šteje

ALPINIZEM IN SVETOVNI NAZOR je eno od filozofskih vprašanj, ki jih razčlenja dunajski filozof Karl Greitbauer, v tem času menda edini, ki skuša vprašanje rešiti na znanstven način. Pred kratkim je v »Les Alpes« izšel njegov članek o stališču alpinizma v duhovni strukturi modernega sveta. Trdi, da je alpinizem današnje dobe v svoji duhovni podobi, to je etični, estetični in metafizični, prišel v fazo pomembne notranje problematike. Razveseljivo bi bilo, če bi do tega prišlo zaradi koristi alpinizma in globoko človeških vprašanj v alpinizmu, nič kaj razveseljivo pa, če zaradi odpora do globlje presoje alpinizma. Naj že bo kakorkoli, hote ali nehote je današnji čas odgovoren za nadaljnji razvoj alpinistične misli, ki se neprenehoma in brez škode kljub nekaterim poskusom, da bi jo obrnili v smer ponotranjenosti, razvija naravnost v čisti gorski šport. Ta razvoj ni od včeraj. Začel se je že takrat, ko so se vodile hude polemike, ali je alpinizem šport ali ni, pred 30 leti, ko je Leo Maduschka v svoji razpravi »Planinstvo in alpinizem« ugotovil v glavnem naslednje: »V Alpah smo mladi gorniki epigoni. Naša dela so vsaj tako velika kakor ona v klasični dobi, njihova izvirnost pa peša iz leta v leto. Veliki problemi so rešeni, pospravljani so tudi majhni, prihajamo do zaključka, da novih tem nimamo, le variacije in razširjanje je še možno. To in še marsikaj drugega govori za to, da je alpinizem kot pojav, ki ga je treba preiskati, kot problem že dosegel svoj zaključek.«

V zadnjem stavku je Maduschka, po Greitbauerju, tudi nakazal edini izhod za nadaljni razvoj alpinizma: »Vendar nas ni načel pesimizem, mi le jasno vidimo, kako stvari danes stoje. To je ravno naša usoda, da se v ta položaj vključimo. Zato nismo pasivni, niti si ne pustimo vzeti veselje in navdušenje nad dejanjem in uspehi (čeprav niso iz prvega vira). Gore so prav tako lepe kot prej, doživetje v njih prav tako veliko in čudovito. Poleg tega mislimo, da so v Alpah še naloge za nas, ki nudijo še vedno dovolj prostora in priložnosti za osebne storitve (čeprav te naloge niso problemi, kakor jih je našel kak Whymper).«

710 članov, od tega 166 mladincev in 280 pionirjev. Velja tudi omeniti, da je občinska skupščina Domžale kot podpora za delovanje mladinskega odseka tega društva odobrilo prvič v obstoju PD Domžale 300 000 din. Društvo zelo plodno sodeluje s PD Kamnik in Mengeš. Predvsem tesno sodelujejo med seboj mladinski odseki. Da bi to sodelovanje še bolj podkrepilo, je PD Domžale naklonilo mladinskemu odseku PD Kamnik kot majhno pomoč 50 000 din. S tem naj bi MO PD Kamnik kril stroške za tečaj mladinskih vodnikov in gorskih stražarjev, katerega se je udeležilo tudi 5 članov MO PD Domžale. Mladinski odsek je organiziral več skupinskih izletov kakor na Vranjo peč, na Veliko planino, na Slivno itd., nekaj članov pa se je udeležilo tudi mladinskega pohoda na Sutjesko in pohoda po poteh XIV. divizije. Nekaj mladincev je tudi pomagalo pri gradnji gospodarskega poslopja na Veliki planini. Konec leta je bil pri društvu osnovan tudi odsek za varstvo narave, ki šteje že 7 gorskih stražarjev z izpiti. Izvedli so le 5 kontrolnih pohodov in pripravili opozorilne tablice o varstvu gorskega cvetja. Markacisti so pregledali vse poti svojega področja. Tako so obnovili markacije na poti Kamniška Bistrica—dolina Bele—Presedljava do Vodotočnega jezera ter prebarvali vse železne drogove zimskih markacij, na Presedljava pa namestili kažipot, ker je bil železni drog odlomljen, dalje so postavili kažipotne tablice na poti, ki drži iz Dola proti Kopiščem, nad Jurčkom so prestavili del poti, vso pot pa na novo markirali, večja dela so opravili na Konju, kjer so vbetonirali več klinov in nosilnih stebrov ter napeli varovalno vrv, ki je bila močno omajana, namestili so novo vpisno knjigo in blazinico za žigosanje na Konju in prvič po vojni markirali pot z Velike planine skozi Podvolovjek in Kranjski rak do Črnilca. Enako so prvič po vojni markirali tudi pot s Krivčevega—Podvolovjek—Kranjski rak—Gojska—Velika planina. Pregledali in markirali pa so tudi nekaj nižinskih poti kakor So-

teska—Sv. Mohor—Podstran, dalje Soteska—Limbarska gora in Limbarska gora—Gaberje, pot Krašnja—Limbarska gora—Golčaja—Blagovica ter Moravče—Grmače—Ribče, dalje Grmače—Sv. Miklavž itd.

Kljub majhnemu številu alpinistov — alpinistični odsek šteje le 5 članov in enega pripravnika — je odsek opravil precejšnje delo. Zaradi pomanjkanja časa so člani obiskovali samo Kamniške Alpe in opravili v Skupi vzpon Pod stolpom, južni raz in zajedo, v Kalški gori Belačev in Gregorinov steber, v Brani steber Brane in v Planjavi X in Y. Člani odseka so skoraj stalno obiskovali predavanja PD Ljubljana-malice, s prostovoljnimi delom pa sodelovali pri razširitvi doma na Veliki planini, pri prevozu grabbenega materiala in železnih stebrov in pri popravilu žičnice.

Delo gospodarskega odseka je bilo osredotočeno na gradnjo depandanse kočice na Veliki planini in na oskrbovanje planinskega doma. V gradnjo so samo v preteklem letu investirali 2 285 419 din lastnih denarnih sredstev. Vpisna knjiga Doma na Veliki planini izkazuje v preteklem letu 5281 obiskovalcev, kar je za 349 obiskovalcev manj kot v letu 1962. Nočitve v letu 1962 so znašale 2337, v letu 1963 pa le 1631, medtem ko je znašal izkupiček nočnin v 1962. letu 350 000 din, v preteklem letu pa komaj 235 470 din. Temu primerno je bil v preteklem letu tudi manjši promet postojanke kot v letu 1962. Razlika v prometu med letom 1962 in 1963 znaša 498 000 din v minus, kar predstavlja manjši promet za 9,8 %. Trafika v domu je ustvarila prometa za 395 490 din. Če pogledamo celotni promet in primerjavo nasproti letu 1962, opazimo v letu 1963 viden padec predvsem v pijačah in jedilih. Zanimiv in razveseljiv pa je naslednji podatek, da je bilo v letu 1962 potrošenih 1735 litrov in v letu 1963 pa že 1850 litrov brezalkoholnih pijač, t. j. 115 litrov več kot leta 1962 ali 6 %. Celotna gospodarska dejavnost izkazuje pasivo v višini 812 958 din. Žičnica, ki posluje v sklopu Doma na Veliki pla-

V tem zaključku zveni jasno Maduschkin izkoreninjeni amor fati. Na zunaj je ta njegova rešitev pomembna, teoretično pa ne drži, kajti dinamika alpinizma, ki se je doslej nabirala iz množice problemov, se ne more spraviti s sveta z nekakim amor fati, z vdanostjo v usodo in z nekimi razumskimi obrati. Treba jo je nadomestiti z dinamično preoblikovano smerjo ali pa se odpovedati v alpinistični misli tej imanentni dinamiki in ji v celoti dati novo vsebino. Oboje je v današnji dobi že nastopilo: Izoblikovala se je nova dinamična smer z zimskim alpinizmom, s svetovnimi gorstvi, na drugi strani pa se razvija in profan gorski šport, ki je izgubil osebno dinamiko in se odločil, da ne bo nikoli več to, kar je bil. Maduschka je bil v tem skoraj preroški: »Prostor in priložnost za osebne storitve«.

Ta podzavestno poudarjeni fakt osebne storitve je postal fakt današnjega alpinizma in bo nekoč »ponižal« alpinizem na raven športa, kajti zimski vzponi in svetovna gorstva so le prehodni dinamični ventil za alpinizem, oboje je časovno omejeno in zato preostane samo gorski šport, ki se ob krušljivem ostanku alpinistične ideje še danes razvija, saj je dostopnost tako zimskega alpinizma kakor visokih gorstev le redkim omogočena. »Problemstvo« alpinizma samo še vegetira, le zaplapolalo je pred koncem, se navidezno pomladilo, toda to je le druga mladost — torej utvara. V resnici samo navidezen razcvet: najmarkantnejši nosilci problemstva v alpinizmu dajejo gorništvu športni značaj, ker goro izbirajo za »objekt« svoje storitve, ker v Alpah trenirajo za »večje podvige« itd. Paradoks, ki ga ni mogoče zanikati. Ali pa je razvoj v šport res edina možnost, se vprašuje Greitbauer. Eno je gotovo: proti temu razvoju ni bilo pravega odpora. Sto let staro stališče, da je alpinizem »šport, toda ne samo šport« oz. »več kot šport«, je pospeševalo današnji razvoj. Le posamezniki so opozarjali na resonanco duhovnosti v alpinizmu, res pa je tudi, da večina ni povedala, v čem je ta duhovnost, saj tudi čisti športnik-alpinist doživlja nekaj, kar kvalitativno ni mogoče ločiti od te »notranjosti«, od »duha« alpinizma. Tudi z zatekanjem h gestu o »romantični obliki

nini, je s prevozi ustvarila promet v višini 1 187 382 din, stroški popravil pa so znašali 827 699 din. Čisti dobiček žičnice je torej znašal 359 683 din. Splošni humani akciji za pomoč Skopju se je UO pridružil s posojilom 100 000 din.

Vodstvo društva je bilo tudi za letošnjo mandatno dobo poverjeno dosedanjemu agilnemu društvenemu predsedniku tov. Mitji Zupančiču.

PD ŠOŠTANJ. Letos si je društvo uredilo svoj društveni prostor v poslopju bivše občine Šoštanj. V prvi vrsti je treba pohvaliti delo alpinističnega odseka, saj je leto 1963 zabeleženo kot doslej najuspešnejše v delovanju šoštanjskega alpinističnega odseka. Pet članov in pet pripravnikov tega odseka je namreč izvršilo 30 plezalnih vzponov od II. do VI. težavnostne stopnje. Alpinistični odsek je bil tudi tisti, ki je letos večkrat posredoval UO PD svoje predloge za reševanje nekaterih problemov. Uspešno delo so opravili člani AO pri pomoči in organizaciji raznih seminarjev za mladinske vodnike, kjer so sodelovali kot inštruktorji. Pokazali so osnovno težnjo, da je smučanje del alpinizma, da se je porodilo iz njega in da je alpski šport dejansko neločljivo povezan s pristopi v naravo v vsakem letnem času. Sodelovali so zato pri organizaciji in izvedbi dveh smučarskih tečajev za šolsko mladino.

Ceravno je bil zelo agilen tudi gospodarski odsek, vendar ni zmozel vseh nalog, ki mu jih je zastavil lanskeletni občni zbor. Tako zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ni mogel izvesti elektrifikacije Andrejevega doma na Slemenu — predračun je znašal preko 10 milijonov dinarjev — zaradi previsokih stroškov je tudi odpadla žičnica ali vlečnica iz Slanice ali Velunjskega grabna. Pač pa je dvakrat v najhujši zimi popravil daljnovod iz Slanice, izvedel generalno popravilo turbine ter na novo sezidal štedilnik v postojanki. Po nalogu sanitarne inšpekcije je izvršil pleskanje vseh notranjih prostorov in na depandansi obil balkon z

lesom. Vzorno je skrbel za Andrejev dom na Slemenu, ki je izkazal konec leta 8 395 449 din prometa, od tega je znašal iztržek nočnin 460 830 din. Izkupiček v letu 1963 je nekoliko nižji od onega v letu 1962, kar oskrbnik utemeljuje s tem, da je bila postojanka praktično odrezana od prometa najmanj 4 mesece, ker ni bila zorana cesta, ko je zapadel sneg. Naj omenimo, da je bilo končno lansko leto urejeno tudi lastništvo postojanke. Zemljišče, na katerem stoji Andrejev dom na Slemenu, je zdaj last društva. Društvo je imelo v 1963. letu 419 odraslih članov, 123 mladincev in 171 pionirjev, skupaj torej 713 članov.

Mladinski odsek je delal v okviru svojih možnosti. Na vseh šolah obstaja planinski krožek, ki je spomladi priredil štiri izlete in sicer na Goro Oljko, k Sv. Jakobu, v Bele vode in v Sv. Križ. Na II. osnovni šoli je odsek organiziral propagandno razstavo planinskih slik za mladino, ki je zelo uspela. Imeli so tudi dve predavanji. V zimskih počitnicah je bil v Šentvidu smučarski tečaj, katerega se je udeležilo na stroške društva 15 mladincev. Število mladincev in pionirjev se stalno veča, primanjkuje pa društvu vodniški kader.

Za novega društvenega predsednika je občni zbor izvolil tov. ing. Franca Pečovnika.

PD MEDVODE. S posebnim zadovoljstvom so medvoški planinci sprejeli ustanovitev PD Obrtnik Ljubljana, ki razvija svojo dejavnost, prav tako kot PD Medvode, v Polhograjskih Dolomitih. Nova teritorialna razdelitev občine ne bi smela biti povod, da se društva zapirajo, nasprotno, sedaj jim je potrebno še tesnejše sodelovanje. Kot primer naj jim služi sodelovanje PD Medvode s PD Obrtnik Ljubljana. V preteklem letu so imeli več skupnih sestankov in povsod, kjer se je pokazala potreba, so zastopali skupne interese. Tako so na sestanku predstavnikov PD občinske skupščine odstopili od svojih zahtev po dotacijah z namenom, da se ta sredstva dodele PD Obrtnik za

življenja», z Maduschkinimi nazori o gorništvu, ni bilo mogoče upreti se športizaciji alpinizma, saj je moglo obdržati vse drugo v alpinizmu, le pojem romantične življenjske oblike o nadrealistični alpinistični čini tvri ne, ker je v vsem ostalem planinstvu pretežna vsebina zoper njegov ekstremni športni značaj. Formulacija »več kot šport« je le pomagala utrditi zavest o alpinizmu kot »športu« in je podpirala športni moment, medtem ko je misteriozni »več kot šport« ostal le nosilni medij za pojem šport, jaza, ki je hromila misel, logična vrzel, skozi katero se je pojem športa v alpinizmu dal prenašati, tolerirati, sčasoma pa se je krepil. Ta »več kot« je le navidez prodiral v materijo, je le votel pojem, za katerim ni nič oprijemljivega, nič brezpogojno zraven spadajočega »kaj«. To nenehno logično iztirjenje Maduschke predstavlja nehoteno demagoštvo v alpinizmu, ki je omogočilo, da se je v planinstvo kot integralen pojem pritihtotapil občeveljaven pojem šport in se v soglasju z vsemi preko vsega planinstva tudi razrasel.

Da je ta prazni pojem fiksiral prav Madusheka, da je njegov kvantitativni izrek našel kvalitativen vdor v ideologijo planinstva, je ena od ironij usode, kakršnih jih je bilo v zgodovini vedno dovolj. Saj je bil prav Maduschka odločen borec zoper športni značaj planinstva, prav on je romantično življenjsko obliko planinstvu pripisoval ne zaradi alpinskega čina, ampak zaradi splošno človeškega, razumskega in kulturnega značaja planinstva in to od navadnega popotništva do ekstremnih storitev, skratka bil je zoper šport, za imanentno doživetje gore, brez katerega bi planinstva po njegovem ne bilo več.

Če je bil torej ta »več kot šport« logična premostitev, ki je terjala svoj »nekaj« in to celo zelo pomemben »nekaj«, potem se moramo vprašati, če je danes tu še tisto »nekaj«, kar bo planinstvu jutri, ko ne bo več dinamike problemstva in osebnosti, še omogočalo biti nekaj več kot šport.

gradnjo prepotrebne ceste na Govejek. Tudi organizacijo proslave v počastitev 70-letnice slovenskega planinstva in 15-letnice društva so pripravili skupno v obrtniškem domu na Govejku in je zelo dobro uspela.

Društvo šteje 640 članov, od tega 390 odraslih članov, 230 mladincev in 20 pionirjev. Ne glede na objektivne težave je društvo organiziralo za prvomajske praznike izlet na Vršič, v avgustu v Triglavsko pogorje, za novoletne praznike pa že tradicionalni izlet na Komno. Od planiranih štirih je propagandni odsek organiziral le dvoje predavanj. Člani alpinističnega odseka so se obvezali, da bodo izvedli več predavanj po okoliških vaseh, vendar so pa organizirali le enega na Govejku. Razglasna omarica ni opravičila svojega namena. Največkrat je bila prazna, kljub temu, da je bilo na razpolago dovolj propagandnega, predvsem slikovnega materiala. Na Planinski Vestnik je naročenih le 43 članov, kar predstavlja komaj 7% vsega članstva. Za Brezovico je nabavilo društvo vpisno knjigo in sponinsko štampiljko, ki je nameščena ob cerkvi Sv. Jakoba. Pri obhodu po domačih poteh društvo opaža, da je precejšen del planinskih markacij poškodovan. To škodo povzroča predvsem mladina iz gole objestnosti. Za zaščito flore so bili izdani propagandni letaki, mladina pa je ob nedeljah pošiljala gorske stražarje v predele, kjer raste blagajana.

Najdelavnejši v društvu je bil alpinistični odsek, ki je imel na Turncu 22 vaj, poleg tega pa v aprilu in maju tudi plezalo šolo. Izvršil je 128 tur ter preplezal 109 smeri vseh težavnostnih stopenj. Kladi diva njihovih alpinistov so zvenela v severnih stenah Triglava, Travnika, Sit, Jalovca, Draških vrhov, Mojstrovke, Skute, Rink in Planjave. Omembe vreden je tudi zimski prvenstveni vzpon preko Hudičevega stebra v Prisojniku. Poleti sta dva člana odseka odšla v Centralne Alpe, kjer jima je pa slabo vreme preprečilo pomembnejše vzpone. Čeprav je v odseku malo članov — le 7 alpinistov

in 1 pripravnik — so vendarle vsi od kraja aktivni. Pri gradnji vodovoda, urejevanju knjižnice in pri raznih drugih delih so alpinisti izvršili 140 prostovoljnih delovnih ur. V društvu dobro dela že vrsto let mladinski odsek. Gospodarski odsek se je v glavnem ukvarjal s problematiko društvenega Slavkovega doma na Golem brdu. Dom je zelo dobro obiskan in je dosegel 17 319 161 din prometa. Promet v letu 1962 je znašal le 15 462 968 din. Največ se je dvignil promet z jedili in to za 19%, k čemur je nedvomno pripomogla sorazmerno sodobno opremljena kuhinja in strokovna sposobnost osebja v kuhinji. Povprečna plača zaposlenega osebja je znašala 35 000 din neto. Glavni objekt investicijskega značaja, ki so ga zgradili preteklo leto, je vodovodni rezervoar za 10 000 litrov, ki so ga postavili v hribu nad domom. Poleg denarnih sredstev je bilo vanj vložena tudi veliko prostovoljnega dela mladincev in alpinistov. Zgradili so še podporni zid na vogalu pralnice, v domu položili plastični pod, instalirali bojler, na novo opleskala zunanji opaž doma, za primer poredice na vrhu klanca postavili barako za pesek, okrog terase pod domom pa zasadili živo mejo.

Občni zbor, kateremu je prisostvovalo 152 članov, je zaključil s predavanjem načelnika komisije za GRS pri PZS tov. dr. Mihe Potočnika o vzponu naših alpinistov na Kavkaz.

PD VELENJE. Članstvo se je v preteklem letu ponovno znižalo za 51 članov in je ob zaključku leta šlo 487 članov. Od tega je bilo 247 odraslih članov, 99 mladincev in 141 pionirjev. Padec članstva je zabeležilo le pri mladincih in pionirjih. Mladi planinci so uspeli prehoditi lep del domovine. Mladina ima svojo skupino na I. in na II. osnovni šoli. Starejša skupina mladincev I. osnovne šole je odšla po poti slovenske planinske transverzale Logarska dolina—Jesenice na Javornik. Mladinci II. osnovne šole pa so šli na pot po planinah od Postojne do Cerknja. Upravnemu odboru je uspelo

V resnici vprašanje, na katerega bi bilo vredno odgovoriti brez demagogije in brez logičnih spodsrljajev! Odgovor Greibauerja ni niti nav niti prepričljiv, saj gre razvoj — vsaj za zdaj — mimo njega. Pričakuje pa, da bo odrešilen takrat, ko ne bo več pogojev za navidezen razcvet alpinizma.

Problemstvo je relativnega značaja, saj je konec le originalnosti problema, medtem ko problem stene za vsakega novega plezalca ostane. Naraščaj sicer ve, da je problem rešljiv, vendar rešitve kljub opisu smeri ne pozna. Naloga je ostala, čeprav ni več originalna. Maduschka nima prav, če pravi, da narejeni vzpon s stališča problema ni nič ne pomeni. Struktoqram plezalne smeri bo za ponavljalca še vedno problem, ki ga bo moral potezo za potezo »skomponirati«. Stena ni več vnani problem za vse, za plezalca pa bo ostal vselej problem sam na sebi. To je še vedno neka duhovna naloga, ki omogoča doživetje teganja in dejanja bodisi za samohodca ali za navezo in vsakega plezalca v navezi. V tem subjektivnem doživetju gore je temeljno doživetje vsega ekstremnega planinstva. To je tudi protiutež zoper »zgoj športno« gledanje na alpinizem in celo čustvena vsebina tistega »več kot šports«, to je duhovno konstruktivna dejavnost v alpinizmu; s tem se zaprta stena strukturno spremeni v subjektivno odprto pot preko iskanih težav.

Drugo, kar govori zoper športnost alpinizma, je njegov značaj, zaradi katerega nikoli ne bo postal športna disciplina. Za mladega alpinista je alpinizem osebna, ne športna dejavnost, ker ustreza, kakor uči psihologija, oblikovanju osebnosti, tendenci po rasti in uveljavljanju osebnosti v razvojnih letih. Poleg miljeja in drugih pogojev vplina tudi to psihološko dejstvo na mladega človeka, ki se odloča za gore. To pa nima opravka s športom in zato nima smisla planinstvo enačiti s športom. Ne samo za naraščaj, tudi za zrelega človeka ima alpinizem nekaj, kar lahko imenujemo metafizično doživetje: to je doživetje mejne situacije med bivanjem in ničem, doživetje eksistence na vertikalni meji med bivanjem in možnim nebivanjem.

dobiti honorarno knjigovodstveno moč, kar mu omogoča, da ima vedno realno sliko o svojem gospodarjenju. V preteklem letu UO ni imel posebnih finančnih težav. Dolgove je sproti poravnal, za novogradnje pa je imel na voljo namenska sredstva.

Društvo se trudi, da bi storilo čim več za svojo mladino in jih stalno podpira v njenih prizadevanjih. Podprli so tudi smučarski tečaj I. in II. skupine. Društvo pogreša tudi smučarski tečaj za mladino na rudarski šoli, ki bi z lastnimi materialnimi sredstvi lahko sestavila več skupin. Takšna in večja aktivnost bi lahko pospešila gradnjo vlečnice, ki je osnova zimskega športa.

Društvo upravlja Dom na Paškem Kozjaku, ki je kot nizkogorska postojanka brez izrazitih planinskih mikavnosti tipična izletniška točka. Koča ima lepo lego, bližnji vrh Spik pa nudi lep razgled. Društvo sodi, da je treba to postojanko v zelenem pasu približati dolini, mestu in množici delovnih ljudi z izgradnjo ceste. Nedvomno je, da industrijsko mesto, kot je Velenje, tudi potrebuje tako izletniško točko. Koča je preteklo leto zaključila z izgubo 223 494 din. Inventurno stanje za prvo polletje 1963 je pa pokazalo primanjkljaj okrog 250 000 din, ki pa ga bo moral pokriti oskrbnik. Poslovanje II. polletja pa je bilo zaključeno pozitivno. V sodelovanju z društvom SVOBODA je propagandni odsek organiziral več uspešnih planinskih predavanj. Za propagando je društvu služila tudi okusno izdelana razglasna deska, ki je stalno menjavala propagandno gradivo.

Za predsednika je bil izvoljen tov. Jože Zohar.

PD IDRJA. S prizadevanjem celotnega odbora je društvu sedaj v celoti uspelo urediti društveno finančno poslovanje. Odbor nima več skrbi zaradi osnovne finančne dokumentacije. Priznati pa je treba, da ni enostavno gospodariti s petimi postojankami v današnjih gospodarskih razmerah z le pritučenim osebjem na postojankah in v glavnem

s prostovoljnimi delom s strani planincev, v glavnem odbornikov.

Društvo je imelo konec preteklega leta v skladu obratnih sredstev 542 569 din, v amortizacijskem skladu 595 000 din, medtem ko je čisti dobiček znašal 475 000 din. Prvič v zgodovini društva po vojni menda lahko govorijo o amortizacijskem skladu, pri vsem tem pa so še poravnali okrog 110 000 din primanjkljave iz prejšnjih let in vložili v investicijska dela okrog 600 000 din.

Planinska postojanka na Illevišah je njihova najprikupnejša postojanka, ki pa že nekaj let peša. Vzrokov je več: slabo oskrbovanje, slaba popularizacija in propaganda, motorizacija itd. Preteklo leto je izkazala pasivo 14 000 din.

Zavetišče na Sivki je njihova najrevnejša in najbolj zanemarjena postojanka. Na njen račun sliši društvo mnogo bridkih, toda popolnoma upravičenih očitkov. Osnovna pomankljivost so neurejeni in še slabo vzdrževani prostori, pri vsem tem pa še oskrbnica, ki ni kos svoji nalogi. Vse to napravi postojanko silno pusto, čeprav bi lahko predstavljala izhodišče za vrsto lepih izletov. Pri vsem tem pa je še vključena v slovensko planinsko transverzalo, tako da se njena klavna slava prenaša daleč po domovini.

S postojanko Jelenk društvo gostuje v privatni kmečki hiši in je njegova najrentabilnejša postojanka. Na žalost jo planinci bolj malo obiskujejo. O postojanki na Vojskem so doslej vsa leta, od kar jo ima društvo v svoji upravi, izgubljali na občnih zborih in skozi vsa leta mnogo potrebnih in nepotrebnih besed. Sedaj je to minilo. Društvo je z rudniškim sindikatom sklenilo za obe strani zadovoljivo pogodbo, s svoje strani pa skrbi za čim boljše obratovanje in poslovanje doma v zadovoljstvo velike večine gostov. Društvo je v preteklem letu pri domu izvedlo večje adaptacije, za kar je prispeval sindikat RZS 1 100 000 din, okrog 500 000 din pa društvo.

To nima nobenega opravka z zunanjim neobjektiviziranim fair playem v športu, nedvomno pa oblikuje osebnost in nastaja od znotraj navzven. — To Greitbauerjevo misel smo v tej rubriki že omenili, zdaj lahko še ugotovimo, da jo je natančneje opredelil, ji dal svoje mesto v današnjem filozofskem svetu in še perspektivo v zgodovini filozofije. Takole pravi: V tem zavestnem ali podzavestnem doživetju specifično gorniške mejne situacije je človeška idejna vrednota alpinizma, vrednota onstran pragmatizma eksistence, ki stoji blizu filozofskim idejam stoikov, indijskih filozofov, platonizma, avgustinizma in ki se lahko identificirajo z eksistencializmom: brezdanja globočina pod plezalcem rodi misel na »nič« kot na »nekaj«, ki ogroža existenco in ki zato sproži razmišljanje o njej. Karakteristične lastnosti »pravega« alpinista (skromnost, preprostost, poštenost, čistost itd.) temelje v tem spoznanju in doživetju mejne situacije eksistence.

V tej »danosti« je planinstvo daleč od športnih idej in tendenc, tako da skoro ni najti zveze med njim in športom. To danost vsega, univerzalnega planinstva, da se v njem doživlja existenca na ostro kontrastni meji med bivanjem in ničem, so že od nekdaj čutili kot specifičen moment planinstva in so ga različno izrazili, najbolj zadeto celo grafično. Oskar Erich Meyer je najmarkantnejši planinski pisec, ki je to mejno situacijo in doživetje bivanja najjasneje izrazil. Ključ za razumevanje Meyerja je v njegovem zavestnem doživljanju mejne situacije. Ta stvar seveda nima s športom nobene zveze, čeprav je povezano z intenzivnim gibanjem. Toda giblje se tudi balerina, intenzivne kretnje ima tudi dirigent, a zato ju še ne štejem med športnike. Primera ni dobra, vendar gre tudi pri plezanju za izrazno gibanje, s katerim se doživlja višina in globina, čeprav to v zavesti ne dominira. Važna pri vsem tem je končno tudi definicija športa. Greitbauer misli na ožji pojem športa, ki oblikuje telo, ne pa širši pojem, ki zajema celo vrsto »hobbyjev«.

Pirnatovo kočo na Javorniku je društvo po dveh letih zopet odprlo. Potem ko so uredili in popravili najpotrebnejše, je s 1. 8. začela zopet poslovati. Na stavbi sami se močno pozna, da je bila zanemarjena.

Leta 1962 je društvo štelo 450 članov, leta 1963 pa le še 354. Analiza je pokazala, da so bili premalo pozorni pri pobiranju članarine. Zato bodo v letošnjem letu obiskali vse bivše in sedanje člane in na novo uredili člansko kartoteko. Ker pa UO tudi pogreša neposredni stik s člani, bo ponovno uvedel dežurstvo na društvenem sedežu vsaj enkrat tedensko. Število mladincev je naraslo od prejšnjih 163 na 201, medtem ko je število pionirjev padlo od 23 na 208. Pionirska skupina je organizirana na osnovni šoli, mladinska pa na gimnaziji. Z delavsko mladino UO ni našel stika. Mladina je priredila tri večje akcije in sicer spomladi izlet na Črno prst z okrog 60 člani, jeseni na Vrh nad Rovtami z 78 člani, ob koncu leta pa novoletni sestanek na Hlevišah s 45 udeleženci. Gimnazijska skupina je imela še posebej izlet na Sivko. Mladinci svoje akcije financirajo s samoprispevki svojih članov, s pomočjo iz sklada za kulturno in prosvetno dejavnost ter s sredstvi 1% od bruto prometa PD, kar znaša okrog 140 000 din.

O društveni planinski dejavnosti je bilo napisanih nekaj krajših poročil v dnevnem časopisju, v Primorskih novicah in v Idrijskih razgledih, vsekakor zanimiva pa je bila oddaja radia Koper pred zimsko sezono. Tudi televizija jih je dvakrat obiskala. Iz finančnega poročila društva za leto 1963 sledi, da je postojanka na Jelenku ustvarila 497 236 din, Sivka 140 476 din in Vojsko 889 534 din dobička, medtem ko je imela postojanka na Hlevišah 11 444 din in Pirnatova kočna na Javorniku 100 543 din izgube. Celokupen brutopromet vseh postojank je znašal v 1963. letu 14 509 253 din, v letu 1962 pa le 13 161 496 din.

Za društvenega predsednika je bil ponovno in soglasno izvoljen tov. ing. Ivan Gantar.

PD ŽERJAV. Društvo je v glavnem izvršilo sklepe zadnjega občnega zbora, zataknilo se je le pri mladinskem odseku, ki je imel s svojo kadrovsko zasedbo velike težave, zaradi česar je njegovo delo skoraj zamrlo. Glavni vzrok nedelavnosti je bil v tem, ker je bil odsek skoraj trideset poslovne dobe brez svojega načelnika. Velika krivda leži tudi na mladinskih vodnikih, ki so postali popolnoma pasivni. Svoj delež k temu je doprinesel tudi KO MO PD, ki je v prejšnjih letih skrbno vodil in usmerjal delo koroških mladinskih odsekov, medtem ko je to bilo v preteklem letu komaj zaznavno.

Propagandni odsek je uspel z dopisi v dnevnem časopisju, kjer so priobčili sedem člankov, ki so vsi popagirali obisk domače in sosednjih planinskih postojank. Za turistični teden je pripravil na prostem v Črni predavanje z diapozitivni, katerega se je udeležilo preko 400 ljudi. Markacijski odsek je obnovil markacije na poti Žerjav—Uršija gora in obnovil markacije na transverzalnici poti Uršija gora—Sleme—Smrekovec—Kamen—Travnik—Bela peč do Vodol pod Raduho.

Gospodarski odsek je imel polne roke dela z oskrbovanjem in opremo koč. Dvakrat je moral obnoviti cesti Kramarica—koča, dokončati ureditev elektroinstalacije v postojanki, izvršiti generalno popravilo diname in turbine, dokončno uredil pralnice in WC, obnovil ograjo okrog koč in 3 weekend hiše, na novo postavil dvoje weekend hiše s kompletno opremo, nabavil 60ln za reševanje, postavil 4 mize pri koči in weekend hišicah, delno obnovil mreže postelj, popravil kopalni bazen, nabavil 8 miz in stolov, preprekal kuhinjo, zamenjal nekaj stekel na stavbi in pritrldil lopute na stavbi. Postojanko je obiskalo okrog 1200 planincev. Obstoje že predlogi, po katerem bi lahko zvišali kapaciteto jeditnice in dodatno pridobili 27 novih ležišč tako, da bi potem postojanka imela v celoti 100 ležišč. Skupni dohodki društva so znašali 3 677 624 din in so za 14,86% večji od onih

Končno je res, da cela vrsta planincev gleda na vse početje v gorah kot na šport. Toda to pri zgornjih razmišljanjih nič ne spremeni, če teh nazorov ne razglašajo za edino veljavne in edino možne. Če to ustreza njihovi primitivni naturi, s tem izkazujejo le svojo nekompleksirano mentaliteto, izberejo pač tisto, čemur so kos; če pa poudarjamo vse, kar je v planinstvu imanentno in kar označuje doživetje gora kot bistveno danost, bomo to primitivno mentaliteto odrinili v ozadje in bodo stopile v ospredje važnejše in večje vrednote planinstva. Ponovimo še enkrat, kaj je treba poudarjati:

1. Problemi v gorah so še tu kot nemišljive in vedno nove naloge;
  2. Faktor osebnosti kot bistven moment za oblikovanje mladega človeka še vedno deluje;
  3. Doživetje eksistencialne mejne situacije bivanja in ničla je za zorenje človeka važno. Gotovo so še drugi momenti, pravi Greitbauer, ki bi jih bilo vredno naštet, če hočemo športizacijo planinstva še bolj diskvalificirati. Npr. Adlerjeva kompenzacijska teorija, ki jo lahko reduciramo na tendence razvojnih let (ki so odigrale močno vlogo pri Dülferju in Lammerju). Namen takega obravnavanja je, da vključimo kompleks planinstva v današnjo podobo sveta, da je planinstvo v svojem ekstremu tudi še danes, v času epigonov, »več kot šport«. V tem je tudi odgovornost današnjih usmerjevalcev planinstva: dolžni so zavirati športizacijo, ki je štartala prav zaradi gesla »več kot šport«. Čeprav nikoli ne bo moglo biti šport s svojim notranjim bistvom, je gotovo, da vsaka stvar končno dobi tisti značaj, ki ga nosi njen zunanji izraz v človekovi zavesti. Beseda ima »bajno moč«, bi rekli mi z Župančičem.
- V naši publicistiki po Jugu in Tumi nimamo priložnosti brati take obravnave in razprave. Če pogledamo po svetu, vlada v vrednotenju planinstva velika zmeda v pojmih, definicijah, v vrednotenju njegove družbene vloge in vpliva na oblikovanje osebnosti, kaj šele glede psiholoških in posebej psihoanalitičnih aspektov nanj. Tudi Greitbauerjeva beležka zmedo dobro označuje, medtem ko je pot iz te zagate le nakazana in seveda — o njej se da govoriti.

v letu 1962. Sama koča je ustvarila 3 227 160 din ali za 18,2 % več od preteklega leta. Finančni uspeh za leto 1963 je znašal 725 292 din. Razveseljiv je tudi podatek, da je zelo narasel promet z brezalkoholnimi pijačami. V letu 1963 je plačalo članarino 304 odraslih članov, 111 mladincev in 155 pionirjev. Med letom je na koči izrabilo letni dopust 133 odraslih in 28 otrok s skupno 1148 penzionir. Srednji šoli za telesno vzgojo iz Maribora in Murške Sobotice sta imeli v preteklem letu 1030 oskrbnih dni.

Namesto dosedanjega društvenega predsednika tov. Ivana Vodovnika, ki odhaja v Prevalje, je občni zbor izvolil tov. Draga Škoflca.

PD RAVNE NA KOROŠKEM. Društvo je v pričetku preteklega leta začelo z graditvijo lastne postojanke na Naverskih ledinah, kjer jim je Rudnik in topilnica svineca odstopil še dokaj ohranjeno stavko, ki so jo le obnovili in opremili. V neposredni bližini ima društvo rezerviran gradbeni prostor na Naverskem vrhu, kjer bo stal nekoč velik in moderen planinski dom. Posebna društvena komisija je pregledala in ocenila vsa dela svojih članov v zvezi z graditvijo postojanke na Naverskih ledinah in sklenila, da jih zato primerno nagradi. Tako je imenovala tov. Bena Kotnika st. in tov. Gregorja Klančnika, glavnega direktorja Železarne Ravne, za častna društvena člana, diplomo in pismo pohvalo pa so prejeli tov. Franc Sisernek, Franc Podmeninšek, Jože Bukovec, Tine Pšeničnik in Drago Polanc, pismo pohvalo pa sta prejela tov. Ivan Filip in Jože Suler. Najaktivnejši odsek je bil v preteklem letu seveda gradbeni odbor, ki je imel polne roke dela z nalogami pri obnovi postojanke na Naravskih ledinah. Pri obnovi te koče so člani izvršili 1250 prostovoljnih delovnih ur v vrednosti 375 000 din.

Z delom mladinskega odseka v preteklem letu se društvo ravno ne more pohvaliti. Celih 9 mesecev je odsek živel brez svojega predsednika. Odsek je začel z delom šele novembra 1963 in začel reševati najprej organizacijska vprašanja. Propagandni odsek ni v celoti izvršil poverjene mu naloge. To se je tudi odražalo pri odzivu prostovoljcev za delo priobnovi koče na Naverskih ledinah. Čeprav PZS razpolaga z vrsto kvalitetnih predavanj z barvnimi diapozitivi, propagandni odsek ni organiziral niti enega predavanja. Oglasna omarica je samo enkrat zamenjala propagandno gradivo. Planirani so bili trije skupinski izleti, vendar ni bil izveden niti eden. Tudi Planinski Vestnik ima med ravnenskim planincem malo naročnikov. Markacijski odsek je povsem izpolnil svojo nalogo in markiral vse poti, ki držijo k njihovi koči in od nje. V preteklem letu je društvo izgubilo 147 članov, med temi največ mladincev. Društvo je ob koncu leta šlo skupno 830 članov. Alpinistični odsek je po nekaj letih dela pokazal že kar zadovoljive uspehe. Vsakoletno poročilo alpinističnega odseka je člane seznanjalo o aktivnosti njihovih alpinistov v stmi skali in ledu. Z ustanovitvijo koroškega alpinističnega odseka mežiške doline so vsi tedanji člani alpinističnega odseka vključili v novi alpinistični odsek mežiške doline. PD Ravne je temu odseku odstopilo vsi alpinistično opremo, s katero je bil opremljen njihov odsek, ko je bil še v sestavi tega društva. Ta oprema je ocenjena na

62 064 din. Iz blagajniškega poročila, podanega na občnem zboru, je bilo razvidno, da je društvo prejelo na članarini 103 750 din, dotacije 1 280 000 din, od tega samo od Železarne 1 000 000 din in od sindikata 250 000 din, tov. Pepca Krivograd je darovala 10 000 din. Ostali prejemki so znašali 301 012 din, saldo iz leta 1962 pa je znašal 1 882 486 din. V zvezi z gradnjo je društvo investiralo 2 458 146 din, razni drugi stroški s planinsko postojanko pa so tudi znašali 557 667 din. Za tečaj alpinističnega odseka je društvo izdalo 50 885 din.

V razpravi, ki je sledila poročilom društvenih funkcionarjev, je bilo precej govora o alpinističnem odseku PD Ravne, ki se je osamosvojil in prenesel svoje mesto v zgornji predel Mežiške doline. Poudarjeno je bilo, da je bil dejavnost tega odseka v pretekli sezoni zelo aktivna in peštra. Bilanca letošnjih vzponov posameznih članov AO je bila letos zelo pozitivna in celo uspešnejša od drugih AO v Ljubljani in na Jesenicah. Poseben lep uspeh je dosegel tov. Drago Zagorc, ki je sam preplezal Čopov steber.

Za predsednika je bil ponovno izvoljen znani društveni delavec tov. Janez Gorjanc.

PD LITIJA. Občni zbor se je vršil dne 6. marca 1964 v kinodvorani v Litiji ob navzočnosti okrog 100 članov. Občnega zbora sta se udeležila tudi tov. Stane Pungercar, predsednik skupščine občine Litija, in tov. Jože Drnovšek, občinski sekretar komiteja ZK Litija. Z enominutnim molkom je zbor počastil spomin na umrle častne člane dr. Ivana Grašiča, Pavle Mešek in Franca Robarja ter članov Maksa Kunstlerja, Darke Jenko ter nosilke zlatega častnega znaka PZJ Mimi Tičar. Društvo je v preteklem letu zvišalo število članov za 144 in je imelo konec leta 283 odraslih članov, 148 mladincev in 73 pionirjev. V okviru praznovanja občinskega praznika Litija je UO organiziral predavanje o prvi jugoslovanski himalajski odpravi. Predavanje si je mladina ogledala popoldne, odrasli pa zvečer. Mladinskemu odseku še vedno primanjkujejo vodniki. Ta problem znanter rešujejo tako, da so člani UO hkrati tudi vodniki. O svojem delu mladinski odsek vodi kroniko, ki je bogato opremljena s slikovnim materialom, hkrati služi propagandi na oglasni deski na Cankarjevi cesti in za ostale v šoli. V tej kroniki čitamo, da so v preteklem letu organizirali smučarski tečaj na Jančah, v pozdrav pomladi so se zopet podali na Janče, dalje so izvedli izlet na Zasavsko goro z lovom na lisico, aprila so se ponovno podali na Janče, od 20. do 22. julija so ob razvitju društvenega prapora tabornili na Jančah, jeseni so organizirali izlet na Javoriški rovt in na Lubuk ter na Celjsko kočo. Najtežja točka jenskih izletov je bila Nanos. Med zelo lepe izlete šteje izlet najmlajših planincev, ki je trajal kar dva dni. O vseh prejemkih in izdatkih vodi odsek blagajniške zapiske. Izvleček teh zapiskov izkazuje, da je mladinski odsek v celoti imel 149 443 din dohodkov in 136 111 din izdatkov. Delo litijske mladine se vedno močneje uveljavlja. Pohvalno pa je omeniti, da je mladina, vključena v planinske vrste, tudi v šoli marljiva. Zasavsko planinsko pot sta v preteklem letu dokončala zopet dva člana. V preteklem letu je društvu uspelo zbrati toliko finančnih sredstev, da je zunanji videz po-

stojanke na Jančah popolnoma spremenilo. Društvo pa ni poskrbelo samo za prijetno zunanjo spremembo koče, ampak je izvršilo tudi prekritje strehe, uredilo sanitarije ter izvedlo še razna druga investicijska dela. Potrebna finančna in materialna sredstva sta predvsem prispevali skupščina občine Moste-Polje ter trg. podjetje Mercator Ljubljana — poslovna enota Litija. Dne 22. julija 1963 na Dan vstaje je društvo na slavnostni način razvilo pred svojim domom na Jančah društveni prapor. Pri dodeljevanju sredstev za nabavo društvenega prapora je sodeloval tako širok krog darovalcev, da so vplačani prispevki visoko presegli potrebni znesek za nabavo prapora. Preostala sredstva so bila tolikšna, da so z njimi v precejšnji meri pokrili stroške, ki so jih imeli za obnovu doma. Društvo je s svojim delom lepo zaključilo 50-letnico svojega obstoja in dalo lep doprinos k 70-letnemu jubileju slovenskega planinstva.

Na predlog nadzornega odbora je občni zbor sklenil nagraditi društvenega predsednika tov. Marjana Oblaka z nagrado 20 000 din, ki pa jo je imenovani velikodušno poklonil društvenemu mladinskemu odseku. Zbor se mu je za to plemenito gesto zahvalil z velikim aplavzom. Društvo bo tudi še v nadalje vodil tov. Marjan Oblak.

PD KOSTANJEVICA NA KRKL. Občni zbor se je vršil ob udeležbi 16 članov, med katerimi so bili le trije društveni odborniki. V imenu PZS se zbor pozdravil tajnik tov. Rado Lavrič.

Iz poročila društvenega predsednika tov. Boža Borštnika povzemamo, da zadnja tri leta UO nikakor ni mogel sklicati občnega zbora. Vzroki za to so subjektivne in objektivne narave. Vsa ta zadnja tri leta je UO intenzivno delal v glavnem le na tem, da bi postojanko na Polomu rešil morečih servitutov, kar mu je končno tudi uspelo. Ko so nato tudi rešili problem oskrbnika, so z dotacijo OBLO Videm Krško popravili dimnike, na obsežnem podstrešju pa postavili pregrade iz opeke za skupna ležišča. Podvojili in izolirali so tudi strop nad oskrbnikovim stanovanjem. Prav tako je opremilo vse sobe z novimi posteljami in poličicami, dokupilo potrebno posteljnino in odeje ter nabavilo precej posode in pribora. Naj omenimo, da je občinski komite ZK naklonil društvu brezplačno namizno posodo in jedilni pribor v vrednosti okrog 40 000 din. Za dokončno usposobitev doma na Polomu pa bo seveda potrebovalo društvo še znatna denarna sredstva. Kaže, da bo dom v prihodnji zimi imel na voljo že 50 ležišč, ki bi se jih prav lahko poslužili pozimi smučarji, saj so ob ugodnih snežnih prilikah naravnost idealna smučišča pri Poganji jami, na Ječmenišču in na Špillarjevi špiči. Vžurna postavka v društvenem načrtu je elektrifikacija doma. V ta namen je društvo že najelo kratkoročno posojilo 2 000 000 din, za katero je prevzel jamstvo OBLO Videm Krško. Društvo se ne more pohvaliti z velikim številom članstva in se mu le z največjim naporom posreči, da vsako leto zbere vsaj ono minimalno število članov, ki jih predvidevajo društvena pravila za obstoj društva. UO, ki je bil izvoljen leta 1959, je obstajal iz 8 članov, nadzorni odbor pa iz treh. Sčasoma je odpadlo iz UO 5 članov, med njimi tudi blagajnik, kooptiran pa je bil eden, tako da so ostali štirje, medtem ko je bil nadzorni odbor

okrnjen za enega. Od avgusta 1960 je zato blagajniške posle vodila društvena tajnica. Število društvenih članov se je v tem razdobju gibalo od 49 do 56, število pionirjev pa od 54 do 96. Mladinca so imeli v dveh zadnjih letih večanjenega le enega. Markacijski odsek ni deloval, ker ga sploh ni bilo, čeprav bi bilo potrebno obnoviti markacije. Promet društva je znašal v obdobju 1959/1962 din 12 550 323, medtem ko je bilo realizirano 4 309 588 din. Bilance za vse to obdobje društvo še ni izdelalo, zaradi česar tudi ni znan finančni uspeh društvenega poslovanja. Dom na Polomu zaenkrat razpolaga le s 14 posteljami in 4 pogradi. Do konca leta 1959 je društvo vodilo postojanko v lastni režiiji. Postojanka je bila nato zaprta celo leto 1960 z izjemo v poletju, ko so jo dali v najem otroški koloniji OBLO Novo mesto. Ponovno so jo pričeli oskrbovati 1. 12. 1960, ko so jo izročili v najem in sicer prvo leto brezplačno, dalje pa za skromno najemnino pod pogojem, da oskrbnik plača prispevke za socialno zavarovanje sam. In spet je šlo, kakor je pač šlo tri leta. Prihajale so pritožbe obiskovalcev, opomini niso zalegli, nasprotno, izzvali so užaljenost in trmo, podatkov, ki so jih zahtevali, niso prejeli. In tako so spet na tem, da menjajo oskrbnika.

Planinski krožek na osnovni šoli Kostanjevica na Krki šteje 75 članov, od teh 23 novincev. Vsako leto napravi ta krožek skupen izlet. Doslej so že bili na Šmarni gori, v Podšusedu, na krožni poti po Dolenjskem z obiskom Doma na Polževem, na Pohorju in lansko šolsko leto na Kumu. Vsak mesec prispevajo člani določeno vsoto denarja, ki ga nalagajo v hranilnico, nato pa ga porabijo za izlet. Štiriletno odlaganje občnega zbora je povzročila kronična kriza upravnega odbora. Ta je šla tako daleč, da je zadnja sklepna seja UO in NO izglasovala pooblastila predsedniku in tajnici, naj sama po svoji uvidenosti vodita vse društvene posle. Ko pa sta bila sama, sta bila res vedno sklepna. Mnogo dela je s tem padlo na tajnico, ki je poleg svojih poslov prevzela še društveno blagajno in funkcijo društvenega gospodarja. Pri takem stanju stvari UO ni mogel stopiti pred občni zbor, saj za prvi dve leti kljub vsemu prizadevanju ni mogel pokazati skoraj nobenega uspeha. Tretje leto pa je bila tajnica toliko zaposlena na svojem službenem mestu, da se nikakor ni mogla posvetiti blagajni in društvenemu knjigovodstvu. Prav zaradi tega ji je šele letos uspelo napraviti vsaj bruto bilanco in blagajniško poročilo za vsa ta leta.

Na prvi seji UO, ki se je vršila po občnem zboru dne 4. aprila t. l., je vodstvo društva ponovno prevzel dosedanji društveni predsednik tov. Božo Borštnik.

PD MEŽICA. Velika ovira planinstvu v tem obmejnem kotu je strogi režim na meji vrh Pece. Društvo je sicer uspelo, da se je v poletnem času lahko dvakrat tedensko šlo na vrh Pece brez posebnega dovoljenja, vendar pa je bilo opaziti, da je bila strogost obmejnih organov v preteklem letu večja kot v prejšnjih letih.

Gospodarska dejavnost društva je bila zelo živahna. Smučarska vlečnica na Malo Peco je pričela poizkusno obratovati že decembra 1963. Lani je uspelo dokončno opremiti lovsko sobo, s čimer je

porasla kapaciteta doma od 120 na 150 sedežev. Prepleskali so vsa okna in vrata ter prebelili vse notranje prostore doma. Opremlili so tudi dve sobi. Društvo ima tako 4 komfortno urejene sobe. Spretno je tudi organiziral razvitje društvenega prapora v počastitev 70-letnice našega pianinstva. Zelo neugodne vremenske razmere preprečile društvu tudi boljši finančni uspeh prireditve. Zelo dobro pa je uspela tudi predpusna veselica. Nekoliko težav je imel gospodarski odbor tudi z oskrbniki. Tako so morali postojanko Pikovo zapreti sredi glavne sezone izključno zaradi neodgovornega oskrbnikovega poslovanja. Na postojanki Helena in Škrubelj se nabavili vrtno ganiture, v postojanki Helena pa so lani pričeli graditi keg-ljišče. Društvo ugotavlja, da je porastel obisk predvsem s strani dopustnikov in smučarjev v Domu na Peči. Finančni poslovni uspeh društvenih postojank je bil naslednji: Planinski dom na Peči 681 259 din, depandansa 230 897 din, postojanka Helena 1 047 018 din, postojanka Škrubelj 881 302 din, postojanka Pikovo 56 500 din in postojanka Puc 216 787 din, ali vse skupaj 1 751 245 din. Celoten promet vseh postojank je znašal 17 883 052 din. Ker pa je moralo društvo poravnati še razne svoje finančne obveze, se je čistil dobiček znižal na 284 585 din. Poleg tega pa društvo dolguje PZS prispevek v sklad PVP v višini 357 661 din in prispevek za GRS v znesku 61 680 din. Alpinistični odsek je prejel v letu 1963 naslednje dotacije: od PD Mežica 127 544 din, od PD Zerjav 30 000 din in od PD Ravne na Koroškem 20 000 din, skupaj 177 544 din. Potrošili so le 133 077 din. Za mladince je društvo izdalo 68 183 din. V primerjavi s prejšnjimi leti je dejavnost mladinskega odseka precej popustila. Mladinski odsek šteje 184 mladincev in 231 pionirjev, skupine pa so v Mežici, Heleni in v Šmelcu. Skupina v Šmelcu trenutno slabo dela, ker nima vodnika. Nujno bo potrebno organizirati zopet seminar za mladinske vodnike, ki jih že dve leti ni bilo. Pretežna večina vodnikov je v vojski. Sestanek z mladino je bil le eden in sicer na izletu na Pikovo, ki ga je vodil društveni predsednik tov. Jože Jurhar. Sicer pa so mladinci izvedli 6 enodnevnih, 5 dvodnevnih, 2 trodnevna in 1 desetdnevni skupinski izlet. Poleg tega so se udeležili spominskega pohoda na Sutjesko, ki je trajal 7 dni, hodili so po poteh Proletarske divizije, opravili nekaj prostovoljnega dela pri čiščenju okolice Doma na Peči in pri zavetišču na Grohatu, izvedli otvoritev višinskega znaka na Jankovcu in na predvečer razvitja društvenega prapora na Peči kurili taborni ogenj. Kot vsako leto so sodelovali tudi v Titovi štafeti, ki so jo ponesli s Pece in nato skupno s KO MO do Maribora. Udeležili so se tudi 4. mladinskega tabora na Pohorju.

Meseca decembra 1962 združeni alpinistični odseki PD Ravne na Koroškem, Mežica in Črna v Koroški alpinistični odsek šteje 9 članov in 19 pripravnikov alpinistov. Odsek je izvedel februarja 1963 tečaj na Okrešlju, ki se ga je udeležilo 6 članov, ki so izvršili 8 vzponov. Nadaljnji tečaj je organiziral na Grohatu od 28. junija do 4. julija 1963. Tečaj je obiskalo 12 udeležencev in izvršilo okrog 70 vzponov. Tečaja na Okrešlju od 13. do 21. julija 1963 se je udeležilo 12 alpinistov in pripravnikov, ki so opravili do 70 vzponov v najlepših stenah Savinjskih Alp. Na pohodu preko Julijskih in Savinjskih

Alp je sodelovalo 6 pripravnikov odseka. Zimskega tečaja na Grohatu, ki je trajal od 28. 11. do 2. 12. 1963, se je udeležilo 8 članov in pripravnikov AO Mežica ter 7 pripravnikov AO Maribor-matica. Odsek je organiziral tudi plezalno šolo v Zapečnikovih pečeh pri Zerjavu, kjer so se pripravniki dvakrat sestali in se seznanili z osnovnimi prijemi v plezanju. V Črni in Mežici so imeli okrog 20 sestankov, na katerih so obdelali aktualne probleme KAO, priprave in načrte za tečaje. Demonstracija v Obistovih pečeh v turističnem tednu v Črni je odpadla zaradi smrtno nesreče na Raduhi. V celoti so člani in pripravniki odseka v preteklem letu opravili okoli 300 vzponov. Od teh je bilo nad 20 od I. do V. težavnostne stopnje, izvedli so jih samohodci. Med najtežje vzpone sodijo Herletova in Ogrinova smer v Ojstrici, direktna smer v Stajerski Rinki ter skalaška smer — Čopov steber v Triglavu. Člani odsekov so še sodelovali kot instruktorji v tečaju PSJ na Velem polju ter na tečaju PZS v Vratih, sodelovali pa so kot reševalci tudi pri reševalnih akcijah na Raduhi, Okrešlju in pod Triglavsko steno. En član odseka se je udeležil tudi alpinade v Bolgariji. Vsi tečaji z izjemo prvega so bili namenjeni izključno pripravnikom. Vodili so jih člani odseka in jih je bilo mogoče izvesti le zato, ker instruktorji niso zahtevali dnevnice. Odsek je oskrboval tudi zavetišče na Grohatu, ki je poslovalo rentabilno. Odsek želi, da bi se vključil tudi AO Prevalje, ki zaenkrat stoji še ob strani.

Markacijski odsek je obnovil markacije iz doline Tople do doma na Peči, dalje Mežica—Jesenikovo—Pikovo—Dom na Peči ter Puc—Grohat. Namestil je tudi 16 kažipotnih tablic. Propagandni odsek se je posvetil urejevanju stenčasa, organizaciji izletov in predavanj. Izleti z avtobusi so bili izvedeni na Pohorje ter na Ravno goro na Ilrvaškem, manjše skupine pa so bile v Durmitorju ter v italijanskih Dolomiti. Izdaja velikega asortimana kvalitetenih razglednic je tudi doprinesla svoj delež. Društvo resno razmišlja, da bi zaradi obiska Doma na Peči zgradilo osebno železnico od Miheva na Peco in je v ta namen že sestavilo poseben odbor za gradnjo te žičnice. Avstrijeje so odstran Pece že zgradili žičnico in avtocesto in s tem mežiškimi planincem dali dober zgled, kako je treba ukrepati za razvoj turizma. Članstvo stalno narašča in je šlo konec preteklega leta že 1285 članov. Tako je to društvo glede na število prebivalstva v Mežici in Podpeči na enem prvih mest glede članstva, saj je preko 30 % prebivalstva včlanjenega v PD. Za novega predsednika je občni zbor izvolil tov. Draga Vončina. Dosedanjemu društvenemu predsedniku tov. Antonu Jurharju, ki je društvu predsednikoval kar 15 let, se bo društvo oddolžilo s primerno nagrado. PZS sta zastopala tov. Tone Bučer in Marjan Keršič-Belač.

PD KAMNIK. Občni zbor se je vršil dne 11. 3. 1964 ob navzočnosti številnega članstva, zastopnika PZS nin KO, Joža Čopa, predstavnikov krajevnih množičnih in političnih organizacij, kakor tudi sosednjih PD.

Na razstavi planinske fotografije in raznih planinskih rekvizitov so prikazali tudi zgodovino društva, ki je sistematično zbrano v vezanih knjigah.

S poživitvijo dela mladinskega odseka in njegovim zelo aktivnim vodstvom je uspelo v svoje vrste vključiti mnogo mladih planincev. Odseku je uspelo s temeljito pripravljenimi tečaji, pohodi, izleti in podobnimi akcijami v kratkem času vzgojiti kar zavidljivo število mladinskih vodnikov. Pri takem zanimanju mladine za delo v društvu se je pomnožilo tudi število njihovih alpinistov, ki so v svoje vrste vključili kar 9 novih članov. UO je prisluhnil željam mlajših in jih po svojih možnostih tudi vse leto podpiral. To še posebno, ker se društvo zaveda, da nekateri med njimi sodijo v elito jugoslovanske alpinizma. Tudi akcija za pridobivanje novih članov je rodila bogat uspeh, saj se je društvo s 1566 člani povzpelo med prva v Sloveniji. UO z gospodarskim in gradbenim odsekom je imel vse leto polne roke dela tudi z upravljanjem in oskrbo planinskih postojank ter z izvajanjem adaptacijskih in vzdrževalnih del na teh postojankah. Dom na Starem gradu pa še ni dograjen in mu tudi še marsikaj manjka. Sredstev za vse to društvo nima. Društvo sodi, da prihaja čas, ko bo pri razdeljevanju sredstev za investicijska vlaganja v turizem treba pomisliti, da je treba ta sredstva dodeljevati tudi krajem s planinskim in gorskim turizmom, saj traja sezona tu več ali manj skozi vse leto, ob morju pa le nekaj mesecev.

Leto 1963 je bilo za društvo jubilejno leto — 70 let dela in uspehov.

Alpinistični odsek je spomladi v skalovju Starega grada zaključil plezalno šolo. Sredi marca sta dva njihova člana preplezala v 8 urah prvenstveno zimsko smer v 800 m visoki vzhodni steni Brane. Odsek šteje danes 16 aktivnih in 6 neaktivnih članov ter 7 pripravnikov. Temu primerno je tudi naraslo število plezalnih vzponov. Lani jih je bilo 47, letos pa že 132, od tega 10 I. težav, 18 II. težav, 23 III. težav, 42 IV. težav, 25 V. težav, 13 vzponov VI. težav, stopnje. Pomembnejši vzponi so: Belačev steber v severni steni Kalške gore in Centralna smer (prvenstvena) v vzhodni steni Brane pozimi, poleti pa Rumena zajeda v Koglu, Čopov steber v severni steni Triglava, smer Belač-Zupan v Sitah, centralna smer (I. in 2. ponovitev) v Kalški gori, v inozemstvu pa vzpona na Mont Blanc in Grossglockner ter tvegani poskus vzpona v severni steni Les Droites v Franciji. Alpinisti namepravajo tudi dvigniti visokogorsko smučanje, ki je po vojni skoraj zamrlo, v sodelovanju z MO pa vsako leto organizirati spominski smuk s Kamniškega sedla v spomin na ponesrečenega plezaleca Alberta Štuparja. Prva izvedba maja 1963 je zelo uspela.

Delo GRS je bilo v letu 1963 močno razgibano, odražalo pa se je predvsem v udeležbi na različnih tečajih in odpravah v tuje gore, v republiškem merilu in organiziranju lokalnih tečajev. Postaja je izvedla skupno 22 reševalnih in 2 poizvedovalni akciji, med katerimi na srečo ni bilo težjih ponesrečenec. Največ nesreč se je zgodilo na področju Velike planine pri smučanju. Vse njihove intervencije so bile vedno pravočasne. Postaja je tudi organizirala razstavo reševalne opreme v Kamniški Bistrici in to od najprimitivnejše do naj sodobnejše. Razstava je zelo dobro uspela in je bila prva te vrste pri nas. Dva člana postaje sta se udeležila odprave na poljske Tatry, kjer sta se

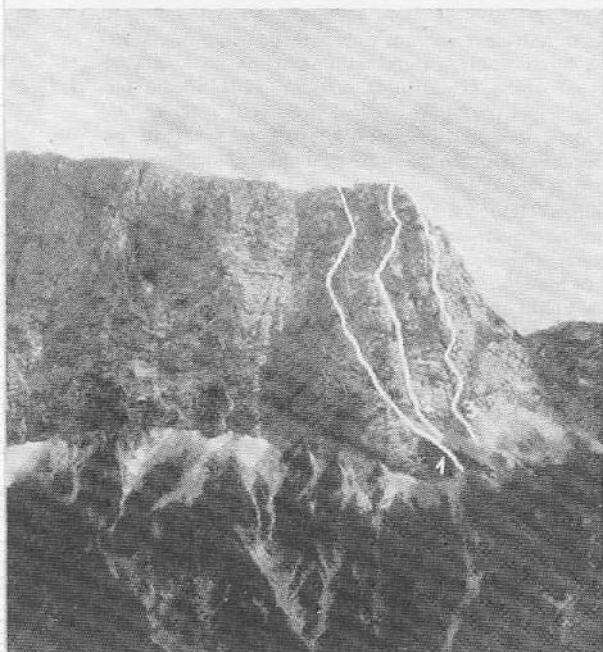
udeležila mnogih pohodov in nekaterih vzponov v sodelovanju s poljskimi gorskimi reševalci. Drugo odpravo je postaja organizirala v Centralne Alpe. Odprava je štela 9 članov. Prva skupina se je iz italijanske strani povzpela po ledeniku Mlage na Mont Blanc, druga skupina pa je naskočila severno steno Les Droites. Vendar pa so snežni meteži, ki so divjali ves teden, preprečili njihove lepe načrte. Posebno omembe vreden je tečaj te postaje v steni Kogla — v Rumeni zajedi. Tečaj je trajal dva dni.

Lansko leto ustanovljen odsek za varstvo narave in gorsko stražo je organiziral dva tečaja za starejše planince, katerih so se udeležili tudi člani PD Mengeš, Črnuče in Domžale. Dvodnevni tečaj na Veliki planini je uspel, saj je na njem opravilo 36 tečajnikov izpit in dobilo znak gorskega stražarja. Tudi na tečajih za mladinske vodnike v Kamniku je odsek imel predavanja o zaščiti flore in favne ter je izpit za gorskega stražarja opravilo 42 mladinskih vodnikov, tako da ima PD Kamnik sedaj že 65 članov gorske straže. Nadelali so tudi pot na Kalško goro, ki pa jo bodo morali še na nekaterih mestih popraviti.

Gradbeni odbor se je veliko ukvarjal z Domom na Starem gradu. Pri tej stavbi nastaja problem v rešitvi povezave zgornjega prostora s spodnjim. Čedalje večje skrbi imajo pri tem domu tudi z vodo. Na Kokrskem sedlu je bila dvignjena in dograjena nova strešna konstrukcija, prestavljenja so bila stara in vgrajena nova vrata. Narejen je bil nov plohati strop z ladijskim podom in sezidana nova drvarnica iz obdelanega kamna. Napravljen je bil tudi nov betonski hodnik za glavni vhod. Ostala dela bodo izvršili letos. Spomladi so dogradili tovorno žičnico na Kokrsko sedlo, s katero so prevozili na sedlo preko 60 000 kg gradbenega materiala, preko 25 prostorninskih metrov drv in preko 6000 kg materiala za oskrbo koč. Gradnja žičnice jih je stala okrog 4 500 000 din, za samo prej omenjeni tovor pa bi morali sicer plačati 6 000 000 din. Pri gradnji te žičnice so člani izvršili najmanj 2000 prostovoljnih ur. Pri koči na Kamniškem sedlu so prekrili streho, katero pa je huđ vihar v jeseni zopet poškodoval. Oskrbovanje postojank je potekalo v redu. Promet v Domu na Starem gradu se je v primeri z letom 1962 občutno dvignil, zlasti zadnje mesece po dograditvi ceste. Društvo je dodelilo za potrebe propagandnega odseka 227 521 din, markacijskega odseka 102 803 din, Gorske straže 9800 din, stroški izletov so znašali 38 255 din, mladinski odsek je porabil 200 484 din, alpinistični odsek pa 186 480 din. Te stroške je društvo krilo z dotacijo občinske skupščine Kamnik v višini 700 000 din. Promet na Starem gradu je znašal 10 715 090 din, na Kamniškem sedlu din 1 280 850, na Kokrskem sedlu 1 565 040 din, na Kratki 3 501 194 din in promet maloprodaje 3 111 094 din. Promet se je v primerjavi z letom 1962 v celoti povečal za ca. 43 %, na postojanki Stari grad pa celo za 88 %. Skupno doseženi dobiček — dohodek je znašal 3 913 109 din, skupni znesek finansiranja iz dohodka pa 3 567 876 din. Razlika je pozitiven rezultat 345 233 din.

Za društvenega predsednika je bil ponovno soglasno izvoljen tov. Karel Benkovič.

Iz kartoteke prvenstvenih vzponov

SEVERNA STENA SREBRNJAKA (2099 m)
ZAPADNI DEL — LEVO REBRO OB MARKANTNI GRABI (smer št. 1)

Plezali: Silar Janko, Koblar Slavko, Štolcar Jože in Krušič Janez — dne 27. avgusta 1948.

Čas plezanja: 2 in pol ure.

Težavnost: II—III.

Tehnični opis:

Po običajni poti, nato preko drna in pašnikov na melišče v vzhodju markantne grape v zapadnem delu severne stene Srebrnjaka (1 uro iz planine Zapotok). Vzpon po razčlenjenem rebro na levi strani grape. Preko stolpičev in kratkih pragov. Iz izrazitega stolpa v sredini stene preko sedelca na drug markanten stolp (možic). Odtod preko slabo razčlenjenih zložnih plati do zaprodenega žleba (možic na gredini pod previsom). Po žlebu do izrazite grebenske škrbinc (možic) nekoliko od vrha Srebrnjaka.

DIREKTNÁ SMER V ZAPADNEM DELU SEVERNE STENE SREBRNJAKA (2099 m) — (smer št. 2)

Plezala: Dimitrov Pavle in Krušič Janez.

Dne: 12. julija 1964.

Čas plezanja: 4 ure.

Težavnost: III. tež. stopnja z dvema mesti V. tež. stopnje.

Tehnični opis: Pristop do stene iz planine Zapotok kot pri smeri št. 1. Smer poteka po sistemu kaminov, zarezanih med dvema značilnima

stebroma. Po drnastem pečevju levo poševno navzgor v vpadnico sistema kaminov. Naravnost navzgor tri vrhne dolžine po strmi, a dobro razčlenjeni skali — III. tež. stopnja do podnožja markantnih, temnih preves. Pod prevesami preko plati (klin) z neznatnimi oprimki in preko preves V. tež. stopnje — 1 dolžino vrvi. Nad prevesami se kamini razcepi v dva kraka. Pod prevesno rjavo skalo — možic. Po levem kaminu navzgor ca. 2 dolžini vrvi do višine vrha levega stebra. Desno navzgor preko markantnih plati (možic). Prečka desno na raz in po njem naravnost navzgor na desno stran velike temne prevese. V vogalu strehe ob plati — možic. Naravnost po počli 6—8 m na desni strani plati (V. tež. st. — klin ostal v steni) v dno prevesnega kamina. Desno ven po odklani luski, v kateri gvozdis z levo nogo (V. tež. st. 5—6 m) na pomol. Dalje prečka levo nad preveso nazaj v kamin (možic v mali lopici). Po kaminu, ki se pretvori v zložnejši žleb ca. 3 dolžine vrvi do vrha Srebrnjaka.

SEVERO-ZAPADNI STEBER SREBRNJAKA (2099 m) — (smer št. 3)

Plezali: Silar Janko, Koblar Slavko, Štolcar Jože in Krušič Janez.

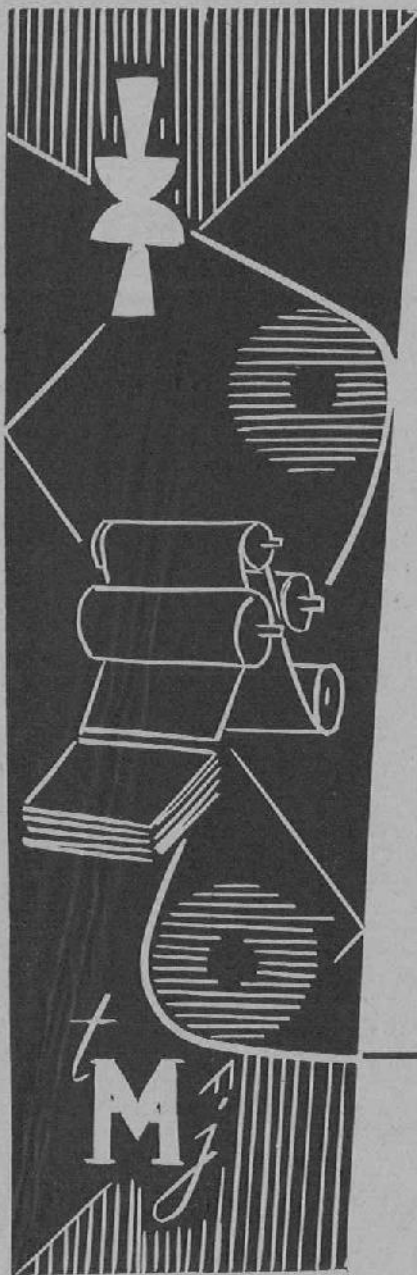
Dne: 24. avgusta 1948.

Čas plezanja: 9 ur (za ponavljalce v dveh 5—6 ur). Težavnostna stopnja: IV. z nekaj mesti V. tež. stopnje. Izpostavljeno. Skala izredno masivna. Lepa plezarija.

Tehnični opis smeri:

Pristop kot pod št. 1 in 2. Vstop levo od belih plati, kjer sega severo-zapadni stebler najnižje v melišče. Pretežno po vstopnem kaminu. Previs. Dve dolžini vrvi levo navzgor. Iz kamina prečka desno na pomol in čez kratko strmo stopnjo ter ter proti levi nazaj v kamin. Po njem ca. 30 m do izrazitih preves (možic). Levo dve markantni lupi. Sistem preves se tu vleče v vsaj širini. Tu desno navzgor do previsa (luska). Izpostavljeno. Čez previs s sigurnimi oprimki. Dalje proli desni čez plati in nazaj v markantni kamin s-aste oblike — levo navzgor. Dalje 3—4 vrvne dolžine naravnost navzgor (trdna skala). Nato čez previs do zelenice z rododendronom (možic). Dalje ca. 15 m desno navzgor po gredini, nato naravnost navzgor v vogal. Tu po gladki polički — skoro brez opor levo ca. 8—10 m, nato prestop v gladke plati tik ob markantnem razu. Preko plati naravnost navzgor (klini) in čez previs do zelene police (ca. 30 m). Dalje levo za markantno ogromno lusko na rebro, ki loči zapadni stebler od sev. zap. stene. Levo do drnastem pobočju navzgor na ramo (možic) do okna, ki se grezi v severno steno. Proti levi nad črnimi previsi pod vršno kupolo. Iz rame naravnost navzgor zelo težko (1 vrvno dolžino) preko plati in po skrotju na vrh.

Sestop z vrha Srebrnjaka po zapadni strani na Mala vrata po sistemu poševnih, navzdol obrnjenih polc. Iz sedla Mala vrata po rušju in drnu na severno stran navzdol na melišča (1 uro z vrha).

TISKARNA

Jože Moškrič

TISKARNA

izdelava vseh vrst tiskovin, katalogov,
časopisov, revij in knjig

KLIŠARNA

izdelava eno- in večbarvnih klišejev

KNJIGOVEZNICA

vezava preprostih in najboljših del

ŠTAMPILJARNA

izdelava vseh vrst žigov, pečatov
in knjigoveških črk

LJUBLJANA, Nazorjeva 6

TELEFON: 21-296

PAPIRNICIA KOLIČEVO

pošta Domžale

Izdelujemo:

Plakatni, havana, toaletni,
klobučni in servietni papir,
vsakovrstne sestavljene kartone
in vse vrste specialnih lepenk

Tovarna dokumentnega in kartnega papirja

Telefon: Radeče 81-950, 81-951

Tekoči račun pri NB Celje 603-11-1-1030

Brzjavni: Papirnica Radeče

Železniška postaja: ZIDANI MOST

PROIZVAJA :

vse vrste brezlesnih papirjev
in kartonov
specialne papirje
surovi heliografski
in foto papir
paus papir
kartografski
specialni risalni »Radeče«
papirje za filtre itd.

IZDELUJE :

vse vrste kartic
za luknjanje v standardni velikosti
in tisku
Po želji izdeluje kartice
v posebnem tisku
v rdeči, modri ali sivi barvi

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

Prašek za avtomatsko varjenje

EP-10

vrsta toka: enosmerni (—)

granulacija 12 x 48

EP-20

vrsta toka: izmenični (∞)
enosmerni (—)

granulacija 12 x 48

Proizvaja

Železarna Jesenice

Jesenice — SR Slovenija